ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ।

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗ ನಿದಾನಕಥಾ

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ನಾಮಾಯಂ ಗನ್ಥೋ ಪಿಟಕತ್ತಯಸಾರಭೂತೋ ಸಕಲಲೋಕೇ ಪಟಿಪತ್ತಿದೀಪಕಗನ್ಥಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಹೋತಿ ಸೇಟ್ಠೋ ಪಮುಖೋ ಪಾಮೋಕ್ಖೋ ಉತ್ತಮೋ ಪವರೋ ಚಾತಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪಸತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸಙ್ಗೀತಿತ್ತಯಾರೂಳ್ಹಸ್ಸ ತೇಪಿಟಕಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಸಂಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಸುವಿಸದಞ್ಚ। ಏವಂ ಪಸತ್ಥಸ್ಸೇತಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ **ನಿದಾನಕಥಾಯ**ಪಿ ಭವಿತಬ್ಬಮೇವ। ತಸ್ಮಾದಾನಿ ತಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಮಿದಂ ಪಞ್ಞಕಮ್ಮಂ ವುಚ್ಚತಿ -

“ಸೋ ಪನೇಸ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ** ಕೇನ ಕತೋ, ಕದಾ ಕತೋ, ಕತ್ಥ ಕತೋ, ಕಸ್ಮಾ ಕತೋ, ಕಿಮತ್ಥಂ ಕತೋ, ಕಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕತೋ, ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಕತೋ, ಕಿಸ್ಸ ಸಕಲಲೋಕೇ ಪತ್ಥಟೋ”ತಿ।

ತತ್ಥ **ಕೇನ ಕತೋತಿ** ಆಚರಿಯ**ಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರ**ವರೇನ ತೇಪಿಟಕಸಙ್ಗಹಟ್ಠಕಥಾಕಾರೇನ ಕತೋ।

ಕದಾ ಕತೋತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಗವತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸಕಲಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಿಕಾಲತೋ ಪಚ್ಛಾ ದಸಮೇ ವಸ್ಸಸತಕೇ (೯೭೩ -ಬುದ್ಧವಸ್ಸೇ) ಕತೋ।

ಕತ್ಥ ಕತೋತಿ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಅನುರಾಧಪುರೇ ಮಹಾವಿಹಾರೇ ಕತೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಕತೋತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾನಂ ಸಾಧುಜನಾನಂ ತದಧಿಗಮುಪಾಯಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿನಯಂ ಞಾಪೇತುಕಾಮತಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ಸಞ್ಚೋದಿತತ್ತಾ, **ಸಙ್ಘಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಚ ಅಜ್ಝೇಸಿತತ್ತಾ ಕತೋ।

ಏತ್ಥ ಪನ ರತ್ವಾ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಕಥೇತಬ್ಬಾ, ಸಾ ಚ **ಮಹಾವಂಸೇ** (ಚೂಳವಂಸೋತಿಪಿ ವೋಹರಿತೇ ದುತಿಯಭಾಗೇ) ಸತ್ತತಿಂಸಮಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಪನ್ನರಸಾಧಿಕದ್ವಿಸತಗಾಥಾತೋ (೩೭, ೨೧೫) ಪಟ್ಠಾಯ ಬಾತ್ತಿಂಸಾಯ ಗಾಥಾಹಿ ಪಕಾಸಿತಾಯೇವ। ಕಥಂ? -

ಮಹಾವಂಸ-ಬುದ್ಧಘೋಸಕಥಾ

೨೧೫**ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮೀಪಮ್ಹಿ**, ಜಾತೋ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವೋ**।
ವಿಜ್ಜಾ-ಸಿಪ್ಪ-ಕಲಾ-ವೇದೀ, ತೀಸು ವೇದೇಸು ಪಾರಗೂ॥

೨೧೬ಸಮ್ಮಾ ವಿಞ್ಞಾತಸಮಯೋ, ಸಬ್ಬವಾದವಿಸಾರದೋ।
ವಾದತ್ಥೀ ಜಮ್ಬುದೀಪಮ್ಹಿ, ಆಹಿಣ್ಡನ್ತೋ ಪವಾದಿಕೋ॥

೨೧೭ವಿಹಾರಮೇಕ'ಮಾಗಮ್ಮ, ರತ್ತಿಂ ಪಾತಞ್ಜಲೀಮತಂ।
ಪರಿವತ್ತೇತಿ ಸಮ್ಪುಣ್ಣ-ಪದಂ ಸುಪರಿಮಣ್ಡಲಂ॥

೨೧೮ತತ್ಥೇಕೋ **ರೇವತೋ** ನಾಮ, ಮಹಾಥೇರೋ ವಿಜಾನಿಯ।
“ಮಹಾಪಞ್ಞೋ ಅಯಂ ಸತ್ತೋ, ದಮೇತುಂ ವಟ್ಟತೀ”ತಿ, ಸೋ॥

೧೦೯“ಕೋ ನು ಗದ್ರಭರಾವೇನ, ವಿರವನ್ತೋ”ತಿ ಅಬ್ರವಿ।
“ಗದ್ರಭಾನಂ ರವೇ ಅತ್ಥಂ, ಕಿಂ ಜಾನಾಸೀ”ತಿ ಆಹ ತಂ॥

೧೧೦“ಅಹಂ ಜಾನೇ”ತಿ ವುತ್ತೋ ಸೋ, ಓತಾರೇಸಿ ಸಕಂ ಮತಂ।
ಪುಟ್ಠಂ ಪುಟ್ಠಂ ವಿಯಾಕಾಸಿ, ವಿರದ್ಧಮ್ಪಿ ಚ ದಸ್ಸಯಿ॥

೧೧೧“ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ ಸಕಂ ವಾದ-ಮೋತಾರೇಹೀ”ತಿ ಚೋದಿತೋ।
ಪಾಳಿ’ಮಾಹಾ’ಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಅತ್ಥ’ಮಸ್ಸ ನ ಸೋ’ಧಿಗಾ॥

೧೧೨ಆಹ“ಕಸ್ಸೇ’ಸ ಮನ್ತೋ”ತಿ,“ಬುದ್ಧಮನ್ತೋ”ತಿ ಸೋ’ಬ್ರವಿ।
“ದೇಹಿ ಮೇತಂ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಹಿ, “ಗಣ್ಹ ಪಬ್ಬಜ್ಜ ತಂ”ಇತಿ॥

೧೧೩ಮನ್ತತ್ಥೀ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸೋ, ಉಗ್ಗಣ್ಹಿ ಪಿಟಕತ್ತಯಂ।
ಏಕಾಯನೋ ಅಯಂ ಮಗ್ಗೋ, ಇತಿ ಪಚ್ಛಾ ತ’ಮಗ್ಗಹಿ॥

೧೧೪ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಿಯ ಗಮ್ಭೀರ-ಘೋಸತ್ತಾ ನಂ ವಿಯಾಕರುಂ।
ಬುದ್ಧಘೋಸೋತಿ ಘೋಸೋ ಹಿ, ಬುದ್ಧೋ ವಿಯ ಮಹೀತಲೇ॥

೧೧೫ತತ್ಥ **ಞಾಣೋದಯಂ** [ಞಾಣೋದಯಂ ನಾಮಪಕರಣಂ ಇದಾನಿ ಕುಹಿಞ್ಚಿಪಿ ನ ದಿಸ್ಸತಿ।] ನಾಮ, ಕತ್ವಾ ಪಕರಣಂ ತದಾ।
ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಯಾಕಾಸಿ, ಕಚ್ಛಂ ಸೋ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಂ** [ಇದಾನಿ ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಪನ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀ ಸೀಹಳದೀಪಿಕಾಯೇವ। ನ ಜಮ್ಬುದೀಪಿಕಾ। ಪರತೋ (೫೪-೫೫ ಪಿಟ್ಠೇಸು) ಏಸ ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ]॥

೧೧೬**ಪರಿತ್ತಟ್ಠಕಥ**ಞ್ಚೇವ [ಪರಿತ್ತಟ್ಠಕಥನ್ತಿ ಪಿಟಕತ್ತಯಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಭೂತಾ ಖುದ್ದಕಟ್ಠಕಥಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಭವೇಸು], ಕಾತುಂ ಆರಭಿ ಬುದ್ಧಿಮಾ।
ತಂ ದಿಸ್ವಾ ರೇವತೋ ಥೇರೋ, ಇದಂ ವಚನಮಬ್ರವಿ॥

೧೧೭“ಪಾಳಿಮತ್ತಂ ಇಧಾನೀತಂ, ನತ್ಥಿ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಇಧ [ಏತ್ಥ ಸಗೀಭಿತ್ತಯಾರೂಳ್ಹಾ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಾ ಉಗ್ಗಹಿತಾ ಸಿಸ್ಸಾನುಸಿಸ್ಸಪರಮ್ಪರಾತತಾ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾ ಕಸ್ಮಾ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನ್ತರಹಿತಾತಿ ವಿಮಂಸಿತಬ್ಬಂ]।
ತಥಾಚರಿಯವಾದಾ ಚ, ಭಿನ್ನರೂಪಾ ನ ವಿಜ್ಜರೇ॥

೧೧೮ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾ ಸುದ್ಧಾ, **ಮಹಿನ್ದೇನ** ಮತೀಮತಾ।
ಸಙ್ಗೀತಿತ್ತಯಮಾರೂಳ್ಹಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತಂ॥

೧೧೯ಸಾರಿಪುತ್ತಾದಿಗೀತಞ್ಚ, ಕಥಾಮಗ್ಗಂ ಸಮೇಕ್ಖಿಯ।
ಕತಾ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ, ಸೀಹಳೇಸು ಪವತ್ತತಿ॥

೧೨೦ತಂ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಸುತ್ವಾ ತ್ವಂ, ಮಾಗಧಾನಂ ನಿರುತ್ತಿಯಾ।

ಪರಿವತ್ತೇಹಿ, ಸಾ ಹೋತಿ, ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾವಹಾ”॥

೨೩೧ಏವಂ ವುತ್ತೇ ಪಸನ್ನೋ ಸೋ, ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ತತೋ ಇಮಂ।
ದೀಪಂ ಆಗಾ ಇಮಸ್ಸೇವ [ಇದಸ್ಸೇವಾತಿ ಇಮಸ್ಸೇವ ಮಹಾನಾಮರಞ್ಞೋ ಕಾಲೇ ೯೫೩-೯೭೫ ಬುದ್ಧವಸ್ಸೇ। ಅಯಞ್ಚ ವಸ್ಸಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಸೀಹಳರಾಜವಂಸಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದಸ್ಸಿತೋ। ಯುರೋಪಿಯವಿಚಕ್ಖಣಾನಂ ಪನ ಮತೇನ ೯೪೧-೯೬೪ ಬುದ್ಧವಸ್ಸೇ ಇತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮುಪರಿಪಿ।], ರಞ್ಞೋ ಕಾಲೇ ಮಹಾಮತಿ॥

೨೩೨ಮಹಾವಿಹಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತೋ, ವಿಹಾರಂ ಸಬ್ಬಸಾಧುನಂ।
ಮಹಾಪಧಾನಘರಂ ಗನ್ತ್ವಾ, **ಸಙ್ಘಪಾಲಸ್ಸ** ಸನ್ತಿಕಾ॥

೨೩೩ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಂ ಸುತ್ವಾ, ಥೇರವಾದಞ್ಚ ಸಬ್ಬಸೋ।
“ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮಿಸ್ಸ ಏಸೋವ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ”ತಿ ನಿಚ್ಛಿಯ॥

೨೩೪ತತ್ಥ ಸಙ್ಘಂ ಸಮಾನೇತ್ವಾ, “ಕಾತುಂ ಅಟ್ಠಕಥಂ ಮಮ।
ಪೋತ್ಥಕೇ ದೇಥ ಸಬ್ಬೇ”ತಿ, ಆಹ, ವೀಮಂಸಿತುಂ ಸ ತಂ॥

೨೩೫ಸಙ್ಘೋ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ತಸ್ಸಾ’ದಾಸಿ “ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ತವ।
ಏತ್ಥ ದಸ್ಸೇಹಿ, ತಂ ದಿಸ್ವಾ, ಸಬ್ಬೇ ದೇಮಾತಿ ಪೋತ್ಥಕೇ” [೨೩೪-೫ ಗಾಥಾಸು ಅಯಮತ್ಥಯೋಜನಾ- “ತತ್ಥ ಮಹಾವಿಹಾರೇ ಸಂಘಂ ಮಹಾನೇತ್ವಾ ಸಂಘ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಪುಬ್ಬದ್ಧಘೋಸೋ ಏವಮಾಹ ‘ಅಟ್ಠಕಥಂ ಕಾತುಂ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಳಿ-ಅಟ್ಠಕಥಾ-ಪೋತ್ಥಕೇ ಮಮ ದೇಥಾ’ತಿ। ಸೋ ಸಂಘೋ ತಂ ವೀಮಂಸಿತುಂ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯತೋ ‘ಅನ್ತೋಜಟಾ’ತಿಆದಿಕಂ ಚ ‘ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ’ತಿಆದಿಕಂ ಚಾತಿ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ತಸ್ಸ ಅದಾಸಿ ‘ಏತ್ಥ ತವ ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಪೋತ್ಥಕೇ ದೇಮಾ’ತಿವತ್ವಾ”ತಿ। ಇಮಿನಾ ಪನ ಅಯಮತ್ಥಾ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ “ಆಚರಿಯ ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಕರೋನ್ತೋ ತದೇವ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ, ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಪೋತ್ಥಕಂ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಅಕಾಸೀ”ತಿ। ತಸ್ಸ ಪನತ್ಥಸ್ಸ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತವಿಚಾರಣಾ ಪರತೋ (೩೯-೪೯-ಪಿಟ್ಠೇಸು) ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ]॥

೨೩೬ಪಿಟಕತ್ತಯ’ಮೇತ್ಥೇವ, ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಸೋ।
ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ನಾಮಾ’ಕಾ, ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮಾಸತೋ॥

೨೩೭ತತೋ ಸಙ್ಘಂ ಸಮೂಹೇತ್ವಾ, ಸಮ್ಬುದ್ಧಮತಕೋವಿದಂ।
ಮಹಾಬೋಧಿಸಮೀಪಮ್ಹಿ, ಸೋ ತಂ ವಾಚೇತು ಮಾರಭಿ॥

೨೩೮ದೇವತಾ ತಸ್ಸ ನೇಪುಞ್ಞಂ, ಪಕಾಸೇತುಂ ಮಹಾಜನೇ।
ಛಾದೇಸುಂ ಪೋತ್ಥಕಂ ಸೋಪಿ, ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಮ್ಪಿ ತಂ ಅಕಾ [೨೩೮ ಗಾಥಾಯ ಅಯಮತ್ಥೋ- “ದೇವತಾ ತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ನೇಪುಞ್ಞಂ ನಿಪುಣಞ್ಞಾಣಪ್ಪಸಾವಂ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಪಕಾಸೇತುಂ ತೇನ ಲಿಖಿತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಪೋತ್ಥಕಂ ಛಾದೇಸುಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಅಪಸ್ಸಿಯಭಾವಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಠಪೇಸುಂ। ಸೋಪಿ ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ದುತಿಯಮ್ಪಿ ತಂ ಲಿಖಿ, ತಮ್ಪಿ ದೇವತಾ ಛದೇಸುಂ। ತತಿಯಮ್ಪಿ ಲಿಖೀ”ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಮ್ಪಿ ತಂ ಅಕಾ”ತಿ। ಇದಮೇವ ಮಹಾವಂಸವಚನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಕಥಿತಾಯ ಬುದ್ಧಘೋಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಾಮ ಕಥಾಲ ಏಕರತ್ತೇನೇವ

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ತಿಕ್ಖತ್ತುಮ್ಪಿ ಲಿಖಿತ್ವಾ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಭಾವೋ ಪಕಾಸಿತೋ। ಈದಿಸೀ ಪನ ಕಥಾ ಬಹೂನಂ ವಿಮ್ಹಯಜನನೀಪಿ ಪರಿಕ್ಖಕಾನಂ ಸಂಸಯಜನನೀ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ವಿಚಾರಣಾ ಪರತೋ (೪೭-೮-ಪಿಟ್ಠೇಸು) ದಸ್ಸಿಯಿಸ್ಸತಿ]॥

೧೩೯ವಾಚೇತುಂ ತತಿಯೇ ವಾರೇ, ಪೋತ್ಥಕೇ ಸಮುದಾಹಟೇ।
ಪೋತ್ಥಕದ್ವಯ'ಮಜ್ಝಮ್ಪಿ, ಸಣ್ಠಪೇಸುಂ ತಹಿಂ ಮರೂ॥

೧೪೦ವಾಚಯಿಂಸು ತದಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ಪೋತ್ಥಕತ್ತಯ'ಮೇಕತೋ।
ಗನ್ಥತೋ ಅತ್ಥತೋ ವಾಪಿ, ಪುಬ್ಬಾಪರವಸೇನ ವಾ॥

೧೪೧ಥೇರವಾದೇಹಿ ಪಾಳೀಹಿ, ಪದೇಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಾ।
ಅಞ್ಞಥತ್ತಮಹೂ ನೇವ, ಪೋತ್ಥಕೇಸುಪಿ ತೀಸುಪಿ॥

೧೪೨ಅಥ ಉಗ್ಘೋಸಯೀ ಸಙ್ಘೋ, ತುಟ್ಠಹಟ್ಠೋ ವಿಸೇಸತೋ।
ನಿಸ್ಸಂಸಯಂ'ಸ **ಮೇತ್ತೇಯ್ಯೋ,** ಇತಿ ವತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ॥

೧೪೩ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಾ'ದಾ, ಪೋತ್ಥಕೇ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ।
ಗನ್ಥಾಕರೇ ವಸನ್ತೋ ಸೋ, ವಿಹಾರೇ ದೂರಸಙ್ಕರೇ॥

೧೪೪ಪರಿವತ್ತೇಸಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ, ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾ ತದಾ।
ಸಬ್ಬೇಸಂ ಮೂಲಭಾಸಾಯ, ಮಾಗಧಾಯ ನಿರುತ್ತಿಯಾ॥

೧೪೫ಸತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬಭಾಸಾನಂ, ಸಾ ಅಹೋಸಿ ಹಿತಾವಹಾ।
ಥೇರಿಯಾಚರಿಯಾ ಸಬ್ಬೇ, ಪಾಳಿಂ ವಿಯ ತ'ಮಗ್ಗಹುಂ॥

೧೪೬ಅಥ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸು, ಗತೇಸು ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಿಂ।
ವನ್ದಿತುಂ ಸೋ **ಮಹಾಬೋಧಿಂ,** ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಉಪಾಗಮೀ"ತಿ [ಸೋ ಮಹಾಬೋಧಿ ವನ್ದಿತುಂ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಉಪಾಗಮೀತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಪುರಿಮವಚನೇಹಿ ಅಸಂಸಟ್ಠಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಹಿ "ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮೀಪೇ ಜಾತೋ"ತಿ ಚ, "ಸೀಹಳದೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಮಾಗಧಭಾಸಾಯ ಪರಿವತ್ತೇಹೀತಿ ತಸ್ಸಾಚರಿಯೇನ ರೇವತತ್ಥೇರೇನ ವುತ್ತೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಇಧಾಪಿ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ತದನುರೂಪಾ "ತಾ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತಿತಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಆದಾಯ ಸಾಸನುಜ್ಜೋತನತ್ಥಂ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಉಪಾಗಮೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಸಾಸನುಜ್ಜೋತನಮೂಲಿಕಾ ಏವ ಭವಿತುಂ ಅರಹತಿ, ನ ಪನ ಮಹಾಬೋಧಿವನ್ದನಮೂಲಿಕಾತಿ]॥

ಅಯಞ್ಚ ಪನ ಮಹಾವಂಸಕಥಾ ೧೯೫೦ - ಖರಿಸ್ತವಸ್ಸೇ **ಹಾಬದಮಹಾವಿಜ್ಜಾಲಯಮುದ್ದಣಯನ್ತೇ** ರೋಮಕ್ಖರೇನ ಮುದ್ದಿತಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಪೋತ್ಥಕಸ್ಸ ಪುರೇಚಾರಿಕಕಥಾಯಂ "ಅನೇಕಾನೇತ್ಥ ಅತ್ಥಿ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ವತ್ವಾ **ಧಮ್ಮಾನನ್ದಕೋಸಮ್ಬೀ**ನಾಮಕೇನ ವಿಚಕ್ಖಣೇನ ವಿಚಾರಿತಾ। ತಮೇತ್ಥ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತವಿಚಿನನಾಯ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅನುವಿಚಾರಣಮ್ಪಿಸ್ಸ ಕರಿಸ್ಸಾಮ।

ಜಾತಿದೇಸವಿಚಾರಣಾ

೧. ತತ್ಥ ಹಿ ತೇನ **ಧಮ್ಮಾನನ್ದೇನ** "ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮೀಪೇ (ಬುದ್ಧಗಯಾಯಂ) ಜಾತೋತಿ ನ ಯುತ್ತಮೇತ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂಸಾಧನತ್ಥಾಯ ಚತ್ತಾರಿ ಬ್ಯತಿರೇಕಕಾರಣಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ಕಥಂ?

(ಕ) "ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಪಕಾಸಿತೇಸು ತಂಕಾಲಿಕವತ್ಥೂಸು ಏಕಮ್ಪಿ ತಂ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ಮಗಧೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಪಠಮಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ತದಕಾರಣಮೇವ। ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ ಹಿ ಸಙ್ಗಹಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಕರೋನ್ತೋ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯೋಯೇವ ಸಂಖಿಪಿತ್ವಾ, ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನಮತ್ತೇನ ಚ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಅಕಾಸಿ, ನ ಪನ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಸುತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಆಚರಿಯೇನ -

"ಸಂವಣ್ಣನಂ ತಞ್ಚ ಸಮಾರಭನ್ತೋ,
ತಸ್ಸಾ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಂ ಸರೀರಂ।
ಕತ್ವಾ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯಂ ತಥೇವ,
ಕುರುನ್ದಿನಾಮಾದಿಸು ವಿಸ್ಸುತಾಸು॥

ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೋ,
ಯೋ ಯುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋ।
ಅಥೋಪಿ ಅನ್ತೋಗಧಥೇರವಾದಂ,
ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಮ್ಮ ಸಮಾರಭಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ॥

"ತತೋ ಚ ಭಾಸನ್ತರಮೇವ ಹಿತ್ವಾ,
ವಿತ್ಥಾರಮಗ್ಗಞ್ಚ ಸಮಾಸಯಿತ್ವಾ।
ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಸಬ್ಬಮಸೇಸಯಿತ್ವಾ,
ತನ್ತಿಕ್ಕಮಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅವೋಕ್ಕಮಿತ್ವಾ॥

ಸುತ್ತನ್ತಿಕಾನಂ ವಚನಾನಮತ್ಥಂ,
ಸುತ್ತಾನುರೂಪಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೀ।
ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಹೇಸ್ಸತಿ ವಣ್ಣನಾಪಿ,
ಸಕ್ಕಚ್ಚ ತಸ್ಮಾ ಅನುಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ"ತಿ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ॥

ಯಥೇವ ಚ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ತಂಕಾಲಿಕಾನಿ ಮಾಗಧಿಕಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ನ ಪಕಾಸಿತಾನಿ, ತಥೇವ ಸೀಹಳಿಕಾನಿಪಿ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕಾನಿಪಿ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ **ವಸಭರಾಜ**ಕಾಲತೋ (೬೦೯-೬೫೩ -ಬುದ್ಧವಸ್ಸ) ಪಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪನ್ನವತ್ಥೂನಿ ದಿಟ್ಠಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ **ಮಹಾಸೇನ**ರಾಜವತ್ಥುಂ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೩೮-೩೩೭], ಆಚರಿಯೋ ಚ ತತೋ ತಿಸತಮತ್ತವಸ್ಸೇಹಿ ಪಚ್ಛಾತರೇ **ಮಹಾನಾಮರಞ್ಞೋ** ಕಾಲೇ (೯೫೩-೯೭೫-ಬು-ವ) ಸೀಹಳದೀಪಮುಪಾಗತೋ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ತಂಕಾಲಿಕಮಾಗಧಿಕವತ್ಥೂನಂ ಅಪ್ಪಕಾಸನಮತ್ತೇನ ನ ಸಕ್ಕಾ ತಕ್ಕತ್ತಾ ನ ಮಾಗಧಿಕೋತಿ ಞಾತುನ್ತಿ।

[ಖ) ಪುನಪಿ ತೇನ "ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಬುದ್ಧಘೋಸಗನ್ಥೇಸು ಉತ್ತರಇನ್ದಿಯದೇಸಾಯತ್ತಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ವಿಯ ಪಕಾಸನಂ ನತ್ಥೀ"ತಿ ದುತಿಯಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ತಸ್ಸಪಿ ಅಕಾರಣಭಾವೋ ಪುರಿಮವಚನೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ

ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಯಾ ನಾಮ ಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ, **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಾ** ನಾಮ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ವುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಹಿ -

> "ಯಥೇವ ಹಿ ಕಲಮ್ಬನದೀತೀರತೋ ರಾಜಮಾತುವಿಹಾರದ್ವಾರೇನ ಥೂಪಾರಾಮಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಹಿರಞ್ಞವತಿಕಾಯ ನಾಮ ನದಿಯಾ ಪಾರಿಮತೀರತೋ ಸಾಲವನಂ ಉಯ್ಯಾನಂ। ಯಥಾ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ಥೂಪಾರಾಮೋ, ಏವಂ ತಂ ಕುಸಿನಾರಾಯ ಹೋತಿ। ಥೂಪಾರಾಮತೋ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇನ ನಗರಂ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಾಚೀನಮುಖೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಸಾಲಪನ್ತಿ ಪಾಚೀನಮುಖಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತಾ। ತಸ್ಮಾ ತಂ ಉಪವತ್ತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ [ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೮೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೯೮] -

ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ವಿಯ ಪಕಾಸನಮ್ಪಿ ದಿಸ್ಸತೇವ। ತಮ್ಪಿ ಪನ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನಮತ್ತಮೇವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ತಾದಿಸಾಯ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರಕಾಲತೋಯೇವ ಪಭುತಿ ವುತ್ತಾಯ ಏವ ಭವಿತಬ್ಬತ್ತಾತಿ।

[ಗ) ಪುನಪಿ ತೇನ "ಉಣ್ಹಸ್ಸಾತಿ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ವನದಾಹಾದೀಸು ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"ತಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (೧, ೩೦-ಪಿಟ್ಠೇ) ವುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ "ತಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಅವಹಸನೀಯಭಾವೋ ಪಾಕಟೋಯೇವಾ"ತಿ ಚ ಹೀಳೇತ್ವಾ "ಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ ಪನ ಉತ್ತರದೇಸೇಸು ಗಿಮ್ಹಕಾಲೇ ವತ್ಥಚ್ಛಾದನರಹಿತಾ ಮಾನುಸಕಾಯಚ್ಛವಿ ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪೇನ ಏಕಂಸತೋ ದಯ್ಹತಿ, ತಂ ನ ಜಾನನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯದೇಸಿಕಾ"ತಿ ತತಿಯಂ ಕಾರಣಂ ದಳ್ಹತರಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಂ। ತತ್ಥ ಪನ ಯದಿ "ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪೇನ ಏಕಂಸತೋ ದಯ್ಹತೀ"ತಿ ಏತಂ ಉಜುಕತೋ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಸನ್ತಾಪೇನೇವ ದಡ್ಢಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸತಿ **ಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸಾನನ್ತಿ** ಪದೇ **ಆತಪಸದ್ದೇನ** ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ ನ ಯುತ್ತಮೇವ। ಯದಿ ಪನ ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಸಞ್ಜಾತೇನ ಉಣ್ಹಉತುನಾ ದಡ್ಢಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ಏವಂ ಸತಿ ಉತ್ತರಇನ್ದಿಯದೇಸೇಸು, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ತಾದಿಸೇಸು ಅತಿಉಣ್ಹಟ್ಠಾನೇಸು ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ಉಣ್ಹಉತುನೋ ಪಟಿಘಾತಾಯ ಚೀವರಂ ಸೇನಾಸನಞ್ಚ ಪಟಿಸೇವೀಯತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ನ ನ ಯುತ್ತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (೩, ೫೮)

"**ಸೀತಂ ಉಣ್ಹನ್ತಿ** ಉತುವಿಸಭಾಗವಸೇನ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ।

ಸಾ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಪದತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ ಪೋರಾಣಸುತ್ತನ್ತಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಆಗತಾ ಭವೇಯ್ಯ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಾ** ನಾಮ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ **ಸಬ್ಬಾಸವಸುತ್ತ**ವಣ್ಣನಾಯಂ (೧, ೫೮) "**ಉಣ್ಹನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪೋವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪವಸೇನ ಪನೇತಂ ವತ್ಥು ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಚಾಯಮತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇನ ಅತ್ತನೋ ಮತಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ ಅಸ್ಸ, ತಸ್ಸ ವತ್ಥುಸ್ಸ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಭಾವಞ್ಚ ತಸ್ಸಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಮತಿಭಾವಞ್ಚ ಯುತ್ತಭಾವಞ್ಚ ಪಕಾಸೇಯ್ಯ। ಆಚರಿಯೋ ಹಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಅವುತ್ತತ್ಥಂ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಾದಿಸಂ ಞಾಪಕವಚನಮ್ಪಿ ಪಕಾಸೇತಿಯೇವ, ಯಥಾ **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಂ** (೧, ೭೨) "ಏತ್ಥ ಆಣತ್ತಿಯನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಥಾವರಾಪಿ ಪಯೋಗಾ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ಅನಾಗತತ್ತಾ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ವಚನಂ, ಯಥಾ ಚ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಂ** (೧, ೩೦) "ಅವಿಚಾರಿತಮೇತಂ ಪೋರಾಣೇಹಿ, ಅಯಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಮತೀ"ತಿ ವಚನಂ। ನ ಚೇತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಞಾಪಕವಚನಂ ಪಕಾಸಿತಂ। ತಸ್ಮಾ "ಯದೇತಂ '**ಉಣ್ಹಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸ್ಸಾ'ತಿ ಚ, '**ಉಣ್ಹನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪೋವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ'ತಿ ಚ ವಚನಂ, ಏತಂ ಪೋರಾಣಸುತ್ತನ್ತಟ್ಠಕಥಾವಚನ"ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ।

(ಘ) ಪುನಪಿ ತೇನ "**ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಾ** ನಾಮ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ **ಗೋಪಾಲಕಸುತ್ತಂ** ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೋ [ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೫೦] ಬುದ್ಧಘೋಸೋ 'ಮಗಧವಿದೇಹರಟ್ಠಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಗಙ್ಗಾಯ ನದಿಯಾ ಮಜ್ಝೇ ವಾಲುಕತ್ಥಲದೀಪಕಾ ಅತ್ಥೀ'ತಿ ಸದ್ದಹತಿ ಮಞ್ಞೇ। ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಪನ ದಿಟ್ಠಗಙ್ಗಾ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಮಹಾವೇಲಿಗಙ್ಗಾಯೇವ, ನ ಪನ ಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕಾನಂ

ಸೇಟ್ಠಸಮ್ಮತಾ ಮಹಾಗಙ್ಗಾತಿ ಪಾಕಟೋಯೇವಾಯಮತ್ಥೋ"ತಿ ಚತುತ್ಥಂ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ತಂ ಪನ ಇದಾನಿ ಮಹಾಗಙ್ಗಾಯ ಮಜ್ಝೇ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ತಾದಿಸಂ ದೀಪಕಂ ಅದಿಸ್ವಾ "ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಏವಮೇವ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏಕಂಸತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತವಚನಮತ್ತಮೇವ। ನದಿಯೋ ಪನ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುನ್ತಿ ಪಾಕಟೋಯೇವಾಯಮತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇ ತಸ್ಸ ಗೋಪಾಲಸ್ಸ ಕಾಲೇ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಮಜ್ಝೇ ಗಙ್ಗಾಯ ತಾದಿಸಾ ದೀಪಕಾ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಅಹೇಸುಂ, ತಥೇವ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಸು ಏಸ ಅತ್ಥೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋ, ತದೇವ ಚ ವಚನಂ ಆಚರಿಯೇನ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನಂ ಕತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಏವಮೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ತಮ್ಪಿ ಅಕಾರಣಮೇವಾತಿ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲವಿಚಾರಣಾ

೨. ಅಥ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವೋ"ತಿ ಪದಮ್ಪಿ ತೇನ ಏವಂ ವಿಚಾರಿತಂ -

(ಕ) "ಬುದ್ಧಘೋಸೋ 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಜಾತೋ'ತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುಂ। ಕಸ್ಮಾ ವೇದಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ

> ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಸ್ಯ ಮುಖಮಾಸೀದಿ, ಬಾಹೂ ರಾಜನ್ಯ? ಕತ?।
> ಊರೂ ತದಸ್ಯ ಯದ ವಗ್ಯ?, ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಗೂದ್ರೋ ಅಜಾಯತಾ"ತಿ [ಇರುವೇದ, ೧೦-ಮಣ್ಡಲ, ೯೦। ತಥಾ ಅಥವ ೮ ವೇದ ೧೯, ೬, ೬]॥

ಇಮಂ **ಪುರಿಸಸುತ್ತಂ** ನಾಮ ಮನ್ತಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಸದ್ದಹಿಯಾ।

ಅಯಂ ಪನಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೋ - 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಸ್ಸ (ಬ್ರಹ್ಮುನೋ) ಮುಖಂ ಆಸಿ। ಬಾಹೂ ರಾಜಞ್ಞೋ ಕತೋ, ಖತ್ತಿಯಾ ಅಸ್ಸ ಬಾಹೂತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯೋ ವೇಸ್ಸೋ, ಸೋ ಅಸ್ಸ ಊರೂ। ಸುದ್ದೋ ಅಸ್ಸ ಪಾದೇಹಿ ಅಜಾಯೀ'ತಿ।

ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಪನ 'ಪಣ್ಡಿತಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ'ತಿ ಞಾತೋಪಿ ತಂ ಗಾಥಂ ನ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇನ **ಬನ್ಧುಪಾದಾಪಚ್ಚಾ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯಂ 'ತೇಸಂ ಕಿರ ಅಯಂ ಲದ್ಧಿ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ, ಖತ್ತಿಯಾ ಉರತೋ, ವೇಸ್ಸಾ ನಾಭಿತೋ, ಸುದ್ದಾ ಜಾಣುತೋ, ಸಮಣಾ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತೋ'ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೬೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೫೦೮] ತಿಸ್ಸಾ ವೇದಗಾಥಾಯ ಅಸಮಾನತ್ಥೋ ವಣ್ಣಿತೋ"ತಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅನುವಿಚಾರಣಾ - ಯದಿ ಚ ತಂಕಾಲಿಕಾನಮ್ಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಲದ್ಧಿ ತಥೇವ ಭವೇಯ್ಯ ಯಥಾ ಏತಿಸ್ಸಂ ಗಾಥಾಯಂ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಚತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮತಿಮತ್ತಾ। ಏವಂ ಸತಿ ಸಾ ವಿಚಾರಣಾ ಯುತ್ತಾ ಭವೇಯ್ಯ। ಏತಿಸ್ಸಂ ಪನ ಗಾಥಾಯಂ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಸ್ಯ ಮುಖಮಾಸೀದಿ"ತಿ ಪಠಮಪಾದೇನ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಮುಖತೋ ಜಾತಾ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಉಜುಕತೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಪನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಲದ್ಧಿ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಮುಖತೋ ಜಾತಾ"ತಿ ಏವಮೇವ ಅಹೋಸೀತಿ ಪಾಕಟೋಯೇವಾಯಮತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ **ದೀಘನಿಕಾಯೇ** ಪಾಥಿಕವಗ್ಗೇ **ಅಗ್ಗಞ್ಞಸುತ್ತೇ** (೩, ೬೭) -

> "ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಖೋ ಪನ ವಾಸೇಟ್ಠ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯೋ ಉತುನಿಯೋಪಿ ಗಬ್ಭಿನಿಯೋಪಿ ವಿಜಾಯಮಾನಾಪಿ ಪಾಯಮಾನಾಪಿ। ತೇ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ೦ ಯೋನಿಜಾವ ಸಮಾನಾ ಏವಮಾಹಂಸು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋವ ಸೇಟ್ಠೋ ವಣ್ಣೋ, ಹೀನಾ ಅಞ್ಞೇ ವಣ್ಣಾ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋವ ಸುಕ್ಕೋ ವಣ್ಣೋ, ಕಣ್ಹಾ ಅಞ್ಞೇ ವಣ್ಣಾ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾವ ಸುಜ್ಝನ್ತಿ, ನೋ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾವ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಪುತ್ತಾ ಓರಸಾ ಮುಖತೋ ಜಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಜಾ ಬ್ರಹ್ಮನಿಮ್ಮಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮದಾಯಾದಾತಿ। ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾನಞ್ಚೇವ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನ್ತಿ, ಮುಸಾ ಚ ಭಾಸನ್ತಿ, ಬಹುಞ್ಚ ಅಪುಞ್ಞಂ ಪಸವನ್ತೀ"ತಿ -

ಭಗವತಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕೇನ ವಾಸೇಟ್ಠಭಾರದ್ವಾಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವಕಾನಂ ಭಾಸಿತಂ, ತೇಹಿ ಚ ತಂ ಅಭಿನನ್ದಿತಂ। ತೇ ಪನ ದ್ವೇಪಿ ಮಾಣವಕಾ ಜಾತಿವಸೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗುನೋ ಚ। ತಸ್ಮಾ "ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಹ್ಮುನೋ ಮುಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ"ತಿ ವಚನಸ್ಸ ತಂಕಾಲಿಕಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಲದ್ಧಿವಸೇನ ವುತ್ತಭಾವೋ ಪಾಕಟೋಯೇವ। ಯಥಾ ಚೇತಂ, ಏವಂ "ಖತ್ತಿಯಾ ಉರತೋ, ವೇಸ್ಸಾ ನಾಭಿತೋ, ಸುದ್ದಾ ಜಾಣುತೋ, ಸಮಣಾ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದತೋ"ತಿ ವಚನಮ್ಪಿ "ತಂಕಾಲಿಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಲದ್ಧಿಞ್ಞೂಹಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ

ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾತೋ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನಮತ್ತೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತಂ ಭವೇಯ್ಯ। ತಸ್ಮಾ ತಾಯಪಿ ವೇದಗಾಥಾಯ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಸಾಧನಂ ಅನುಪಪನ್ನಮೇವಾತಿ।

(ಖ) ಪುನಪಿ ತೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಸಾಧನತ್ಥಂ ದುತಿಯಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ಏವಮಾಹಟಂ -

"ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗನ್ಥೇಸು ಗಬ್ಭಘಾತವಾಚಕಂ **ಭ್ರೂನಹಾ**ತಿ ಪದಂ ಪಾಳಿಯಂ ಭೂನಹು (ಭೂನಹನೋ) ಇತಿ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸುತ್ತೇ** ಭರಿಯಾಯ ಮೇಥುನಸಂವಾಸಾಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಗಬ್ಭಸ್ಸ ನಾಸಕತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಮಾಗಣ್ಡಿಯೋ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ ಭಗವನ್ತಂ 'ಭೂನಹು (ಭೂನಹನೋ) ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ'ತಿ [ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭ ಆದಯೋ] ಆಹ। ತಂ ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಪಾಕಟೋಯೇವ ತದತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ। ತತ್ಥ ಹಿ ತೇನ ಭೂನಹುನೋತಿ (ಭೂನಹನಸ್ಸಾ) ಪದಂ 'ಹತವಡ್ಢಿನೋ ಮರಿಯಾದಕಾರಕಸ್ಸಾ'ತಿ [ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೦೭] ವಣ್ಣಿತ"ನ್ತಿ।

ತಮ್ಪಿ ಅಯುತ್ತಮೇವ। ನ ಹಿ ಮಾಗಣ್ಡಿಯೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಾಪರಿಭೋಗಮತ್ತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಭೂನಹುಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಅಥ ಖೋ ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಲೋಕಾಮಿಸಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಅಪರಿಭೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸುತ್ತೇ -

> "ಚಕ್ಖುಂ ಖೋ ಮಾಗಣ್ಡಿಯ ರೂಪಾರಾಮಂ ರೂಪರತಂ ರೂಪಸಮ್ಮುದಿತಂ, ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ದನ್ತಂ ಗುತ್ತಂ ರಕ್ಖಿತಂ ಸಂವುತಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಸಂವರಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಇದಂ ನು ತೇ ಏತಂ ಮಾಗಣ್ಡಿಯ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ 'ಭೂನಹು ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ'ತಿ। ಏತದೇವ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಭೋ ಗೋತಮ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ 'ಭೂನಹು ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ'ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು, ಏವಞ್ಹಿ ನೋ ಸುತ್ತೇ ಓಚರತೀತಿ…ಪೇ॰… ಮನೋ ಖೋ ಮಾಗಣ್ಡಿಯ ಧಮ್ಮಾರಾಮೋ ಧಮ್ಮರತೋ ಧಮ್ಮಸಮ್ಮುದಿತೋ, ಸೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ದನ್ತೋ ಗುತ್ತೋ ರಕ್ಖಿತೋ ಸಂವುತೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಸಂವರಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಇದಂ ನು ತೇ ಏತಂ ಮಾಗಣ್ಡಿಯ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ 'ಭೂನಹು ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ'ತಿ। ಏತದೇವ ಖೋ ಪನ ಮೇ ಭೋ ಗೋತಮ ಸನ್ಧಾಯ ಭಾಸಿತಂ 'ಭೂನಹು ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ'ತಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು, ಏವಞ್ಹಿ ನೋ ಸುತ್ತೇ ಓಚರತೀ"ತಿ [ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦೭ ಆದಯೋ]।

ಏವಂ ಭಗವತೋ ಚ ಅನುಯೋಗೋ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಞ್ಞಾ ಆಗತಾ।

ಏತ್ಥ ಹಿ ಮೇಥುನಪ್ಪಟಿಸೇವನವಸೇನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಪರಿಭೋಗಹೇತು ಏವ ಗಬ್ಭಪತಿಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ತದಪರಿಭೋಗಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ "ಭೂನಹೂ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಅರಹತಿ, ತದಞ್ಞೇಸಂ ಪನ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ವಿಸೇಸತೋ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸುದ್ಧಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಪರಿಭೋಗಹೇತು ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಗಬ್ಭಪತಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ತೇಸಂ ಅಪರಿಭೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭೂನಹೂತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಅರಹತಿಯೇವ, ಮಾಗಣ್ಡಿಯೇನ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಭಾವೋ ಪಟಿಞ್ಞಾತೋ, ಕಾರಣಞ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸಿತಂ "ಏವಞ್ಹಿ ನೋ ಸುತ್ತೇ ಓಚರತೀ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದಾನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗನ್ಥೇಸು ಭೂನಹು- (ಭ್ರೂನಹಾ) ಸದ್ದೋ ಗಬ್ಭಘಾತನತ್ಥೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಮಾಗಣ್ಡಿಯಸುತ್ತೇ ಪನೇಸೋ ಅತ್ಥೋ ನ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಆಚರಿಯೇನ "ಹತವಡ್ಢಿ ಮರಿಯಾದಕಾರಕೋ"ತಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

(ಗ) ಪುನಪಿ ತೇನ "ಇದಮ್ಪನ ಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಾವಸಾಧಕಂ ಪಚ್ಛಿಮಕಾರಣಂ, ಸೋ ಹಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೇ (೧, ೩೧) ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪರಿಹಾಸಂ ಕರೋನ್ತೋ 'ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಸೇವನೇನ ಪುರಾಣಞ್ಚ ಜಿಘಚ್ಛಾವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ, ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ಅಪರಿಮಿತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಂ **ಆಹರಹತ್ಥಕ ಅಲಂಸಾಟಕ ತತ್ರವಟ್ಟಕ ಕಾಕಮಾಸಕ ಭುತ್ತವಮಿತಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ** ಅಞ್ಞತರೋ ವಿಯ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಟಿಸೇವತೀ'ತಿ ಆಹ। ಇದಂ ಪನ ಏಕಸ್ಸ ಭಿನ್ನಬ್ರಾಹ್ಮಣಲದ್ಧಿಕಸ್ಸಾಪಿ ವಚನಂ ಸಿಯಾತಿ ತದೇವ ದಳ್ಹಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ 'ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ'ತಿ ವತ್ತು"ನ್ತಿ

ತತಿಯಂ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಪನ ಅತಿಸಂವೇಜನೀಯವಚನಮೇವ। ನ ಹೇತಂ ಆಚರಿಯೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಪರಿಹಾಸಂ ಕಾತುಕಾಮೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಚ ತಂ ಪರಿಹಾಸವಚನೇನ ಸಂಯೋಜೇತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಯಥಾಭೂತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿದಾನವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ, ತಥಾಯೇವ ಚ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಯೇ ಲೋಕೇ ಪರದತ್ತೂಪಜೀವಿನೋ ಸಮಣಾ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ಅಞ್ಞೇ ವಾಪಿ ಚ ಪುಗ್ಗಲಾ, ತೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣರಹಿತಾ ಅಸಂವರೇ ಠಿತಾ ಕದಾಚಿ ಅತಿಪಣೀತಂ ರಸಂ ಪಹೂತಂ ಲದ್ಧಾ ಅಪರಿಮಿತಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಲೋಕಿಕವತ್ಥುವಸೇನ ಚ, ಜಾತಕಾದಿಸಾಸನಿಕವತ್ಥುವಸೇನ ಚ ತಾದಿಸಾ ಅಹೇಸುನ್ತಿ ಪಾಕಟಾ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸೇಹಿ ವಾ ವಸ್ಸಕೋಟೀಹಿ ವಾ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನದ್ಧಾನೇ ಕೋ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ "ನೇದಿಸಾ ಭೂತಪುಬ್ಬಾ"ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾದಿಸೇಹಿ ವಿಯ ನ ಅಪರಿಮಿತಭೋಜನೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿದಾನವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। ತದೇವಂ ಅತ್ಥಸಂಹಿತಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕರೋತೋ ಅನತ್ಥಮೇವ ಜಾತಂ, ಯಥಾ ಸಭರಿಯಸ್ಸ ಮಾಗಣ್ಡಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಫಲತ್ಥಾಯಪಿ ದೇಸಿತಾ ಗಾಥಾ [ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಸಾಮಾವತೀವತ್ಥು] ತೇಸಂ ಧೀತುಯಾ ಅನತ್ಥಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಸಂವೇಗೋಯೇವೇತ್ಥ ಬ್ರೂಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ಪತಞ್ಜಲಿವಾದವಿಚಾರಣಾ

೩. ಅಥ ತೇನ "ಪಾತಞ್ಜಲೀಮತಂ ಪರಿವತ್ತೇತೀ"ತಿ ವಚನಮ್ಪಿ ಏವಂ ವಿಚಾರಿತಂ।

(ಕ) "ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಪತಞ್ಜಲಿಸ್ಸ ವಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ ಉತ್ತರಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕಾನಂ ವಾದಂ ಅಪ್ಪಕಮೇವ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ಪತಞ್ಜಲಿವಾದೇಸು ಹಿ **ಅಣಿಮಾ ಲಘಿಮಾ**ತಿ ಇದಮೇವ ದ್ವಯಂ ದಸ್ಸೇಸಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪೪] ತತುತ್ತರಿ ಯೋಗಸುತ್ತಂ ಅಜಾನನ್ತೋ, ಪತಞ್ಜಲಿವಾದಸ್ಸ ಚ ತುಲೇತ್ವಾ ದೀಪನಾ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥೇಸು ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಪತಞ್ಜಲಿನಾ ಕತಪಕರಣಞ್ಚ ಪತಞ್ಜಲೀತಿ ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ಚ ತತ್ಥ ದೀಪಿತಂ ನತ್ಥಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** ಪನ ಪಞ್ಞಾಭೂಮಿನಿದ್ದೇಸೇ 'ಪಕತಿವಾದೀನಂ ಪಕತಿ ವಿಯಾ'ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೮೪] ಪಕತಿವಾದ (ಸಂಖ್ಯಾವಾದ) ನಾಮಮತ್ತಂ ಪಕಾಸಿತಂ, ತತ್ಥೇವ ಚ 'ಪಟಿಞ್ಞಾ ಹೇತೂತಿಆದೀಸು ಹಿ ಲೋಕೇ ವಚನಾವಯವೋ ಹೇತೂತಿ ವುಚ್ಚತೀ'ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೯೫] ಉದಾಹರಿತಂ, ತೇನ ಞಾಯತಿ 'ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಇನ್ದಿಯತಕ್ಕನಯದೀಪಕೇ ಞಾಯಗನ್ಥಸ್ಮಿಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮೂಲಭಾಗಮತ್ತಂ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಜಾನಾತೀ'ತಿ"।

ತಂ ಪನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಕೇವಲಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಣಮತ್ತಮೇವ। ಅತಿಗಮ್ಭೀರಸ್ಸ ಹಿ ಅತಿಗರುಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಪಿಟಕತ್ತಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋಯೇವ ಪಾಳಿನಯೋ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೋ ಚ ಪೋರಾಣಥೇರವಾದಾ ಚಾತಿ ಈದಿಸಾಯೇವ ಅತ್ಥಾ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾ, ಯಂ ವಾ ಪನ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಉಪಕಾರಕಂ ಸದ್ದವಿನಿಚ್ಛಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಲೋಕಿಯಗನ್ಥವಚನಂ, ತದೇವ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಂ, ನ ಪನ ಅನುಪಕಾರಾನಿಪಿ ತಂತಂಗನ್ಥತಕ್ಕತ್ಥುನಾಮಾನಿ ಚ, ತೇಹಿ ವುತ್ತವಚನಾನಿ ಚ ಬಹೂನಿ, ನ ಚ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪಕಾಸನೇನ "ನ ತೇ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೋ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯದಿ ಹಿ ಯಂ ಯಂ ಲೋಕಿಯಗನ್ಥಂ ಅತ್ತನಾ ಜಾನಾತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅನುಪಕಾರಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮಾನೇತ್ವಾ ಪಕಾಸೇಯ್ಯ, ಅತಿವಿತ್ಥಾರಾ ಚ ಸಾ ಭವೇಯ್ಯ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ಚ ಅಸಮ್ಮಾನಿತಾ ಚ ಸಾಸನಿಕವಿಞ್ಞೂಹೀತಿ ಆಚರಿಯೇನ ಪತಞ್ಜಲಿವಾದಾದಯೋ ನ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ಞಾತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಯೇಹಿ ಯೇಹಿ ಲೋಕಿಯಗನ್ಥೇಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಚರಿಯೇನ ಆನೇತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತಂ, ತೇ ತೇ ಚ ಗನ್ಥಾ, ಅಞ್ಞೇಪಿ ಚ ತಾದಿಸಾ ಆಚರಿಯೇನ ಞಾತಾತ್ವೇವ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ ವಿಞ್ಞೂಹಿ, ಯಥಾ ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸಮುದ್ದೋ ಏದಿಸೋತಿ ಞಾಯತಿ। ಆಚರಿಯೋ ಪನ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ವೇದಪಟಿಸಂಯುತ್ತವಚನಾನಿ ಆಗತಾನಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೇದಗನ್ಥೇಹಿಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಆನೇತ್ವಾ ಪಕಾಸೇಸಿಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನ **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯಂ** ನಾಮ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ -

"**ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನ**ನ್ತಿ ಇರುವೇದಯಜುವೇದಸಾಮವೇದಾನ"ನ್ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೫೬] ಚ,

"**ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನ**ನ್ತಿ ಅಥಬ್ಬಣವೇದಂ ಚತುತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ ಇತಿಹ ಆಸ ಇತಿಹ ಆಸಾತಿ ಈದಿಸವಚನಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ಪುರಾಣಕಥಾಸಙ್ಖಾತೋ ಇತಿಹಾಸೋ ಪಞ್ಚಮೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾ, ತೇಸಂ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನಂ ವೇದಾನ"ನ್ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೫೬] ಚ,

"ಯಿಟ್ಠಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮಹಾಯಾಗೋ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೦-೧೭೨] ಚ,

"**ಅಗ್ಗಿಹೋಮ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪೇನ ದಾರುನಾ ಏವಂ ಹುತೇ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಗ್ಗಿಜುಹನಂ। ದಬ್ಬಿಹೋಮಾದೀನಿಪಿ ಅಗ್ಗಿಹೋಮಾನೇವ, ಏವರೂಪಾಯ ದಬ್ಬಿಯಾ ಈದಿಸೇಹಿ ಕಣಾದೀಹಿ ಹುತೇ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಪನ ವಿಸುಂ ವುತ್ತಾನೀ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧] ಚ,

“ಸಾಸಪಾದೀನಿ ಪನ ಮುಖೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪನಂ, ವಿಜ್ಜಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಜುಹನಂ ವಾ ಮುಖಹೋಮ”ನ್ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧] ಚ -

ಏವಮಾದಿನಾ ವೇದಪಟಿಸಂಯುತ್ತವಚನಾನಿ ವೇದಗನ್ಥಾನುರೂಪತೋ ವಣ್ಣಿತಾನಿ। ತಾನಿ ಚ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾತೋ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿಪಿ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ವೇದಗನ್ಥೇಸು ಪನ ಅಕೋವಿದೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನಂ ಕಾತುಮ್ಪಿ ನ ಸುಕರಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವೇದಗನ್ಥೇಸು ಕೋವಿದಭಾವೋಪಿ ಪಾಕಟೋಯೇವ। ಏವಂ ವೇದಗನ್ಥೇಸು ಚ ತದಙ್ಗಲೋಕಿಯಗನ್ಥೇಸು ಚ ಸುಕೋವಿದಸ್ಸೇವ ಸಮಾನಸ್ಸ ತೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅಪ್ಪಕಾಸನಂ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣೇನೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪಿ ಚ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ತನೋ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇಯೇವ -

“ತತೋ ಚ ಭಾಸನ್ತರಮೇವ ಹಿತ್ವಾ,
ವಿತ್ಥಾರಮಗ್ಗಞ್ಚ ಸಮಾಸಯಿತ್ವಾ।
ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಸಬ್ಬಮಸೇಸಯಿತ್ವಾ…ಪೇ॰…
ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಹೇಸ್ಸತಿ ವಣ್ಣನಾಪೀ”ತಿ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ॥

“ಅಪನೇತ್ವಾನ ತತೋಹಂ, ಸೀಹಳಭಾಸಂ ಮನೋರಮಂ ಭಾಸಂ।
ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕಂ, ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಿಗತದೋಸಂ॥

ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ, ಥೇರಾನಂ ಥೇರವಂಸಪದೀಪಾನಂ।
ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾನಂ, ಮಹಾವಿಹಾರೇ ನಿವಾಸಿನಂ।
ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತ-ಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ-

ಏವಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಂ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನಸಂಖಿಪನವಸೇನೇವ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಅಭಿನವಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಮೇವ ಅಕಾಸಿ, ನ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾತಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪತಞ್ಜಲಿವಾದಾದೀನಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅಪ್ಪಕಾಸನಮಾರಬ್ಭ “ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಪತಞ್ಜಲಿವಾದಾದೀನಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ನ ಜಾನಾತೀ”ತಿ ವಚನಂ ಕೇವಲಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖಣಮತ್ತಮೇವಾತಿ।

ಕಬ್ಬಸತ್ಥವಿಚಾರಣಾ

೪. ಪುನಪಿ ಸೋ ಏವಮಾಹ "ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ರಾಮಾಯಣಮಹಾಭಾರತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಮಹಾಕಬ್ಬಸತ್ಥಾನಂ ಸುಕುಸಲೋ ವಿಯ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾಪಿ ತಾನಿ ದಸ್ಸೇಸಿ। ಕಥಂ? **ಅಕ್ಖಾನನ್ತಿ** ಭಾರತಯುಜ್ಝನಾದಿಕಂ, ತಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕಥೀಯತಿ, ತತ್ಥ ಗನ್ತುಮ್ಪಿ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೩] ಚ, ತಸ್ಸ (ಸಮ್ಫಪಲಾಪಸ್ಸ) ದ್ವೇ ಸಮ್ಭಾರಾ ಭಾರತಯುದ್ಧಸೀತಾಹರಣಾದಿನಿರತ್ಥಕಕಥಾಪುರೇಕ್ಖಾರತಾ ತಥಾರೂಪಿಕಥಾಕಥನಞ್ಚಾತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮] ಚ ದಸ್ಸೇಸೀ"ತಿ।

ತಂ ಪನ ಪುರಿಮವಚನತೋಪಿ ಅಹೇತುಕತರಂ ಕೇವಲಂ ಅನಾದರೀಕರಣಮತ್ತಮೇವ। ಅತಿಗಮ್ಭೀರತ್ಥಸ್ಸ ಹಿ ಅತಿಗರುಕರಣೀಯಸ್ಸ ಪಿಟಕತ್ತಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ ನಿರತ್ಥಕಸ್ಸ ಸಮ್ಫಪಲಾಪಸಮುದಾಯಭೂತಸ್ಸ ಕಬ್ಬಸತ್ಥಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪಕಾಸನೇನ ಕಿಂ ಸಿಯಾ ಪಯೋಜನಂ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಾಯೇವಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮಾನಿತಾ, ಅನಾದರಿಯಾ ಚ ವಿಞ್ಞೂಹೀತಿ।

ಬಾಹುಸಚ್ಚಗುಣಮಕ್ಖನಂ

೫. ಪುನಪಿ ಧಮ್ಮಾನನ್ದೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಬಾಹುಸಚ್ಚಗುಣಂ ಮಕ್ಖೇತುಕಾಮೋ ಏವಮಾಹ - "ತಸ್ಸ (ಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ) ಸಮಯನ್ತರಕೋವಿದಸಙ್ಖಾತಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ನ ತತೋ ಉತ್ತರಿತರಂ ಹೋತಿ, ಯಂ ಆಧುನಿಕಾನಂ ಗನ್ಥನ್ತರಕೋವಿದಾನಂ ಸೀಹಳಿಕಭಿಕ್ಖೂನಂ ಯಂ ವಾ ಏಕಾದಸಮೇ ಖರಿಸ್ತವಸ್ಸಸತಕೇ (೧೦೦೧-೧೧೦೦) ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕಾನಂ **ಅನುರುದ್ಧ-ಧಮ್ಮಪಾಲಾ**ದೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನ"ನ್ತಿ।

ತಂ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅಯುತ್ತವಚನಮೇವ। ಯದಿ ಹಿ ಆಧುನಿಕಾ ವಾ ಸೀಹಳಿಕಭಿಕ್ಖೂ, ಪೋರಾಣಾ ವಾ ಆಚರಿಯಅನುರುದ್ಧ-ಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರಾದಯೋ ಸಮಯನ್ತರಬಾಹುಸಚ್ಚವಸೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಸಮಾನಾ ವಾ ಉತ್ತರಿತರಾ ವಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ತೇ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಅನಾರದ್ಧಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ಸುನ್ದರತರಾ ಪರಿಪುಣ್ಣತರಾ ಚ ಅಭಿನವಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಕರೇಯ್ಯುಂ, ನ ಪನ ತೇ ತಥಾ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ಕೇವಲಂ ನ ಕರೋನ್ತಿಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ತೇಸಂ ಏಕೋಪಿ ನ ಏವಂ ವದತಿ "ಅಹಂ ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚವಸೇನ ಸಮಸಮೋತಿ ವಾ ಉತ್ತರಿತರೋ"ತಿ ವಾ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ತೇ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋಯೇವ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತಿ ಚ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತಿ ಚ, ಆಚರಿಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಠಪೇನ್ತಿ। ತೇನೇತಂ ಞಾಯತಿ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅಯುತ್ತವಚನನ್ತಿ।

ಮಹಾಯಾನಿಕನಯವಿಚಾರಣಾ

೬. ಪುನ ಸೋ ತಾವತ್ತಕೇನಾಪಿ ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಆಚರಿಯಂ ಅವಮಞ್ಞನ್ತೋ ಏವಮಾಹ - “ಮಹಾಯಾನನಿಕಾಯಸ್ಸ ಪಧಾನಾಚರಿಯಭೂತಾನಂ **ಅಸ್ಸ ಘೋಸ-ನಾಗಜ್ಜುನಾನಂ** ನಯಂ ವಾ, ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಾ ತೇಸಂ ನ ಜಾನಾತಿ ಮಞ್ಞೇ ಬುದ್ಧಘೋಸೋ”ತಿ। ತಂ ಪನ ಅತಿವಿಯ ಅಧಮ್ಮಿಕಂ ನಿರತ್ಥಕಞ್ಚ ನಿಗ್ಗಹವಚನಮತ್ತಮೇವ। ನ ಹಿ ನಿಕಾಯನ್ತರಿಕಾನಂ ವಾದನಯಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಸೋ ತೇ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ನನು ಆಚರಿಯೇನ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇಯೇವ -

“ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ, ಥೇರಾನಂ ಥೇರವಂಸಪದೀಪಾನಂ।
ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾನಂ, ಮಹಾವಿಹಾರೇ ನಿವಾಸಿನ”ನ್ತಿ ಚ,

ಇಧಾಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ -

“ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ದೇಸನಾನಯನಿಸ್ಸಿತಂ।
ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಭಾಸಿಸ್ಸ”ನ್ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨] ಚ,

“ತಸ್ಸಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಕರೋನ್ತೇನ ವಿಭಜ್ಜವಾದಿಮಣ್ಡಲಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಆಚರಿಯೇ ಅನಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖನ್ತೇನ ಸಕಸಮಯಂ ಅವೋಕ್ಕಮನ್ತೇನ ಪರಸಮಯಂ ಅನಾಯೂಹನ್ತೇನ ಸುತ್ತಂ ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇನ ವಿನಯಂ ಅನುಲೋಮೇನ್ತೇನ ಮಹಾಪದೇಸೇ ಓಲೋಕೇನ್ತೇನ ಧಮ್ಮಂ ದೀಪೇನ್ತೇನ ಅತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಾಹೇನ್ತೇನ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪುನರಾವತ್ತೇತ್ವಾ ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇಹಿ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೇನ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ ಹೋತೀ”ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೮೧] ಚ,

“ಸಾಸನಂ ಪನಿದಂ ನಾನಾ-ದೇಸನಾನಯಮಣ್ಡಿತಂ।
ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚ, ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನೋ ಪವತ್ತತಿ।
ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಂ, ಸನ್ನಿಸ್ಸಾಯತ್ಥವಣ್ಣನಂ।
ಆರಭಿಸ್ಸಾಮಿ ಏತಸ್ಸಾ”ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೮೧] ಚ,

ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಕತಾ। ಏವಮೇತಾಸಂ ಕರಣೇ ಕಾರಣಮ್ಪೇತ್ಥ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ದಾನಿ ತಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಿಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಕಾಲೋ, ತಾವ ಸಾಸನಪ್ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮಮ್ಪಿ ವಕ್ಖಾಮ।

ಸಾಸನಪ್ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮೋ

ಭಗವತೋ ಹಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಿಕಾಲತೋ ಪಚ್ಛಾ ವಸ್ಸಸತಬ್ಭನ್ತರೇ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಕೋಚಿಪಿ ವಾದಭೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ವಸ್ಸಸತಕಾಲೇ ಪನ ದುತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ಥೇರೇಹಿ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತಾ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ಅಞ್ಞಥಾ ಕತ್ವಾ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿನಾಮೇನ ವಿಸುಂ ಸಙ್ಗೀತಿಮಕಂಸು। ತದಾ ಸಙ್ಗೀತಿದ್ವಯಾರೂಳ್ಹಪುರಾಣಧಮ್ಮವಿನಯಮೇವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಥೇರಾನಂ ಗಣೋ **ಥೇರವಾದೋ**ತಿ ಚ ತದಞ್ಞೇಸಂ **ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕೋ**ತಿ ಚ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ।

ಪುನ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕತೋ (೧) **ಗೋಕುಲಿಕೋ** (೨) **ಏಕಬ್ಯೋಹಾರಿಕೋ**ತಿ ದ್ವೇ ಆಚರಿಯಗಣಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಪುನ ಗೋಕುಲಿಕತೋ (೩) **ಪಞ್ಞತ್ತಿವಾದೋ** (೪) **ಬಾಹುಲಿಕೋ (ಬಹುಸ್ಸುತಿಕೋ)**ತಿ ದ್ವೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಪುನ ಬಾಹುಲಿಕತೋಪಿ (೫) **ಚೇತಿಯವಾದಿಗಣೋ** ಉಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಏತೇ ಪಞ್ಚ ಮೂಲಭೂತೇನ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕೇನ ಸಹ ಛ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಾ ಆಚರಿಯಗಣಾ ಅಹೇಸುಂ।

ವಿಸುದ್ಧಥೇರವಾದತೋಪಿ (೧) **ಮಹಿಸಾಸಕೋ** (೨) **ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕೋ**ತಿ ದ್ವೇ ಆಚರಿಯಗಣಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಪುನ ಮಹಿಸಾಸಕತೋ (೩) **ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದೋ** (೪) **ಧಮ್ಮಗುತ್ತಿಕೋ**ತಿ ದ್ವೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ಪುನ ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದತೋಪಿ (೫) **ಕಸ್ಸಪಿಯೋ,** ತತೋಪಿ (೬) **ಸಙ್ಕನ್ತಿಕೋ,** ತತೋಪಿ (೭) **ಸುತ್ತವಾದೀ**ತಿ ತಯೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ। ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕತೋಪಿ (೮) **ಧಮ್ಮೋತ್ತರಿಯೋ** (೯) **ಭದ್ದಯಾನಿಕೋ** (೧೦) **ಛನ್ನಾಗಾರಿಕೋ** (೧೧) **ಸಮ್ಮಿತಿಯೋ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ತೇ ಏಕಾದಸ ಮೂಲಭೂತೇನ ವಿಸುದ್ಧಥೇರವಾದೇನ ಸಹ ದ್ವಾದಸ ಆಚರಿಯಗಣಾ ಅಹೇಸುಂ। ಇತಿ ಇಮೇ ಚ ದ್ವಾದಸ ಪುರಿಮಾ ಚ ಛಾತಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಆಚರಿಯಗಣಾ ದುತಿಯತತಿಯಸಙ್ಗೀತೀನಂ ಅನ್ತರೇ ಜಾತಾ ಅಹೇಸುಂ।

ತೇಸು ಮೂಲಭೂತೋ **ಥೇರವಾದಗಣೋ**ಯೇವ ಪೋರಾಣಧಮ್ಮವಿನಯಗರುಕೋ ಹುತ್ವಾ ಅನೂನಮನಧಿಕಂ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಪೋರಾಣಿಕಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಧಾರೇಸಿ। ಇತರೇ ಪನ ಸತ್ತರಸ ಭಿನ್ನಗಣಾ ಪೋರಾಣಿಕಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಅಕಂಸು। ತೇನ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ಕತ್ಥಚಿ ಊನೋ ಕತ್ಥಚಿ ಅಧಿಕೋ ಹುತ್ವಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಚೇವ ಅಹೋಸಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧೋ ಚ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ದೀಪವಂಸೇ ಪಞ್ಚಮಪರಿಚ್ಛೇದೇ -

೩೦. "ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತಾ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ, ಥೇರೇಹಿ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ।
ಅಞ್ಞಂ ಪಕ್ಖಂ ಲಭಿತ್ವಾನ, ಅಧಮ್ಮವಾದೀ ಬಹೂ ಜನಾ॥

೩೧. ದಸಸಹಸ್ಸಾ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ, ಅಕಂಸು ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಂ।
ತಸ್ಮಾಯಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗೀತಿ, ಮಹಾಸಙ್ಗೀತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ॥

೩೨. ಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ, ವಿಲೋಮಂ ಅಕಂಸು ಸಾಸನೇ।
ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಮೂಲಸಙ್ಗಹಂ, ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ಸಙ್ಗಹಂ॥

೩೩. ಅಞ್ಞತ್ರ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಕರಿಂಸು ತೇ।
ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿಂಸು, ವಿನಯೇ ನಿಕಾಯೇಸು ಚ ಪಞ್ಚಸು...ಪೇ॰...

೪೯. ಅತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಭಿನ್ದಿಂಸು, ಏಕದೇಸಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹಂ।
ಗನ್ಥಞ್ಚ ಏಕದೇಸಞ್ಹಿ, ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

೫೦. ನಾಮಂ ಲಿಙ್ಗಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಂ, ಆಕಪ್ಪಕರಣೀಯಾನಿ ಚ।
ಪಕತಿಭಾವಂ ಜಹಿತ್ವಾ, ತಞ್ಚ ಅಞ್ಞಂ ಅಕಂಸು ತೇ॥

೫೧. ಸತ್ತರಸ ಭಿನ್ನವಾದಾ, ಏಕವಾದೋ ಅಭಿನ್ನಕೋ।
ಸಬ್ಬೇವಟ್ಠಾರಸ ಹೋನ್ತಿ, ಭಿನ್ನವಾದೇನ ತೇ ಸಹ॥

೫೨. ನಿಗ್ರೋಧೋವ ಮಹಾರುಕ್ಖೋ, ಥೇರ ವಾದಾನಮುತ್ತಮೋ।
ಅನೂನಂ ಅನಧಿಕಞ್ಚ, ಕೇವಲಂ ಜಿನಸಾಸನಂ।
ಕಣ್ಟಕಾ ವಿಯ ರುಕ್ಖಮ್ಹಿ, ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ವಾದಸೇಸಕಾ॥

೫೩. ಪಠಮೇ ವಸ್ಸಸತೇ ನತ್ಥಿ, ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತನ್ತರೇ।
ಭಿನ್ನಾ ಸತ್ತರಸ ವಾದಾ, ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಜಿನಸಾಸನೇ"ತಿ [ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ]॥

ಅಸೋಕರಞ್ಞೋ ಚ ಕಾಲೇ ಪರಿಹೀನಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ಪತ್ಥಯಮಾನಾ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಸಕಾನಿ ಸಕಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ದೀಪೇನ್ತಿ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ಅಯಂ ವಿನಯೋ, ಇದಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನ"ನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಲಭಮಾನಾಪಿ ಸಯಮೇವ ಕೇಸೇ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಕಾಸಾಯಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಅಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ವಿಹಾರೇಸು ವಿಚರನ್ತಾ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಾದಿಕರಣಕಾಲೇ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝಂ ಪವಿಸನ್ತಿ, ತೇ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಧಮ್ಮೇನ ವಿನಯೇನ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇನ ನಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾಪಿ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನುಲೋಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಸಣ್ಠಹನ್ತಾ ಅನೇಕರೂಪಂ ಸಾಸನಸ್ಸ ಅಬ್ಬುದಞ್ಚ ಮಲಞ್ಚ ಕಣ್ಟಕಞ್ಚ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಅಗ್ಗಿಂ ಪರಿಚರನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಪಞ್ಚಾತಪೇ ತಪನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಆದಿಚ್ಚಂ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ವಿನಯಞ್ಚ ವೋಭಿನ್ದಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ತಥಾ ತಥಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತದಾ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ನ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪೋಸಥಂ ವಾ ಪವಾರಣಂ ವಾ ಅಕಾಸಿ, ಅಸೋಕಾರಾಮೇ ಸತ್ತ ವಸ್ಸಾನಿ ಉಪೋಸಥೋ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜಿ [ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ]।

ಇಮಞ್ಚ ಪನ ಪವತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಏವಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುಂ "ಸತ್ತರಸನ್ನಂ ಭಿನ್ನವಾದಗಣಾನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಕಾಲೇಸು ಅಪರಿಸುದ್ಧತರಭಾವೋ ಈದಿಸೇನಪಿ ಕಾರಣೇನ ಅಹೋಸೀ"ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನಭೂತೇ ಪರಿಸುದ್ಧಧಮ್ಮವಿನಯೇ "ಕೋಚಿಪಿ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ತಾಪಿ ನತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ ಅಸಸ್ಸತಾ ಅನತ್ತಾಯೇವಾ"ತಿ ಅತ್ಥೋ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ತಥಾಪಿ ದಾನಿ ಅಥೇರವಾದಿಕಾನಂ ಗನ್ಥೇಸು ಚ ಪುಬ್ಬೇ ವೇತುಲ್ಲವಾದಾದೀಸು ಚ "ಬುದ್ಧೋ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಚ, "ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ನಿಚ್ಚಾ ಧುವಾ ಸಸ್ಸತಾ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಚ ಅತ್ಥೋ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಅಥ ಅಸೋಕೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ಸಾಸನಂ ವಿಸೋಧೇತುಕಾಮೋ **ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ** ಸನ್ತಿಕೇ ಪಠಮಮೇವ ಸಮಯಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಏಕಲದ್ಧಿಕೇ ಏಕಲದ್ಧಿಕೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕತೋ ಕಾರೇತ್ವಾ ಏಕಮೇಕಂ ಭಿಕ್ಖುಸಮೂಹಂ ಪಕ್ಕೋಸಾಪೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿ "ಕಿಂ ವಾದೀ ಭನ್ತೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। ತತೋ ಯೇ ಯೇ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಸಸ್ಸತವಾದೀ"ತಿ ವಾ, "ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೀ"ತಿ ವಾ ಏವಮಾದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಾದಾನುರೂಪಂ ಮಿಚ್ಛಾವಾದಂ ಆಹಂಸು, ತೇ ತೇ "ನಯಿಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ, ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ ಇಮೇ"ತಿ ತಥತೋ ಞತ್ವಾ ತೇಸಂ ಸೇತಕಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ದತ್ವಾ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ। ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಟ್ಠಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಅಹೇಸುಂ।

ಅಥಞ್ಞೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತೇಹಿ "ವಿಭಜ್ಜವಾದೀ ಮಹಾರಾಜ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಸುದ್ಧಂ ದಾನಿ ಭನ್ತೇ ಸಾಸನಂ, ಕರೋತು ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಉಪೋಸಥ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಆರಕ್ಖಞ್ಚ ದತ್ವಾ ನಗರಂ ಪಾವಿಸಿ। ಸಮಗ್ಗೋ ಸಙ್ಘೋ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಂ

ಅಕಾಸಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಗಮೇ **ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ** ಯಾನಿ ಚ ತದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ ಯಾನಿ ಚ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಪಟಿಬಾಹನತ್ಥಂ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯವಸೇನೇವ ತಥಾಗತೇನ ಠಪಿತಮಾತಿಕಂ ವಿಭಜನ್ತೋ ಪರಪ್ಪವಾದಮದ್ದನಂ **ಕಥಾವತ್ಥುಂ** ನಾಮ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಪಞ್ಚಮಂ ಪಕರಣಂ ಅಭಾಸಿ। ತತೋ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಪ್ಪಮುಖಾ ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿಧರಾ ಪಭಿನ್ನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾ ಸಹಸ್ಸಂ ಭಿಕ್ಖೂ ಥೇರವಾದಿನೋ ಸಙ್ಗೀತಿದ್ವಯಾರೂಳ್ಹಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಪೋರಾಣಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪುನ ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಸುರಕ್ಖಿತಂ ರಕ್ಖಿಂಸು [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ]।

ಅಥ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ ನವಸು ಪಚ್ಚನ್ತಟ್ಠಾನೇಸು ಸಾಸನಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥಂ ನವ ನಾಯಕತ್ಥೇರೇ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಪೇಸೇಸಿ। ತೇಸು ಅಟ್ಠಹಿ ಥೇರೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೇ **ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೋ** ಛತ್ತಿಂಸಾಧಿಕದ್ವಿಸತೇ (೨೩೬) ಬುದ್ಧವಸ್ಸೇ ಜಮ್ಬುದೀಪತೋ ಸೀಹಳದೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ **ದೇವಾನಂಪಿಯತಿಸ್ಸರಾಜ**ಪ್ಪಮುಖಂ ದೀಪಕಜನಸಮೂಹಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ ಸಮ್ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ, ತೇನ ಚ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನಂ **ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನಂ** ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ **ಮಹಾವಿಹಾರಂ** ನಾಮ ಸಙ್ಘಾರಾಮಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾ]। ತತೋ ಪಭುತಿ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ ಯಾವ **ವಟ್ಟಗಾಮಣಿರಾಜ**ಕಾಲಾ ನಿಕಾಯನ್ತರವಾದಾಕುಲರಹಿತಂ ನಿಮ್ಮಲಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹುತ್ವಾ ಸಮುಜ್ಜಲಿತ್ಥ। ವಟ್ಟಗಾಮಣಿರಾಜಕಾಲತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿಕಾಯನ್ತರವಾದಾಪಿ ಸೀಹಳದೀಪಮುಪಾಗಮಿಂಸು। ತದಾ **ವಿಸುದ್ಧತ್ಥೇರವಾದಿನೋ** ಯಥಾ ಪುರಾಣಧಮ್ಮವಿನಯೋ ತೇಹಿ ನಿಕಾಯನ್ತರವಾದೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸೋ ಅಮಲೀನೋ ಪಕತಿಪರಿಸುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ, ತಥಾ ತಂ ಮಹುಸ್ಸಾಹೇನ ಸುರಕ್ಖಿತಂ ರಕ್ಖಿಂಸು। ಕಥಂ?

ಅಭಯಗಿರಿನಿಕಾಯುಪ್ಪತ್ತಿ

ವಟ್ಟಗಾಮಣಿರಾಜಾ ಹಿ (೪೨೫-ಬುದ್ಧವಸ್ಸೇ) ರಜ್ಜಂ ಪತ್ವಾ ಪಞ್ಚಮಾಸಮತ್ತಕಾಲೇ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣತಿಸ್ಸದಾಮರಿಕೇನ** ಸತ್ತಹಿ ಚ ದಮಿಳಯೋಧೇಹಿ ಉಪದ್ದುತೋ ಸಙ್ಗಾಮೇ ಚ ಪರಾಜಿತೋ ಪಲಾಯಿತ್ವಾ ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚುದ್ದಸವಸ್ಸಾನಿ ನಿಲೀಯಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತರವೇಸೇನ ವಸತಿ [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೩-ಪರಿಚ್ಛೇದೇ ೩೭-ಗಾಥಾತೋ ಪಟ್ಠಾಯ]। ತದಾ ಲಙ್ಕಾದೀಪೇ ಮನುಸ್ಸಾ ಚೋರಭಯೇನ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಭಯೇನ ಚ ಉಪದ್ದುತಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತೇನ ಭಿಕ್ಖೂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತತೋ ಜಮ್ಬುದೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಧಾರೇನ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ। ಲಙ್ಕಾದೀಪೇಯೇವ ಓಹೀನಾಪಿ ಥೇರಾ ಯಥಾಲದ್ಧೇಹಿ ಕನ್ದಮೂಲಪಣ್ಣೇಹಿ ಯಾಪೇನ್ತಾ ಕಾಯೇ ವಹನ್ತೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅವಹನ್ತೇ ವಾಲುಕಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಸೀಸಾನಿ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಕತ್ವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ಸಮ್ಮಸನ್ತಿ। ಏವಂ ದ್ವಾದಸ ಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ಸಾಟ್ಠಕಥಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಅಹಾಪೇತ್ವಾ ಧಾರಯಿಂಸು। ಯದಾ ಪನ ವಟ್ಟಗಾಮಣಿರಾಜಾ ದಮಿಳರಾಜಾನಂ ಹನ್ತ್ವಾ (೪೫೫-೪೬೬ ಬುದ್ಧವಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ) ಪುನಪಿ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇಸಿ [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೩, ೭೮-ಗಾಥಾ]। ತದಾ ತೇ ಥೇರಾ ಜಮ್ಬುದೀಪತೋ ಪಚ್ಚಾಗತತ್ಥೇರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಸೋಧೇನ್ತಾ ಏಕಕ್ಖರಮ್ಪಿ ಅಸಮೇನ್ತಂ ನಾಮ ನ ಪಸ್ಸಿಂಸು [ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೩೦; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೦]। ಯೋಪಿ ಚ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೋ** ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಏಕಸ್ಸೇವ ದುಸ್ಸೀಲಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಗುಣೋ ಅಹೋಸಿ, ಸೋಪಿ **ಮಹಾತಿಪಿಟಕ**ತ್ಥೇರೇನ **ಮಹಾರಕ್ಖಿ**ತತ್ಥೇರಂ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತ್ವಾ ರಕ್ಖಿತೋ ಅಹೋಸಿ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೮೫]। ಏವಂ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖರಟ್ಠಕ್ಖೋಭುಪದ್ದವೇಹಿ ಪೀಳಿತತ್ತಾ ದುದ್ಧರಸಮಯೇಪಿ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಧಾರಯಿಂಸು।

ರಾಜಾ **ಅಭಯಗಿರಿಂ** ನಾಮ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಕತೂಪಕಾರಪುಬ್ಬಸ್ಸ **ಮಹಾತಿಸ್ಸ**ತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಪನ ಥೇರೋ ಕುಲಸಂಸಗ್ಗಬಹುಲತ್ತಾ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪಬ್ಬಾಜನೀಯಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ನೀಹಟೋ। ತದಾಸ್ಸ ಸಿಸ್ಸೋ **ಬಹಲಮಸ್ಸುತಿಸ್ಸ**ನಾಮಕೋ ಥೇರೋ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿ, ತೇನಸ್ಸ ಸಙ್ಘೋ ಉಕ್ಖೇಪನೀಯಕಮ್ಮಂ ಅಕಾಸಿ। ಸೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಅಭಯಗಿರಿವಿಹಾರಮೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ತೇನ ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೇನ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಸುಂ ಗಣಂ ವಹನ್ತೋ ವಸಿ। ತೇ ಚ ದ್ವೇ ಥೇರಾ ನ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ಪುನಾಗಮಿಂಸು [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೩, ೭೯-ಗಾಥಾದೀಸು। ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ]। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀ, ಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀತಿ ದ್ವೇ ನಿಕಾಯಾಜಾತಾ। ಇದಂ ತಾವ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಸಾಸನಪರಿಹಾನಿಯಾ ಪಠಮಂ ಕಾರಣಂ।

ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯುಪ್ಪತ್ತಿ

ತದಾ ಚ ರಾಜಾ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀಸುಯೇವ ಭಿಕ್ಖೂಸು ವಿಸೇಸತೋ ಪಸನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ತೇಯೇವ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪವಾರೇತ್ವಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾದಯೋಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಅಭಿಞ್ಞಾತಾ ಬಹೂ ಜನಾ ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಆರಾಮೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಚ ಬಹೂ ಆವಾಸೇ ಕತ್ವಾ ತೇಸಂ ದೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ ಭಿಕ್ಖೂ ಬಹೂನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾತಜನಾನಂ ಸಕ್ಕತಾ ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ ಪೂಜಿತಾ ಚ ಮಾನಿತಾ ಚ। ಪುನ ಚ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ ಬಹಲಮಸ್ಸುತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಾದಯೋಽಇನ್ದಿಯರಟ್ಠತೋ ಆಗತಂ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಗಣಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿನಯಭೂತಂ ಸಕ್ಕತಭಾಸಾರೋಪಿತಂ ಅಭಿನವಮ್ಪಿ ಪಿಟಕಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತಿ [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೩, ೯೯ ಗಾಥಾಸು। ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ], ತೇನ ತೇಪಿ ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯಿಕಾ ನಾಮ ಅಹೇಸುಂ। ಇದಂ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಸಾಸನಪರಿಹಾನಿಯಾ ದುತಿಯಂ ಕಾರಣಂ।

ಪಿಟಕತ್ತಯಸ್ಸ ಪೋತ್ಥಕಾರೋಪನಂ

ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಪನ ಪೋರಾಣಿಕಂ ಪಾಳಿಭಾಸಾಯ ಸಣ್ಠಿತಂ ಪರಿಸುದ್ಧಪಿಟಕಮೇವ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಞ್ಚ ಮುಖಪಾಠೇನೇವ ಧಾರೇನ್ತಿ। ತದಾ ಪನ ಥೇರಾ ಪಚ್ಛಿಮಜನಾನಂ ಸತಿಪಞ್ಞಾಹಾನಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಬುದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ತಂಕಾಲಾ ಮುಖಪಾಠೇನಾಭತಂ ಸಾಟ್ಠಕಥಂ ಪಿಟಕತ್ತಯಂ ಪೋತ್ಥಕೇ ಆರೋಪೇತುಂ ಸಮಾರಭಿಂಸು। ಸಮಾರಭಮಾನಾ ಚ ತೇ **ಅನುರಾಧರಾಜಧಾನಿ**ಪುರತೋ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಮಿಲಪ್ಪಮಾಣೇ **ಮಲಯ**ಜನಪದೇ **ಮಾತುಲ** [ಮಾತಲೇ ಇತಿ ಏತರಹಿ ವೋಹಾರೋ] ನಗರೇ **ಆಲೋಕ**ಲೇಣೇ ವಸನ್ತಾ ಏಕಸ್ಸ ತನ್ದೇಸಿಕಸ್ಸ ಜನಪದಾಧಿಪತಿನೋ ಆರಕ್ಖಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ **ಪೋತ್ಥಕಾರೋಪನಕಮ್ಮ**ಮಕಂಸು [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೩, ೧೦೦-೧೦೧-ಗಾಥಾಸು]। ತೇನಿದಂ ಞಾಯತಿ "ತದಾ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಥೇರಾ ರಾಜರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ಅಲದ್ಧೂಪಕಾರಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಬಲೇನೇವ ಪಿಟಕತ್ತಯಸ್ಸ ಪೋತ್ಥಕಾರೋಪನಕಮ್ಮಮಕಂಸೂ"ತಿ ಚ, "ತಞ್ಚ ಯಥೇವ ಪಚ್ಛಿಮಜನಾನಂ ಸತಿಪಞ್ಞಾಹಾನಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಕತಂ, ತಥೇವ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖರಟ್ಠಕ್ಖೋಭಾದಿಭಯುಪದ್ದುತಕಾಲೇಸು ದುದ್ಧರಭಾವಮ್ಪಿ ದಿಸ್ವಾ"ತಿ ಚ, ತಥಾ "ಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀನಂ ಸಮ್ಪುಟಿಚ್ಛಿತಸಮಯನ್ತರವಾದೇಹಿ ಅನಾಕುಲನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕತ"ನ್ತಿ ಚ। ಏವಂ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಥೇರಾ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ಥೇರವಾದಪಿಟಕಂ ಸಮಯನ್ತರೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸನತ್ಥಾಯ ಯಥಾ ಪುರೇ, ತಥಾ ಪಾಳಿಭಾಸಾಯ ಏವ ಪೋತ್ಥಕೇ ಆರೋಪೇತ್ವಾಪಿ ಸುರಕ್ಖಿತಂ ರಕ್ಖಿಂಸು। ಯದಿ ಹಿ ತದಾ ತೇಪಿಟಕಂ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಅನಾರೋಪಿತಮಸ್ಸ, ಪಚ್ಛಾಕಾಲೇಸು ಸಮಯನ್ತರತೋ ಆಗತಸುತ್ತಾನಿ "ನೇತಾನಿ ಅಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸುಕರಾನಿ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಯತೋ ಚ ಖೋ ತದಾ ಸಾಟ್ಠಕಥಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಆರೋಪಿತಂ, ತತೋಯೇವ ಅನಾಗತಕಾಲೇಸು ಸಮಯನ್ತರಾಗತಸುತ್ತಾನಿ ತೇಹಿ ಪೋತ್ಥಕೇಹಿ ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಸುಕರಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ತಥಾ ಹಿ **ಭಾತಿಯರಾಜ**ಕಾಲೇ (೫೨೪-೫೫೨-ಬು-ವ) ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀಹಿ ವಿನಯೇ ವಿವಾದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ। ತದಾ ರಾಜಾ **ದೀಘಕಾರಾಯನಂ** ನಾಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಕಂ ಅಮಚ್ಚಂ ಥೇರಾನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಪೇಸೇಸಿ। ಸೋ ಉಭಿನ್ನಂ ಸುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಅದಾಸಿ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೮೪]। ತಥಾ **ವೋಹಾರಕತಿಸ್ಸರಾಜ**ಕಾಲೇ ಚ (೭೫೮-೭೮೦ ಬು-ವ) **ಗೋಠಾಭಯರಾಜ**ಕಾಲೇ ಚ (೭೯೭-೮೧೦ ಬು-ವ) ಥೇರವಾದಿಕಾ ಪೋತ್ಥಕಾರೂಳ್ಹೇನ ಧಮ್ಮವಿನಯೇನ ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾ ಅಧಮ್ಮವಾದಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿಂಸು [ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ ೧೨-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ಅಧಮ್ಮವಾದುಪ್ಪತ್ತಿ

ಅಯಂ ಪನ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಾಸನಮಲಭೂತಾನಂ ಅಧಮ್ಮವಾದಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। **ಅಸೋಕರಞ್ಞೋ** ಹಿ ಕಾಲೇ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜೇತ್ವಾ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತಾ **ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ** ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಅಲದ್ಧಪತಿಟ್ಠಾ ಕೋಧಾಭಿಭೂತಾ **ಪಾಟಲಿಪುತ್ತತೋ** ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ **ರಾಜಗಹ**ಸಮೀಪೇ **ನಾಲನ್ದಾಯಂ** ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಏವಂ ಸಮ್ಮನ್ತಯಿಂಸು "ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಅನವಗಾಹತ್ಥಾಯ ಸಕ್ಯಾನಂ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ನಾಸೇತಬ್ಬೋ, ತಞ್ಚ ಖೋ ತೇಸಂ ಸಮಯಂ ಅಜಾನನ್ತೇಹಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಉಪಾಯೇನ ಪುನಪಿ ತತ್ಥ ಪಬ್ಬಜಿತಬ್ಬಮೇವಾ"ತಿ। ತೇ ಏವಂ ಸಮ್ಮನ್ತಯಿತ್ವಾ ಪುನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ವಿಸುದ್ಧತ್ಥೇರವಾದೀನಮನ್ತರಂ ಪವಿಸಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಸತ್ತರಸನ್ನಂ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾದಿನಿಕಾಯಾನಂ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಭಾವಂ ಅಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ಪಿಟಕತ್ತಯಮುಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ತಞ್ಚ ವಿಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ತತೋ **ಕೋಸಮ್ಬಿಂ** ಗನ್ತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯನಾಸನಾಯ ಉಪಾಯಂ ಮನ್ತಯಿತ್ವಾ ೨೫೩-ಬುದ್ಧವಸ್ಸೇ ಛಸು ಠಾನೇಸು ವಸನ್ತಾ (೧) **ಹೇಮವತಿಕೋ** (೨) **ರಾಜಗಿರಿಕೋ** (೩) **ಸಿದ್ಧತ್ಥಿಕೋ** (೪) **ಪುಬ್ಬಸೇಲಿಯೋ** (೫) **ಅಪರಸೇಲಿಯೋ** (೬) **ವಾಜಿರಿಯೋ** (೭) **ವೇತುಲ್ಲೋ** (೮) **ಅನ್ಧಕೋ** (೯) **ಅಞ್ಞಮಹಾಸಙ್ಘಿಕೋ**ತಿ ನವ ಅಭಿನವೇ ನಿಕಾಯೇ ಉಪ್ಪಾದೇಸುಂ [ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ ೯-ಪಿಟ್ಠೇ]। ತೇಸಂ ನಾಮಾನಿ ಚ ಲದ್ಧಿಯೋ ಚ **ಕಥಾವತ್ಥುಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಆಗತಾಯೇವ।

ತೇಸು ಹೇಮವತಿಕಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಪತಿರೂಪಕಂ ಬುದ್ಧಭಾಸಿತಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ

(೧) **ವಣ್ಣಪಿಟಕಂ** ನಾಮ ಗನ್ಥಂ ಅಕಂಸು।

ರಾಜಗಿರಿಕಾ (೨) **ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಪಿಟಕಂ,**

ಸಿದ್ಧತ್ಥಿಕಾ (೩) **ಗೂಳ್ಹವೇಸ್ಸನ್ತರಂ,**

ಪುಬ್ಬಸೇಲಿಯಾ (೪) **ರಟ್ಠಪಾಲಗಜ್ಜಿತಂ,**

ಅಪರಸೇಲಿಯಾ (೫) **ಆಳವಕಗಜ್ಜಿತಂ,**

ವಜಿರಪಬ್ಬತವಾಸಿನೋ ವಾಜಿರಿಯಾ (೬) **ಗೂಳ್ಹವಿನಯಂ** ನಾಮ ಗನ್ಥಂ ಅಕಂಸು।

ತೇಯೇವ ಸಬ್ಬೇ ಮಾಯಾಜಾಲತನ್ತ-ಸಮಾಜತನ್ತಾದಿಕೇ ಅನೇಕೇ **ತನ್ತಗನ್ಥೇ** ಚ, ಮರೀಚಿಕಪ್ಪ-ಹೇರಮ್ಭಕಪ್ಪಾದಿಕೇ ಅನೇಕೇ **ಕಪ್ಪಗನ್ಥೇ** ಚ ಅಕಂಸು।

ವೇತುಲ್ಲವಾದಿನೋ ಪನ (೭) **ವೇತುಲ್ಲಪಿಟಕ**ಮಕಂಸು।

ಅನ್ಧಕಾ ಚ (೮) **ರತನಕೂಟಾ**ದಿಕೇ ಗನ್ಥೇ,

ಅಞ್ಞಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾ ಚ (೯) **ಅಕ್ಖರಸಾರಿಯಾ**ದಿಸುತ್ತನ್ತೇ ಅಕಂಸು [ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ ೯-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ತೇಸು ಪನ ಸದ್ಧಮ್ಮಪತಿರೂಪಕೇಸು ವೇತುಲ್ಲವಾದೋ, ವಾಜಿರಿಯವಾದೋ, ರತನಕೂಟಸತ್ಥನ್ತಿ ಇಮಾನಿಯೇವ ತೀಣಿ ಲಙ್ಕಾದೀಪಮುಪಾಗತಾನಿ, ಅಞ್ಞಾನಿ ಪನ ವಣ್ಣಪಿಟಕಾದೀನಿ ಜಮ್ಬುದೀಪೇಯೇವ ನಿವತ್ತನ್ತೀತಿ **ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ** ವುತ್ತಂ।

ವಣ್ಣಪಿಟಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಪನ ಲಙ್ಕಾದೀಪಮುಪಾಗತಚ್ಛಾಯಾ ದಿಸ್ಸತೇವ। ತಥಾ ಹಿ **ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ** ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ (೨, ೯-ಪಿಟ್ಠೇ)

> “ವಣ್ಣಪಿಟಕ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಪಿಟಕರಟ್ಠಪಾಲಗಜ್ಜಿತಆಳವಕಗಜ್ಜಿತಗೂಳ್ಹಮಗ್ಗಗೂಳ್ಹವೇಸ್ಸನ್ತರ ಗೂಳ್ಹವಿನಯ ವೇದಲ್ಲಪಿಟಕಾನಿ [ಏತ್ಥ “ವೇಪುಲ್ಲ, ವೇದಲ್ಲಂ, ವೇತುಲ್ಲನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ, ಬೋಧಿಸತ್ತಪಿಟಕಸ್ಸೇವ ನಾಮ”ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಗೇನ ನಾಮ ಆಚರಿಯೇನ ಅಭಿಧಮ್ಮಸಮುಚ್ಚಯೇ ನಾಮ ಮಹಾಯಾನಿಕಗನ್ಥೇ (೭೯-ಪಿಟ್ಠೇ) “ವೇಪುಲ್ಲಂ ಕತಮಂ? ಬೋಧಿಸತ್ತಪಿಟಕಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಭಾಸಿತಂ। ಯದುಚ್ಚತೇ ವೇಪುಲ್ಲಂ, ತಂ ವೇದಲ್ಲಮಪ್ಯುಚ್ಚತೇ, ವೇತುಲ್ಲಮಪ್ಯುಚ್ಚತೇ। ಕಿಮತ್ಥಂ ವೇಪುಲ್ಲಮುಚ್ಚತೇ? ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ಉದಾರಗಮ್ಭೀರಧಮ್ಮದೇಸನಾತೋ ಚ। ಕಿಮತ್ಥಮುಚ್ಚತೇ ವೇದಲ್ಲಂ? ಸಬ್ಬಾವರಣವಿದಲನತೋ। ಕಿಮತ್ಥಮುಚ್ಚತೇ ವೇತುಲ್ಲಂ? ಉಪಮಾನಧಮ್ಮಾನಂ ತುಲನಾಭಾವತೋ”ತಿ] ಪನ ಅಬುದ್ಧವಚನಾನಿಯೇವಾತಿ ವುತ್ತ”ನ್ತಿ ಚ।

ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಯಾ ಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಮ್ಪಿ (೨, ೧೮೬-ಪಿಟ್ಠೇ)

> “ಗೂಳ್ಹವಿನಯಂ ಗೂಳ್ಹವೇಸ್ಸನ್ತರಂ ಗೂಳ್ಹಮಹೋಸಧಂ ವಣ್ಣಪಿಟಕಂ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಪಿಟಕಂ ರಟ್ಠಪಾಲಗಜ್ಜಿತಂ ಆಳವಕಗಜ್ಜಿತಂ ವೇದಲ್ಲಪಿಟಕನ್ತಿ ಅಬುದ್ಧವಚನಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಪತಿರೂಪಕಂ ನಾಮಾ”ತಿ ಚ-

ತೇಸಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ದಿಸ್ಸತಿ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಅಸುತ್ವಾ, ತೇಸಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ತಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ನಾಪಿ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ ಜಮ್ಬುದೀಪಿಕಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಂ ವಚನಂ ಭವಿತುಂ, ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸೀಹಳದೀಪಂ ಗಮನಸಮಯೇ ತೇಸಂಯೇವ ಅಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಚ ತದಙ್ಗಾನಿ ಚ ಮಹಾಯಾನಿಕಪಿಟಕಾನಿ ತಂಕಾಲಿಕಾನಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸೀಹಳದೀಪಮುಪಾಗತಾನೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। ತೇಸು ಚ **ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಗಣ**ಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ **ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯಸ್ಸ** ಪಿಟಕಾನಂ ತದುಪಾಗಮನಂ ಪುಬ್ಬೇವ ವುತ್ತಂ। ತದಞ್ಞೇಸಂ ಪನ ತದುಪಾಗಮನಂ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವೇತುಲ್ಲವಾದಸ್ಸ ಪಠಮನಿಗ್ಗಹೋ

ವೋಹಾರಕತಿಸ್ಸರಞ್ಞೋ ಕಾಲೇ (೭೫೮-೭೮೦-ಬು-ವ) ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯಿಕಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಾಸನವಿನಾಸನತ್ಥಾಯ ಭಿಕ್ಖುವೇಸಧಾರೀಹಿ ವೇತುಲ್ಲವಾದಿಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ರಚಿತಂ ವೇತುಲ್ಲಪಿಟಕಂ ಸಮ್ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಇದಂ ಬುದ್ಧಭಾಸಿತ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ತಂ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಥೇರವಾದಿಕಾ ಧಮ್ಮವಿನಯೇನ ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾ ಅಧಮ್ಮವಾದೋತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿಂಸು। ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜಾ ಸಬ್ಬಸತ್ಥಪಾರಗುಂ **ಕಪಿಲಂ** ನಾಮ ಅಮಚ್ಚಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಕಾರಾಪೇತ್ವಾ ಅಬುದ್ಧಭಾಸಿತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ವೇತುಲ್ಲಪೋತ್ಥಕಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ತಲ್ಲದ್ಧಿಕೇ ಚ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ ಜೋತೇಸಿ [ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ ೧೨-ಪಿಟ್ಠೇ]। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಮಹಾವಂಸೇ -

೩೬-೪೧ವೇತುಲ್ಲವಾದಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ, ಕಾರೇತ್ವಾ ಪಾಪನಿಗ್ಗಹಂ।
ಕಪಿಲೇನ ಅಮಚ್ಚೇನ, ಸಾಸನಂ ಜೋತಯೀ ಚ ಸೋ"ತಿ॥

ಸಾಗಲಿಯನಿಕಾಯುಪ್ಪತ್ತಿ

ಪುನಪಿ ತೇ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ **ಗೋಠಾಭಯ**ರಞ್ಞೋ ಕಾಲೇ (೭೯೭-೮೧೦-ಬು-ವ) ವೇತುಲ್ಲವಾದಂ ತಥೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ತದಾ ಪನ ತೇಸು **ಉಸ್ಸಿಲಿಯಾತಿಸ್ಸೋ** ನಾಮ ಮಹಾಥೇರೋ **ವೋಹಾರಕತಿಸ್ಸ**ರಾಜಕಾಲೇ ವೇತುಲ್ಲವಾದೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕತನಿಗ್ಗಹಂ ಸುತ್ವಾ ''ವಿಚಾರಣಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಸಮಯೇ ತಥೇವ ಭವೇಯ್ಯ, ನ ಭದ್ದಕಮೇತ''ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ''ನ ಮಯಂ ತೇಹಿ ಏಕತೋ ಹೋಮಾ''ತಿ ತಿಸತಮತ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಗಹೇತ್ವಾ ದಕ್ಖಿಣಗಿರಿವಿಹಾರಂ ಗನ್ತ್ವಾ **ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯ**ತೋ ವಿಸುಂ ಹುತ್ವಾ ವಸಿ। ತೇಸು **ಸಾಗಲೋ** ನಾಮ ಮಹಾಥೇರೋ ತತ್ಥೇವ ದಕ್ಖಿಣಗಿರಿಮ್ಹಿ ವಸನ್ತೋ ಆಗಮಬ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಕಾಸಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ಥೇರಮಾರಬ್ಭ ತಸ್ಸನ್ತೇವಾಸಿನೋ **ಸಾಗಲಿಯಾ** ನಾಮ ಅಹೇಸುಂ। ತೇಸಮ್ಪಿ ವಾದೋ ಪಚ್ಛಾ **ಮಹಾಸೇನ**ರಾಜಕಾಲೇ **ಜೇತವನವಿಹಾರೇ** ಪತ್ಥರಿ [ನಿಕಾಯ ೧೩-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ವೇತುಲ್ಲವಾದಸ್ಸ ದುತಿಯನಿಗ್ಗಹೋ

ಗೋಠಾಭಯೋ ಪನ ರಾಜಾ ಪಞ್ಚಸು [ಮಹಾವಿಹಾರ, ಚೇತಿಯ, ಥೂಪಾರಾಮ, ಇಸ್ಸರಸಮಣಕ, ವೇಸ್ಸಗಿರಿವಿಹಾರಸಙ್ಖಾತೇಸು] ವಿಹಾರೇಸು ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ಏಕತೋ ಸನ್ನಿಪಾತೇತ್ವಾ ತಂ ಪವತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವೇತುಲ್ಲವಾದಸ್ಸ ಅಬುದ್ಧಭಾಸಿತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ತಂವಾದಿನೋ ಸಟ್ಠಿ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂ ಲಕ್ಖಣಾಹತೇ ಕತ್ವಾ ರಟ್ಠತೋ ಪಬ್ಬಾಜೇಸಿ, ವೇತುಲ್ಲಪೋತ್ಥಕಾನಿ ಚ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ ಜೋತೇಸಿ [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೬, ೧೧೧-೧೧೨-ಗಾಥಾಸು, ನಿಕಾಯ ೧೩-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ತದಾ ರಟ್ಠತೋ ಪಬ್ಬಾಜಿತೇಸು ತೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಕೇಚಿ **ಕಾವೀರಪಟ್ಟನಂ** ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ವಸನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಮಯೇ ಏಕೋ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಮಾಣವಕೋ ದೇಸನ್ತರತೋ ಕಾವೀರಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಪಟ್ಟನಗಾಮಿಕೇಹಿ ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಕತೂಪಹಾರಂ ದಿಸ್ವಾ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತೇಸಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ **ಸಙ್ಘಮಿತ್ತೋ**ತಿ ನಾಮೇನ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ। ಸೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಧಮ್ಮವಿನಿಚ್ಛಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಗೋಠಾಭಯರಞ್ಞಾ ವೇತುಲ್ಲವಾದಹೇತು ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ರಟ್ಠಾ ಪಬ್ಬಾಜಿತಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಕುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ "ವೇತುಲ್ಲವಾದಂ ವಾ ನೇ ಗಾಹಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ವಿಹಾರೇ ವಾ ನೇಸಂ ಉಮ್ಮೂಲೇತ್ವಾ ವಿನಾಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸೀಹಳದೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ರಾಜಾನಂ ಪಸಾದೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ದ್ವೇ ಪುತ್ತೇ ಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಆರಭಿ। ತಥಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ವಾದಸ್ಸ ಜಾನನಸಮತ್ಥಂ **ಜೇಟ್ಠತಿಸ್ಸಂ** ಓಹಾಯ ಅನಾಗತೇ ಅತ್ತನೋ ವಚನಂ ಕಾರಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ಕನಿಟ್ಠಂ **ಮಹಾಸೇನಕುಮಾರ**ಮೇವ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇಸಿ। ಪಿತುನೋ ಅಚ್ಚಯೇನ ಜೇಟ್ಠತಿಸ್ಸಕುಮಾರೇ ರಜ್ಜಂ ಪತ್ತೇ (೮೧೦-೮೧೯-ಬು-ವ) ಸೋ ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಭೀತೋ ಕಾವೀರಪಟ್ಟನಮೇವ ಗತೋ [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೬, ೧೧೩-ಗಾಥಾದೀಸು, ನಿಕಾಯ ೧೪-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ಮಹಾಸೇನರಞ್ಞೋ ಪನ ಕಾಲೇ (೮೧೯-೮೪೫-ಬು-ವ) ಸೋ ಪುನ ಸೀಹಳದೀಪಮಾಗನ್ತ್ವಾ **ಅಭಯಗಿರಿವಿಹಾರೇ** ವಸನ್ತೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀಹಿ ವೇತುಲ್ಲವಾದಂ ಗಾಹಾಪೇತುಂ ನಾನಾಪಕಾರೇಹಿ ವಾಯಾಮಮಕಾಸಿ। ತಥಾಪಿ ತೇಹಿ ತಂ ಗಾಹಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ರಾಜಾನಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಾನಾಕಾರಣೇಹಿ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ "ಯೋ ಕೋಚಿ ಏಕಸ್ಸಪಿ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಆಹಾರಂ ದದೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಸತಂ ದಣ್ಡೋ"ತಿ ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಯ ನಗರೇ ಭೇರಿಂ ಚರಾಪೇಸಿ। ತದಾ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ನಗರೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರನ್ತಾ ತಯೋ ದಿವಸೇ ಭಿಕ್ಖಮಲದ್ಧಾ ಮಹಾಪಾಸಾದೇ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ "ಸಚೇ ಮಯಂ ಖುದಾಹೇತು ಅಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮೋತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾಮ, ಬಹೂ ಜನಾ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪಾಯಗಾಮಿನೋ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಯಞ್ಚ ಸಬ್ಬೇ ಸಾವಜ್ಜಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ, ತಸ್ಮಾ ನ ಮಯಂ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ವೇತುಲ್ಲವಾದಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಸಮ್ಮನ್ತಯಿತ್ವಾ ಮಹಾವಿಹಾರಾದಿಕೇ ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ **ರೋಹಣಜನಪದಞ್ಚ ಮಲಯಪದೇಸಞ್ಚ** ಅಗಮಿಂಸು [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೭, ೨-೬-ಗಾಥಾಸು। ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ ೧೪-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ವೇತುಲ್ಲವಾದೋ

ಕೀದಿಸೋ **ವೇತುಲ್ಲವಾದೋ** ನಾಮ, ಯತೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಅತಿವಿಯ ಜಿಗುಚ್ಛಿಂಸೂತಿ? ಇದಾನಿ ವೇತುಲ್ಲವಾದಸ್ಸ ಸರೂಪಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪಕಾಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ, ವೇತುಲ್ಲನಾಮೇನ ಪೋತ್ಥಕಾನಂ ವಾ ನಿಕಾಯಸ್ಸ ವಾ ಏತರಹಿ ಅಪಾಕಟಭಾವತೋ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇ ಪನ ಕಥಾವತ್ಥುಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ [ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬೯೩-೬೯೪ ಆದಯೋ] ಕತಿಪಯಾ ವೇತುಲ್ಲವಾದಾ ಆಗತಾ। ಕಥಂ? -

“ಪರಮತ್ಥತೋ ಮಗ್ಗಫಲಾನೇವ ಸಙ್ಘೋ, ಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಸಙ್ಘೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಚ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘೋ ದಕ್ಖಿಣಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ”ತಿ ಚ (೧)।

“ಮಗ್ಗಫಲಾನೇವ ಸಙ್ಘೋ ನಾಮ, ನ ಚ ತಾನಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘೋ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತೀ”ತಿ ಚ (೨)।

“ಮಗ್ಗಫಲಾನೇವ ಸಙ್ಘೋ ನಾಮ, ನ ಚ ತಾನಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘೋ ಭುಞ್ಜತಿ ಪಿವತಿ ಖಾದತಿ ಸಾಯತೀ”ತಿ ಚ (೩)।

ಮಗ್ಗಫಲಾನೇವ ಸಙ್ಘೋ ನಾಮ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ತೇಸಂ ಕಿಞ್ಚಿ ದಾತುಂ, ನ ಚ ತೇಹಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ, ನಾಪಿ ತೇಸಂ ದಾನೇನ ಕೋಚಿ ಉಪಕಾರೋ ಇಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲ”ನ್ತಿ ಚ (೪)।

“ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಲೋಕಾನುವತ್ತನತ್ಥಂ ಪನ ಪರಿಭುಞ್ಜಮಾನಂ ವಿಯ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿರುಪಕಾರತ್ತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ತಸ್ಮಿಂ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲ”ನ್ತಿ ಚ (೫)।

“ಭಗವಾ ತುಸಿತಭವನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ತತ್ಥೇವ ವಸತಿ, ನ ಮನುಸ್ಸಲೋಕಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ನಿಮ್ಮಿತರೂಪಮತ್ತಕಂ ಪನೇತ್ಥ ದಸ್ಸೇತೀ”ತಿ ಚ (೬)।

“ತುಸಿತಪುರೇ ಠಿತೋ ಭಗವಾ ಧಮ್ಮದೇಸನತ್ಥಾಯ ಅಭಿನಿಮ್ಮಿತಂ ಪೇಸೇಸಿ, ತೇನ ಚೇವ, ತಸ್ಸ ಚ ದೇಸನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಆಯಸ್ಮತಾ ಆನನ್ದೇನ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ನ ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ”ತಿ ಚ (೭)।

“ಏಕಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಮೇಥುನೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಸೇವಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಕಾರುಞ್ಞೇನ ವಾ ಏಕೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಏಕಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಸಂಸಾರೇ ವಾ ಏಕತೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಇತ್ಥಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಬುದ್ಧಪೂಜಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಪಣಿಧಿವಸೇನ ಏಕೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಏಕಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಏವರೂಪೋ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಜನಾನಂ ಏಕಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಮೇಥುನೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಸೇವಿತಬ್ಬೋ”ತಿ ಚ (೮) ಏವಂ ವೇತುಲ್ಲವಾದೀನಂ ಲದ್ಧಿಯೋ ಆಗತಾ, ಏತ್ತಕಾಯೇವ ನೇಸಂ ವಾದಾ ಥೇರವಾದಗನ್ಥವಸೇನ ದಾನಿ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ ಆದಿತೋ ಚತೂಹಿ ವಾದೇಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಾಗತಸಙ್ಘೋ ಚ ಮಿಚ್ಛಾ ಗಹಿತೋ, ವಿನಯಾಗತಸಙ್ಘೋ ಚ ಸಬ್ಬಥಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ತದನನ್ತರಂ ತಯೋ ವಾದಾ ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನವಾದಾನುವತ್ತಕಾ। ಅನ್ತಿಮಸ್ಸ ಪನ ಅಸದ್ಧಮ್ಮವಾದಭಾವೋ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟೋಯೇತಿ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಸಮುಚ್ಚಯೇ ಪನ ವೇತುಲ್ಲಪಿಟಕಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಿಟಕಭಾವೋ ಪಕಾಸಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಪುಣ್ಡರಿಕಸುತ್ತಾದಿಕೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಿಟಕೇ ಆಗತವಾದೋಪಿ "ವೇತುಲ್ಲವಾದೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ [ಅಭಿಧಮ್ಮಸಮುಚ್ಚಯೇ ೭೯-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ಮಹಾವಿಹಾರನಾಸನಂ

ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀಸು ಪನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಬ್ಬವಿಹಾರೇ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಗತೇಸು ಸಙ್ಘಮಿತ್ತೋ ಪಾಪಭಿಕ್ಖು ರಾಜಾನಂ ಸಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಲೋಹಪಾಸಾದಾದಿಕೇ ಚತುಸಟ್ಠ್ಯಾಧಿಕೇ ತಿಸತಮತ್ತೇ ಪರಿವೇಣಪಾಸಾದೇ ನಾಸೇತ್ವಾ ಸಮೂಲಂ ಉದ್ಧರಾಪೇತ್ವಾ ಅಭಯಗಿರಿವಿಹಾರಂ ಆನಯಾಪೇಸಿ। ವಿಹಾರಭೂಮಿಯಞ್ಚ ಕಸಾಪೇತ್ವಾ ಅಪರಣ್ಣೇ ವಪಾಪೇಸಿ। ಏವಂ ತದಾ ಮಹಾವಿಹಾರೋ ನವ ವಸ್ಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸುಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ ಆವಾಸವಿರಹಿತೋ ಚ। ಅಥ ರಾಜಾ **ಮೇಘವಣ್ಣಾಭಯಸ್ಸ** ನಾಮ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಭೂತಸ್ಸ ಅಮಚ್ಚಸ್ಸ ಸನ್ತಜ್ಜನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೇನ ವಚನೇನ ಮಹಾವಿಹಾರಂ ಪುನ ಪಾಕತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ತೇ ಚಾಪಿ ಅಪಕ್ಕನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಆನೇತ್ವಾ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹಿ [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೭-೩೦-ಗಾಥಾಸು। ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ ೧೪-೧೫-ಪಿಟ್ಠೇಸು]।

ಜೇತವನವಾಸಿನಿಕಾಯುಪ್ಪತ್ತಿ

ಪುನಪಿ ರಾಜಾ **ದಕ್ಖಿಣಾರಾಮ**ವಾಸಿಮ್ಹಿ ಜಿಮ್ಹಮಾನಸೇ **ಕುಹಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೇ** ಪಸನ್ನೋ ಹುತ್ವಾ ತಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಮಹಾವಿಹಾರಸೀಮಬ್ಭನ್ತರೇ **ಜೋತಿವನುಯ್ಯಾನೇ** ಜೇತವನವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತುಮಾರಭಿ। ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಭಿಕ್ಖೂ ತಂ ನಿವಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಪುನಪಿ ತತೋ ಅಪಕ್ಕಮಿಂಸು। ತದಾಪಿ ಮಹಾವಿಹಾರೋ ನವ ಮಾಸಾನಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸುಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ। ರಾಜಾ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನೇವ ತತ್ಥ **ಜೇತವನವಿಹಾರಂ** ಕಾರೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಕುಹಕತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅದಾಸಿಯೇವ। ತತ್ಥ ದಕ್ಖಿಣಗಿರಿವಿಹಾರತೋ **ಸಾಗಲಿಯಾ** ಭಿಕ್ಖೂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ವಸಿಂಸು। ಪಚ್ಛಾ ಚ ತೇ **ಅಮ್ಬಸಾಮಣೇರಸಿಲಾಕಾಲ**ರಞ್ಞೋ ಕಾಲೇ (೧೦೭೭-೧೦೮೦-ಬು-ವ) ವೇತುಲ್ಲವಾದಿನೋ ಅಹೇಸುಂ [ಮಹಾವಂಸೇ ೩೭, ೩೨-ಗಾಥಾದೀಸು, ನಿಕಾಯಸಙ್ಗಹೇ ೧೫-ಪಿಟ್ಠೇ]।

ಏವಂ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸೀಹಳದೀಪಮಾಗಮನಕಾಲತೋ (೯೬೫-ಬು-ವ) ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ವಿಸುದ್ಧತ್ಥೇರವಾದೀಹಿ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀಹಿ ವಿರುದ್ಧಸಮಯಾ **ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ** (೪೫೫-ಬು-ವ) **ಸಾಗಲಿಯಾ** (೭೯೭-೮೧೦-ಬು-ವ) **ಜೇತವನವಾಸಿನೋ** (೮೨೯-೮೪೫-ಬು-ವ) ಚಾತಿ ತಯೋ ನಿಕಾಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅಹೇಸುಂ। ತೇಸು ಪನ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋಯೇವ ವಿಸೇಸತೋ ಪಾಕಟಾ ಚೇವ ಹೋನ್ತಿ ಬಲವನ್ತೋ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ವಿಸುದ್ಧತ್ಥೇರವಾದಪಿಟಕಞ್ಚ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯಪಿಟಕಞ್ಚ ಮಹಿಸಾಸಕಾದಿನಿಕಾಯಪಿಟಕಞ್ಚ ಮಹಾಯಾನಪಿಟಕಞ್ಚ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇಸು ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯಪಿಟಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಭಾವೋ ಪಾಕಟೋಯೇವ। ಮಹಿಸಾಸಕಾದಿನಿಕಾಯಪಿಟಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಭಾವೋ ಪನ **ಫಾಹಿಯ**ನ್ನಾಮಸ್ಸ ಚಿನಭಿಕ್ಖುನೋ ಅದ್ಧಾನಕ್ಕಮಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕಥಾಯ ಚೇವ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತವಣ್ಣಪಿಟಕಾದಿನಾಮವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಥಾ ಮಹಾಯಾನಪಿಟಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಭಾವೋಪಿ।

ಫಾಹಿಯಮದ್ಧಾನಕ್ಕಮಕಥಾ

ಫಾಹಿಯನ್ನಾಮೇನ ಹಿ ಚಿನಭಿಕ್ಖುನಾ ೯೫೬-ಬುದ್ಧವಸ್ಸೇ ಸೀಹಳದೀಪತೋ ಸಕ್ಕತಭಾಸಾರೋಪಿತಂ ಮಹಿಸಾಸಕವಿನಯಪಿಟಕಞ್ಚ ದೀಘಾಗಮೋ ಚ ಸಂಯುತ್ತಾಗಮೋ ಚ ಸನ್ನಿಪಾತಪಿಟಕಞ್ಚ ಅತ್ತನಾ ಸಹ ಚಿನರಟ್ಠಮಾನೀತನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಅದ್ಧಾನಕ್ಕಮಕಥಾಯಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಯಗಿರಿವಿಹಾರತೋಯೇವ ಲದ್ಧಮಸ್ಸ, ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಸಕ್ಕತಾರೋಪಿತಪಿಟಕಾಭಾವತೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತವಣ್ಣಪಿಟಕಾದೀನಿ ಚ ತತ್ಥೇವ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀಹಿ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಭಾವತೋ। ತಥಾ "ಫಾಹಿಯಮ್ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಪಟಿವಸನಕಾಲೇ (೯೫೪-೯೫೬-ಬು-ವ) ಮಹಾವಿಹಾರೇ ತಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಸನ್ತಿ, ತೇ ಥೇರವಾದಪಿಟಕಮೇವ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನ ಮಹಾಯಾನಪಿಟಕಂ। ಅಭಯಗಿರಿವಿಹಾರೇ ಪಞ್ಚಸಹಸ್ಸಮತ್ತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ವಸನ್ತಿ, ತೇ ಪನ ದ್ವೇಪಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ **ಮಹಾಯಾನಪಿಟಕ**ಞ್ಚೇವ **ಥೇರವಾದಪಿಟಕ**ಞ್ಚಾ"ತಿ ಚ ತೇನೇವ ಚಿನಭಿಕ್ಖುನಾ ದಸ್ಸಿತಂ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ ಮಹಾಯಾನಪಿಟಕಮ್ಪಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಮಹಾಯಾನಿಕಾನಂ ಪಧಾನಾಚರಿಯಭೂತೇಹಿ ಅಸ್ಸಘೋಸನಾಗಜ್ಜುನೇಹಿ ಕತಗನ್ಥಾಪಿ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾಯೇವ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ತತೋಯೇವ ತೇಸಂ ನಯಞ್ಚ ನಾಮಞ್ಚ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋಪಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ತಂಕಾಲಿಕಾ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಸುತಸಮ್ಪನ್ನಾ ಥೇರಾ ಜಾನೇಯ್ಯುಂಯೇವ। ಅಪಿಚ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ ಸಮುದ್ದಸಮೀಪೇ ಗುನ್ತಾಜನಪದೇ **ನಾಗಾರಜುನಕೋಣ್ಡಂ** ನಾಮ ಠಾನಮತ್ಥಿ, ಯತ್ಥ **ನಾಗಜ್ಜುನೋ** ಮಹಾಯಾನಿಕಾನಂ ಪಧಾನಾಚರಿಯಭೂತೋ ವಸನ್ತೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಚ ತನ್ದೇಸಿಕಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಪಚ್ಛತೋ (೩೩-ಪಿಟ್ಠೇ) ಆವಿಭವಿಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಾಪಿ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ ನಾಗಜ್ಜುನಸ್ಸ ಚ ಅಸ್ಸಘೋಸಸ್ಸ ಚ ನಯಞ್ಚ ನಾಮಞ್ಚ ಜಾನೇಯ್ಯಯೇವಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ಅನುಮಿನಿತುಂ।

ಜಾನತೋಯೇವ ಪನ ತೇಸಂ ನಯಸ್ಸ ವಾ ನಾಮಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಮಪ್ಪಕಾಸನಂ ತೇಸಂ ನಿಕಾಯನ್ತರಭಾವತೋಯೇವಸ್ಸ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಸಂ ಅಸ್ಸಘೋಸನಾಗಜ್ಜುನಾನಂ **ಅಸ್ಸಘೋಸೋ** [(೫೭೦-೬೭೦-ಬುದ್ಧವಸ್ಸಬ್ಭನ್ತರೇ)] ಥೇರವಾದತೋ ಭಿನ್ನೇಸು ಏಕಾದಸಸು ಗಣೇಸು **ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದಗಣೇ** ಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, **ನಾಗಜ್ಜುನೋ** ಚ **ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕ-ಚೇತಿಯವಾದಿ**ಗಣಾದೀಹಿ ಜಾತೇ **ಮಹಾಯಾನನಿಕಾಯೇ** ಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ ಆದಿತೋಯೇವ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿಕಾಯನ್ತರಸಮಯೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಪಿಟಕಂ ಅತೀವ ಆದರಂ ಕತ್ವಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ಅಯಞ್ಚ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ತೇಸಮಞ್ಞತರೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥನಿಗಮನೇಸು **"ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಂಸಾಲಙ್ಕಾರಭೂತೇನಾ"**ತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ತೇಸಂ ನಯಂ ಜಾನನ್ತೋಯೇವ ಅತ್ತನೋ ಗನ್ಥೇಸು ನಿಕಾಯನ್ತರಸಮಯೇಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಪ್ಪಕಾಸೇಸೀ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಯಾನಿ "ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮೀಪಮ್ಹಿ, ಜಾತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಣವೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಮಹಾವಂಸವಚನಸ್ಸ ವಿಚಾರಣಮುಖೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ವಮ್ಭನವಚನಾನಿ ಧಮ್ಮಾನನ್ದಕೋಸಮ್ಬಿನಾ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಅಮೂಲಕಭಾವೇನ ಅನುವಿಚಾರಿತಾನಿ। ತಥಾಪಿ "ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮೀಪೇ ಜಾತೋ"ತಿ ಏತಂ ಪನ ಅತ್ಥಂ ಸಾಧೇತುಂ ದಳ್ಹಕಾರಣಂ ನ ದಿಸ್ಸತೇವ ಠಪೇತ್ವಾ ತಂ ಮಹಾವಂಸವಚನಂ, ಯಮ್ಪಿ **ಬುದ್ಧಘೋಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ** ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಮಹಾವಂಸಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ವುತ್ತವಚನತ್ತಾ ನ ದಳ್ಹಕಾರಣಂ ಹೋತೀತಿ।

ಮರಮ್ಮರಟ್ಠಿಕಭಾವಕಥಾ

ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ಮರಮ್ಮರಟ್ಠಿಕಾ "ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಮರಮ್ಮರಟ್ಠೇ **ಸಥುಂ** ನಾಮ ನಗರತೋ **ಸೀಹಳದೀಪಂ** ಗನ್ತ್ವಾ ಸಙ್ಗಹಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ದೇನ ಅನುಜಾನಿತ್ವಾ "ತಮ್ಪಿ ಥೋಕಂ ಯುತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಅಹಂ ಏವಂ ಸದ್ದಹಾಮಿ 'ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ **ತೇಲಙ್ಗಜಾತಿಕೋ**'ತಿ, ತೇಲಙ್ಗಜಾತಿಕಾ ಚ ಬಹೂ ಜನಾ **ಮರಮ್ಮ**ರಟ್ಠೇ ಚ **ಇನ್ದೋಚಿನ** ರಟ್ಠೇ ಚ ಗನ್ತ್ವಾ ವಸನ್ತಿ, **ತಲ್ಹಿಙ?** ಇತಿ ವೋಹಾರೋ ಚ ತತೋಯೇವ ತೇಲಙ್ಗಪದತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। ತಥಾ 'ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಕತ್ವಾ ಸೀಹಳದೀಪತೋ ಮರಮ್ಮರಟ್ಠಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಭಾಗೇ ತತ್ಥೇವ ವಸೀ'ತಿಪಿ ಗಹೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಸ ಹಿ ಗನ್ಥಾ ಮರಮ್ಮರಟ್ಠೇ ಸೀಹಳರಟ್ಠತೋಪಿ ಸುರಕ್ಖಿತತರಾ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಚ ವತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಂ।

ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕಭಾವಯುತ್ತಿ

ಬಹೂ ಪನ ಆಧುನಿಕಾ ವಿಚಕ್ಖಣಾ ಧಮ್ಮಾನನ್ದಾದಯೋ "ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ **ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕೋ**"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಯುತ್ತಿ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಟೀಕಾಕಾರಾ ಥೇರಾ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕಾಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧವಂಸಟ್ಠಕಥಾಯ ಚ ಅಭಿಧಮ್ಮಾವತಾರಟ್ಠಕಥಾಯ ಚ ವಿನಯವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಚ ಕಾರಕೋ **ಆಚರಿಯಬುದ್ಧದತ್ತತ್ಥೇರೋ** ಚೋಳರಟ್ಠೇ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿನದಿಯಂ **ಉರಗನಗರೇ** ಜಾತೋ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಏಕಕಾಲಿಕೋ ಚ। ಪರಮತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯ-ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದ-ಅಭಿಧಮ್ಮತ್ಥಸಙ್ಗಹಾನಂ ಕಾರಕೋ **ಆಚರಿಯಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರೋ** [ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ವದನ್ತಿ- ಪರಮತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯಕಾರಕೋ ಏಕೋ, ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಅಭಿಧಮ್ಮತ್ಥಸಙ್ಗಹಾನಂ ಕಾರಕೋ ಏಕೋತಿ ದ್ವೇ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಾತಿ] **ಕಞ್ಚಿವರರಟ್ಠೇ ಕಾವೇರಿನಗರಜಾತಿಕೋ**। ಖುದ್ದಕನಿಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನಉದಾನಾದಿಪಾಳಿಯಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಭೂತಾಯ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಾ ಕಾರಕೋ **ಆಚರಿಯಧಮ್ಮಪಾಲತ್ಥೇರೋಪಿ** ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ ಕಞ್ಚಿಪುರಜಾತಿಕೋ। ತಥೇವಾಯಮ್ಪೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ **ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ** ನಾಮ ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯ ನಿಗಮನೇ -

"ಆಯಾಚಿತೋ ಸುಮತಿನಾ, ಥೇರೇನ ಭದನ್ತಜೋತಿಪಾಲೇನ।
ಕಞ್ಚಿಪುರಾದೀಸು ಮಯಾ, ಪುಬ್ಬೇ ಸದ್ಧಿಂ ವಸನ್ತೇನಾ"ತಿ॥

ಏತ್ಥ ಚ **ಕಞ್ಚಿಪುರಂ** ನಾಮ ಮದರಸನಗರಸ್ಸ ಈಸಕಂ ಪಚ್ಛಿಮನಿಸ್ಸಿತೇ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಭಾಗೇ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಮಿಲಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ ಇದಾನಿ ಕಞ್ಜೀವರ ಇತಿ ವೋಹರಿತನಗರಮೇವ।

ತಥಾ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಯಾ** ನಾಮ ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಯ ನಿಗಮನೇಪಿ -

"ಆಯಾಚಿತೋ ಸುಮತಿನಾ, ಥೇರೇನ ಬುದ್ಧಮಿತ್ತೇನ।
ಪುಬ್ಬೇ ಮಯೂರದೂತ [ಮಯೂರರೂಪ (ಸೀ॰), ಮಯೂರಸುತ್ತ (ಸ್ಯಾ॰)] ಪಟ್ಟನಮ್ಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಸನ್ತೇನಾ"ತಿ - ವುತ್ತಂ॥

ಏತ್ಥ ಚ **ಮಯೂರದೂತಪಟ್ಟನಂ** ನಾಮ ಇದಾನಿ ಮದರಸನಗರಸಮೀಪೇ ಮಿಲಪೋರ ಇತಿ ವೋಹರಿತಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಪೋರಾಣಪ್ಪವತ್ತಿಗವೇಸೀಹಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಮಾಹಿ ಪನ ನಿಗಮನಗಾಥಾಹಿ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇಯೇವ ನಿವುತ್ಥಪುಬ್ಬತಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮೀಪೇ ವಾ, ಮರಮ್ಮರಟ್ಠೇ ವಾ ನಿವುತ್ಥಪುಬ್ಬತಾಯ ಪಕಾಸನಞ್ಚ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ತೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕೋ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ।

ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಮ್ಪಿ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ (೩, ೧೩) ಆಚರಿಯೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ -

"ಯಂ ಪನ ಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾಯಂ 'ಅಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಪಮುಖೇ ಅನಾಪತ್ತೀತಿ ಭೂಮಿಯಂ ವಿನಾ ಜಗತಿಯಾ ಪಮುಖಂ ಸನ್ಧಾಯ ಕಥಿತ'ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅನ್ಧಕರಟ್ಠೇ ಪಾಟೇಕ್ಕಸನ್ನಿವೇಸಾ ಏಕಚ್ಛದನಾ ಗಬ್ಭಪಾಳಿಯೋ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ।

ಇಮಿನಾ ಪನ ವಚನೇನ "ಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾ ಅನ್ಧಕರಟ್ಠಿಕೇಹಿ ಥೇರೇಹಿ ಕತಾ"ತಿ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ, ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋಪಿ ಚ ಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾಯ ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ತನ್ದೇಸಿಕಗಬ್ಭಪಾಳಿಸನ್ನಿವೇಸಾಕಾರಮ್ಪಿ ಸುಟ್ಠು ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ತನ್ದೇಸಿಕೋ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ।

ತಥಾ ಇಮಸ್ಸಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಗಮನೇ - “**ಮೋರಣ್ಡಖೇಟಕವತ್ತಬ್ಬೇನಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಖೇಟೋ**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಗಾಮೋತಿ ವಾ, ಜಾನಪದಾನಂ ಕಸ್ಸಕಾನಂ ನಿವಾಸೋತಿ ವಾ, ಖುದ್ದಕನಗರನ್ತಿ ವಾ ತಯೋ ಅತ್ಥಾ ಸಕ್ಕತಾಭಿಧಾನೇ ಪಕಾಸಿತಾ, ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇಸು ಚ ಯಾವಜ್ಜತನಾಪಿ ಗಾಮೋ **ಖೇಡಾ**ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮೋರಣ್ಡವ್ಹಯೇ ಖೇಟೇ ಜಾತೋ ಮೋರಣ್ಡಖೇಟಕೋ, ಮೋರಣ್ಡಖೇಟಕೋ ಇತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಮೋರಣ್ಡಖೇಟಕವತ್ತಬ್ಬೋ, ತೇನ ಮೋರಣ್ಡಖೇಟಕವತ್ತಬ್ಬೇನಾತಿ ವಚನತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ “ಮೋರಣ್ಡಗಾಮೇ ಜಾತೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇನ ಥೇರೇನಾ”ತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇದಾನಿ ಪನ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ **ಗುನ್ತಾಜನಪದೇ** ನಾಗಾರಜುನಕೋಣ್ಡತೋ ಏಕಪಣ್ಣಾಸಮಿಲಮತ್ತೇ (೫೧) ಅಮರವತಿತೋ ಚ ಅಟ್ಠಪಣ್ಣಾಸಮಿಲಮತ್ತೇ (೫೮) ಪದೇಸೇ **ಕೋತನೇಮಲಿಪುರೀ**ತಿ ಚ **ಗುನ್ದಲಪಲ್ಲೀ**ತಿ ಚ ವೋಹರಿತಂ ಠಾನದ್ವಯಮತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಚ ಬಹೂನಿ ಬುದ್ಧಸಾಸನಿಕಪೋರಾಣಸನ್ತಕಾನಿ ದಿಟ್ಠಾನಿ, **ನೇಮಲೀ**ತಿ ತೇಲಗುವೋಹಾರೋ ಚ ಮೋರಸ್ಸ, **ಗುನ್ದಲು** ಇತಿ ಚ ಅಣ್ಡಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಠಾನದ್ವಯಮೇವ ಪುಬ್ಬೇ **ಮೋರಣ್ಡಖೇಟೋ**ತಿ ವೋಹರಿತೋ **ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಜಾತಿಗಾಮೋ** ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಪೋರಾಣಟ್ಠಾನಗವೇಸೀಹಿ ಗಹಿತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ “ಮೋರಣ್ಡಖೇಟಕವತ್ತಬ್ಬೇನಾ”ತಿ ಪದಂ “ಮೋರಣ್ಡಗಾಮಜಾತೇನಾ”ತಿ ಪದಂ ವಿಯ ಪಾಳಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕಂ ನ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಬಹೂಹಿ ವಿಸೇಸನಪದೇಹಿ ಏಕತೋ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ವಿಸೇಸ್ಯಪದಸ್ಸ ಪಚ್ಛತೋ ವಿಸುಂ ಠಿತಂ, ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾದೀಸು ಚ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತಂ ಕೇನಚಿ ತಂಕಾಲಿಕೇನ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಜಾತಿಟ್ಠಾನಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೇನ ಪಕ್ಖಿತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತೀತಿ।

ಇಮೇಸು ಪನ ತೀಸು “ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಬೋಧಿಮಣ್ಡಸಮೀಪೇ ಜಾತೋತಿ ಚ ಮರಮ್ಮರಟ್ಠಿಕೋತಿ ಚ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕೋ”ತಿ ಚ ವುತ್ತವಚನೇಸು ಪಚ್ಛಿಮಮೇವ ಬಲವತರಂ ಹೋತಿ ಆಚರಿಯಸ್ಸೇವ ವಚನನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತದೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿ

ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ದಸಮೇ ಬುದ್ಧವಸ್ಸಸತಕೇ (೯೦೧-೧೦೦೦-ಬು-ವ) **ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ ಮೋರಣ್ಡಗಾಮೇ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲೇ ಜಾತೋ, ಸೋ ತೀಸು ವೇದೇಸು ಚೇವ ಸಬ್ಬವಿಜ್ಜಾಸಿಪ್ಪಗನ್ಥೇಸು ಚ ಪಾರಙ್ಗತೋ ಹುತ್ವಾ ಬುದ್ಧಸಾಸನಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ ತಮ್ಪಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತುಕಾಮೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಥೇರವಾದಿಕವಿಹಾರೇ **ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ** ರೇವತತ್ಥೇರಪ್ಪಮುಖಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜ್ಜಞ್ಚೇವ ಉಪಸಮ್ಪದಞ್ಚ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಪಿಟಕತ್ತಯಪಾಳಿಮುಗ್ಗಣ್ಹಿ। ಸೋ ಏವಂ ಪಿಟಕತ್ತಯಪಾಳಿಮುಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಅಞ್ಞಾಸಿ "ಅಯಮೇಕಾಯನಮಗ್ಗೋ ದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ"ತಿ। ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಚ ತಸ್ಸ ವಿಸಿಟ್ಠಞಾಣಪ್ಪಭಾವಸಮ್ಪನ್ನಭಾವಂ ಞತ್ವಾ "ಇಮಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ ಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಿಯ ಪವತ್ತಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಮ್ಪಸ್ಸಮಾನಾ **"ಬುದ್ಧಘೋಸೋ"**ತಿ ನಾಮಮಕಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಬುದ್ಧಘೋಸೋತಿ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯೇನಾ"ತಿ।

ಸೋ ಏವಂ ಪಿಟಕತ್ತಯಪಾಳಿಮುಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ **ಮದರಸ** ನಗರಸಮೀಪಟ್ಠಾನಭೂತೇ **ಮಯೂರದೂತಪಟ್ಟನಮ್ಹಿ** ಚ **ಕಞ್ಚಿಪುರಾ**ದೀಸು ಚ ವಸನ್ತೋ **ಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾಯ** ಪರಿಚಯಂ ಕತ್ವಾ ತಾಯ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಸುಪಿ ಪರಿಚಯಂ ಕಾತುಕಾಮೋ ತಾ ಚ ಪಾಳಿಭಾಸಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ಅಭಿನವೀಕಾತುಮಾಸೀಸನ್ತೋ ಸೀಹಳದೀಪಮಗಮಾಸಿ। ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಕಾಲೇ ಸೀಹಳದೀಪೇ **ಮಹಾನಾಮೋ** ನಾಮ ರಾಜಾ ರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತಿ, ಸೋ ಚ ರಾಜಾ **ಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀಸು** ಪಸನ್ನೋ ತೇಯೇವ ವಿಸೇಸತೋ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ಆಧುನಿಕಾ ವಿಚಕ್ಖಣಾ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಸೀಹಳದೀಪಾಗಮನೇನ **ಸಿರಿಮೇಘವಣ್ಣರಾಜ**ಕಾಲತೋ (೮೪೬-ಬು-ವ) ಪುರೇತರಂಯೇವ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ। ಇದಞ್ಚ ನೇಸಂ ಕಾರಣಂ, ತಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ನವವಸ್ಸಕಾಲೇ (೮೫೫-ಬು-ವ) ಬುದ್ಧಸ್ಸ **ದಾಠಾಧಾತುಕಲಿಙ್ಗರಟ್ಠ**ತೋ ಸೀಹಳದೀಪಮಾನೀತಾ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸೀಹಳರಾಜಾನೋ ಅನುಸಂವಚ್ಛರಂ ಮಹನ್ತಂ ಧಾತುಪೂಜಾಉಸ್ಸವಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಯದಿ ಚ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ತತೋ ಪಚ್ಛಾ ಸೀಹಳದೀಪಮಾಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ತಮ್ಪಿ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಮಹುಸ್ಸವಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗನ್ಥೇಸು ಪಕಾಸೇಯ್ಯ ಯಥಾ ಫಾಹಿಯಂ ನಾಮ ಚಿನಭಿಕ್ಖು ಮಹಾನಾಮರಾಜಕಾಲೇ (೯೫೩-೯೭೫-ಬು-ವ) ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅದ್ಧಾನಕ್ಕಮಕಥಾಯಂ ಪಕಾಸೇಸಿ, ನ ಪನ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಗನ್ಥೇಸು ತಂಪಕಾಸನಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ತೇನೇತಂ ಞಾಯತಿ "ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ದಾಠಾಧಾತುಸಮ್ಪತ್ತಕಾಲತೋ (೮೫೫-ಬು-ವ) ಪುರೇತರಂಯೇವ ಸೀಹಳದೀಪಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅಕಾಸೀ"ತಿ। ತಂ ಪನ ನ ದಳ್ಹಕಾರಣಂ ಹೋತಿ, ತಿಪಿಟಕಪಾಳಿಯಾ ಹಿ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಿಟ್ಠಂ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಂ ನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ ಅದ್ಧಾನಕ್ಕಮಕಥಾಸದಿಸಾ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ, ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ದೀಪವಂಸತೋಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಆನೇತ್ವಾ ಪಕಾಸಿತಂ, ದೀಪವಂಸೇ ಚ ಯಾವ ಮಹಾಸೇನರಾಜಕಾಲಾ (೮೧೯-೮೪೫-ಬು-ವ) ಪವತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ಸಿರಿಮೇಘವಣ್ಣರಾಜಕಾಲತೋ (೮೪೫-೮೭೩-ಬು-ವ) ಪುಬ್ಬೇ ದೀಪವಂಸೋಯೇವ ಲಿಖಿತೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ಯದಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ಕತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಕಥಂ ತತ್ಥ ದೀಪವಂಸೋ ಸಕ್ಕಾ ಪಕಾಸೇತುನ್ತಿ।

ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಪನ ಸೀಹಳದೀಪಂ ಪತ್ತಕಾಲೇ (೯೬೫-ಬು-ವ) **ಮಹಾವಿಹಾರಮೇವ** ಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸೀಹಳಮಹಾಥೇರಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಸುಣಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ -

"ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಞ್ಚೇವ, ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಮೇವ ಚ।
ಕುರುನ್ದಿಞ್ಚಾತಿ ತಿಸ್ಸೋಪಿ, ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾ ಇಮಾ॥

ಬುದ್ಧಮಿತ್ತೋತಿ ನಾಮೇನ, ವಿಸ್ಸುತಸ್ಸ ಯಸಸ್ಸಿನೋ।
ವಿನಯಞ್ಞುಸ್ಸ ಧೀರಸ್ಸ, ಸುತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ"ತಿ [ಪರಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗಮನಕಥಾ]॥

ಇಮಿನಾ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನೇನ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾದೀನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂಯೇವ ಅಟ್ಠಕಥಾನಂ ಸುತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ ಪನ ಸಙ್ಖೇಪಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾನಮ್ಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ದಸ್ಸಿತೋಯೇವ, ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತಾ ಆಚರಿಯೇನ ಸೀಹಳತ್ಥೇರಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ನ ಸುತಾತಿ? ತಾಸು ಹಿ ಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾ ತಾವ ಅನ್ಧಕರಟ್ಠಿಕಭಾವತೋ, ಕತಪರಿಚಯಭಾವತೋ ಚ ನ ಸುತಾತಿ ಪಾಕಟೋಯೇವಾಯಮತ್ಥೋ। ಸಙ್ಖೇಪಟ್ಠಕಥಾ ಪನ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಂಖಿತ್ತಮತ್ತಭಾವತೋ ನ ಸುತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ **ವಜಿರಬುದ್ಧಿಟೀಕಾಯಂ** ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ [ವಜಿರ॰ ಟೀ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ] ಚೂಳಪಚ್ಚರಿಟ್ಠಕಥಾಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾನಮ್ಪಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, **ಸಾರತ್ಥದೀಪನೀ-ವಿಮತಿವಿನೋದನೀಟೀಕಾಸು** [ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.೯೨ ಪಾಚಿತ್ತಿಯಕಣ್ಡ; ವಿ॰ ವಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾವಣ್ಣನಾ] ಪನ ಅನ್ಧಕಸಙ್ಖೇಪಟ್ಠಕಥಾನಂ ಸಙ್ಗಹಿತಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಞ್ಚ ಚೂಳಪಚ್ಚರೀತಿ ನಾಮಂ ಕುಹಿಞ್ಚಿಪಿ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಮಹಾಟ್ಠಕಥಾ ಮಹಾಪಚ್ಚರೀ ಕುರುನ್ದೀ ಅನ್ಧಕಸಙ್ಖೇಪಟ್ಠಕಥಾತಿ ಇಮಾನಿಯೇವ ನಾಮಾನಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಬಹೂಸು ಚ ಠಾನೇಸು "ಸಙ್ಖೇಪಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯಞ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೯೪] ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮಾನವಿನಿಚ್ಛಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ತಸ್ಮಾ ವಜಿರಬುದ್ಧಿಯಂ ಚೂಳಪಚ್ಚರೀತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಕಥಾ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಕತಟ್ಠಕಥಾ ಭವೇಯ್ಯ, ಸಾ ಚ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ಕತತ್ತಾ **ಸಙ್ಖೇಪಟ್ಠಕಥಾ** ನಾಮ ಜಾತಾ ಭವೇಯ್ಯ। ಏವಞ್ಚ ಸತಿ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯಾ ಸುತಾಯ ಸಾಪಿ ಸುತಾಯೇವ ಹೋತೀತಿ ನ ಸಾ ಆಚರಿಯೇನ ಸುತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಸುಣನ್ತಸ್ಸೇವ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ತಿಕ್ಖಗಮ್ಭೀರಜವನಞಾಣಪ್ಪಭಾವವಿಸೇಸಸಮ್ಪನ್ನಭಾವಞ್ಚ ಪರಮವಿಸುದ್ಧಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವೀರಿಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸೀಲಾಚಾರಜ್ಜವಮದ್ದವಾದಿಗುಣಸಮುದಯ- ಸಮುದಿತಭಾವಞ್ಚ ಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಣಸಮತ್ಥಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿ- ಯಸಮನ್ನಾಗತಭಾವಞ್ಚ ಅನೇಕಸತ್ಥನ್ತರೋಚಿತಸಂವಣ್ಣನಾನಯಸುಕೋವಿದಭಾವಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ತಂಸವನಕಿಚ್ಚಪರಿನಿಟ್ಠಿತಕಾಲೇ **ಸಙ್ಘಪಾಲಾ**ದಯೋ ಥೇರಾ ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿಗನ್ಥಾನಂ ಕರಣತ್ಥಾಯ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಆಯಾಚಿಂಸು। ಏತ್ಥ ಚ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಭಾವೋ ಅತ್ತನೋ ವಚನೇನೇವ ಪಾಕಟೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗನ್ಥನಿಗಮನೇಸು -

"ಪರಮವಿಸುದ್ಧಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವೀರಿಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇನ ಸೀಲಾಚಾರಜ್ಜವಮದ್ದವಾದಿಗುಣಸಮುದಯಸಮುದಿತೇನ ಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಣಸಮತ್ಥೇನ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಮನ್ನಾಗತೇನಾ"ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಣಸಮತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಪದೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಿಸುದ್ಧತ್ಥೇರವಾದೀನಂ ದೇಸನಾನಯಸಙ್ಖಾತೇ ಸಕಸಮಯೇ ಚ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾದಿಮಹಾಯಾನಿಕಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ನಿಕಾಯನ್ತರಭೂತಾನಂ ಪರೇಸಂ ಪಿಟಕಗನ್ಥನ್ತರವಾದನಯಸಙ್ಖಾತೇ ಪರಸಮಯೇ ಚ ತಥಾ ತಂಕಾಲಿಕಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವೇದತ್ತಯಾದಿಸಙ್ಖಾತೇ ಪರಸಮಯೇ ಚ ಕೋವಿದೋ, ತೇಸಂ ಸಕಸಮಯಪರಸಮಯಾನಂ ದುರೋಗಾಹದುಬ್ಬೋಧತ್ಥಸಙ್ಖಾತೇ ಗಹನಟ್ಠಾನೇಪಿ ಚ ಓಗಾಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಪದೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಸಙ್ಖಿಪಿತುಞ್ಚ ಪಟಿಸಙ್ಖರಿತುಞ್ಚ ಸಮತ್ಥೋತಿ ದೀಪೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆಯಾಚನಕಾರಣಂ

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ತಂ ಆಯಾಚಿಂಸೂತಿ? ವುಚ್ಚತೇ, ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಹಿ ಆದಿತೋಯೇವ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಿಟಕತ್ತಯಂ ಯಥಾ ತೀಸು ಸಙ್ಗೀತೀಸು ಪಾಳಿಭಾಸಾಯ ಸಙ್ಗೀತಂ, ಯಥಾ ಚ **ವಟ್ಟಗಾಮಣಿರಾಜ**ಕಾಲೇ (೪೫೫-೪೬೭-ಬು-ವ) ಪೋತ್ಥಕೇಸು ಆರೋಪಿತಂ, ತಥಾ ಪೋರಾಣಂ ಪಾಳಿಪಿಟಕಮೇವ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಚೇವ ವಾಚೇನ್ತಿ ಚ, ನ ಸಕ್ಕತಾರೋಪಿತಪಿಟಕಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಚ ತಿವಸ್ಸಸತಮತ್ತತೋ ಪುರೇ ಕತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು **ವಸಭರಾಜ**ಕಾಲತೋ (೬೦೯-೬೫೩-ಬು-೦) ಪಚ್ಛಾ ಸೀಹಳಿಕತ್ಥೇರಾನಞ್ಚೇವ ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ವತ್ಥು ನ ದಿಸ್ಸತಿ ಠಪೇತ್ವಾ **ಮಹಾಸೇನ**ರಾಜವತ್ಥುಂ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೩೬-೧೩೭], ಯಾವ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಕಾಲಾಪಿ ಚ ತಾ ಏವ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅತ್ಥಿ ನ ಅಭಿನವೀಕತಾ। ತೇನ ತೇಸಂ ಪಿಟಕೇಸು ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಜನಾ ಪರಿಚಯಂ ಕಾತುಂ ಅಸಞ್ಜಾತಾಭಿಲಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ ಅಸಞ್ಜಾತುಸ್ಸಾಹಾ। ದೀಪನ್ತರೇಸು ಚ ಅತ್ತನೋ ಪಿಟಕಂ ಪತ್ಥರಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾನಂ ದೀಪಭಾಸಾಯ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ। ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ ಪನ ವಟ್ಟಗಾಮಣಿರಾಜಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಕ್ಕತಭಾಸಾರೋಪಿತಂ ಧಮ್ಮರುಚಿನಿಕಾಯಾದಿಪಿಟಕಮ್ಪಿ ಮಹಾಯಾನಪಿಟಕಮ್ಪಿ ನವಂ ನವಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ ಚೇವ ವಾಚೇನ್ತಿ ಚ, ತೇನ ತೇಸಂ ಪಿಟಕೇಸು ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಜನಾ ಪರಿಚಯಂ ಕಾತುಂ ಸಞ್ಜಾತಾಭಿಲಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾತುಸ್ಸಾಹಾ, ನವಂ ನವಮೇವ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಪಿಯಾಯನ್ತಿ। ತತೋಯೇವ ತೇ ದೀಪನ್ತರೇಸುಪಿ ಅತ್ತನೋ ವಾದಂ ಪತ್ಥರಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತೇ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಥೇರಾ ಅತ್ತನೋ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಪಾಳಿಭಾಸಾಯ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತುಕಾಮಾ ತಥಾ ಕಾತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವವಿಸೇಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಭಾವಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ಆಯಾಚಿಂಸೂತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕರಣಂ

ತೇಸು ತಾವ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಸಙ್ಘಪಾಲತ್ಥೇರೇನ ಅಜ್ಝೇಸಿತೋ ಮಹಾವಿಹಾರಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಭಾಗೇ ಪಧಾನಘರೇ ಮಹಾನಿಗಮಸ್ಸಾಮಿನೋ ಪಾಸಾದೇ [ಪರಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗಮನಕಥಾ] ವಸನ್ತೋ ಅಕಾಸಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚ "ಸೋ ಪನೇಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಕೇನ ಕತೋ, ಕದಾ ಕತೋ, ಕತ್ಥ ಕತೋ, ಕಸ್ಮಾ ಕತೋ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನಮತ್ಥೋ ವಿತ್ಥಾರೇನ ವಿಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ।

ಇದಾನಿ ಕಿಮತ್ಥಂ ಕತೋತಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಹಾನಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮ। ತತ್ಥ **ಕಿಮತ್ಥಂ ಕತೋ**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪನ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇನೇವ ಪಕಾಸಿತೋ। ಕಥಂ?

"ಸುದುಲ್ಲಭಂ ಲಭಿತ್ವಾನ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಜಿನಸಾಸನೇ।
ಸೀಲಾದಿಸಙ್ಗಹಂ ಖೇಮಂ, ಉಜುಂ ಮಗ್ಗಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ॥

ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತಾ, ಸುದ್ಧಿಕಾಮಾಪಿ ಯೇ ಇಧ।
ವಿಸುದ್ಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ವಾಯಮನ್ತಾಪಿ ಯೋಗಿನೋ॥

ತೇಸಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಕರಣಂ, ಸುವಿಸುದ್ಧವಿನಿಚ್ಛಯಂ।
ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ದೇಸನಾನಯನಿಸ್ಸಿತಂ॥

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಭಾಸಿಸ್ಸಂ, ತಂ ಮೇ ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಭಾಸತೋ।
ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ, ನಿಸಾಮಯಥ ಸಾಧವೋ"ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨]॥

ತಸ್ಮಾ ಏಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತನಿಬ್ಬಾನಕಾಮಾನಂ ಸಾಧುಜನಾನಂ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನತ್ಥಾಯ ಕತೋತಿ ಪಧಾನಪ್ಪಯೋಜನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪ್ಪಧಾನಪ್ಪಯೋಜನವಸೇನ ಪನ ಚತೂಸು ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಗನ್ಥಸಲ್ಲಹುಕಭಾವತ್ಥಾಯಪಿ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು** –

"ಮಜ್ಝೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ಏಸ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಗಮಾನಞ್ಹಿ।
ಠತ್ವಾ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ಯಥಾಭಾಸಿತಮತ್ಥಂ।
ಇಚ್ಚೇವ ಮೇ ಕತೋ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ]॥

ತನ್ನಿಸ್ಸಯೋ

ಕಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕತೋತಿ ಏತಸ್ಸಪಿ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಆಚರಿಯೇನೇವ ಪಕಾಸಿತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ಏತ್ಥ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ -

“ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ದೇಸನಾನಯನಿಸ್ಸಿತ”ನ್ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨]।

ತಥಾ ನಿಗಮನೇಪಿ -

“ತೇಸಂ ಸೀಲಾದಿಭೇದಾನಂ, ಅತ್ಥಾನಂ ಯೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।
ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ನಿಕಾಯಾನಂ, ವುತ್ತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇ॥

ಸಮಾಹರಿತ್ವಾ ತಂ ಸಬ್ಬಂ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸನಿಚ್ಛಯೋ।
ಸಬ್ಬಸಙ್ಕರದೋಸೇಹಿ, ಮುತ್ತೋ ಯಸ್ಮಾ ಪಕಾಸಿತೋ”ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ]॥

ಇಮಿನಾ ಪನ ವಚನೇನ ಅಯಮತ್ಥೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ - “ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಕುರುಮಾನೋ ಆಚರಿಯೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ದೇಸನಾನಯಸಙ್ಖಾತಾ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ನಿಕಾಯಾನಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯೋ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಾಸು ವುತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಸಮಾಹರಿತ್ವಾ ಅಕಾಸೀ”ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಾ ಯಾ ಏತ್ಥ ಪದವಣ್ಣನಾ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವಾ ಸಾಧಕವತ್ಥು ವಾ ದಸ್ಸೀಯತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ನಿದ್ಧಾರಿತಪಾಳಿಪದಸ್ಸನಿಕಾಯಸಂವಣ್ಣನಾಭೂತಾಯ ಪೋರಾಣಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾತೋ ಆನೇತ್ವಾ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನೇವ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಮ್ಪಿ ಹಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ನ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವೇನ ಕತೋ, ವಿಸುಂ ಪಕರಣಭಾವೇನ ಚ, ಅಥ ಖೋ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾನಂ **ಅವಯವಭಾವೇನೇವ** ಕತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತಾಸಂ ನಿಗಮನೇ -

“ಏಕೂನಸಟ್ಠಿಮತ್ತೋ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋಪಿ ಭಾಣವಾರೇಹಿ।
ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಾಯ, ಆಗಮಾನಂ ಕತೋ ಯಸ್ಮಾ॥

ತಸ್ಮಾ ತೇನ ಸಹಾಯಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾ ಭಾಣವಾರಗಣನಾಯ।
ಸುಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಚತ್ತಾಲೀಸಸತಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.ನಿಗಮನಕಥಾ]॥

ಯಾ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿನಿದ್ದೇಸೇ “ಅಯಂ ತಾವ ವಿಸುದ್ಧಿಕಥಾಯಂ ನಯೋ। ಅರಿಯವಂಸಕಥಾಯಂ ಪನಾ”ತಿಆದಿನಾ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೭೧೭] ದ್ವೇ ಕಥಾ ವುತ್ತಾ, ತಾಪಿ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ದೇಸನಾನಯೇ ಅನ್ತೋಗಧಾ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಾಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ತಕ್ಕರಣಪ್ಪಕಾರೋ

ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಕತೋತಿ ಏತ್ಥ ಅನನ್ತರಪಞ್ಹೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಕತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯೋ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯತೋ

"ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನರೋ ಸಪಞ್ಞೋ, ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯಂ।
ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಭಿಕ್ಖು, ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ"ನ್ತಿ [ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩] -

ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಧಾನವಸೇನ ವುತ್ತಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಯೋ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅಕಾಸಿ। ಏವಂ ಕುರುಮಾನೋ ಚ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ನಿಕಾಯೇಹಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಅತ್ಥಞ್ಚ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಾಸು ವುತ್ತಾನಿ ಸೀಹಳಿಕವತ್ಥೂನಿ ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಚ ಪಕಾಸೇಸಿ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಪಾಕಟಾ ಸಕಸಮಯವಿರುದ್ಧಾ ಸಮಯನ್ತರಾ ಚ ಬಹೂಸು ಠಾನೇಸು ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಹೇತುಕಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। ಕಥಂ?

ತತ್ಥ ಹಿ **ಚರಿಯಾವಣ್ಣನಾಯಂ** "ತತ್ರ ಪುರಿಮಾ ತಾವ ತಿಸ್ಸೋ ಚರಿಯಾ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣನಿದಾನಾ ಧಾತುದೋಸನಿದಾನಾ ಚಾತಿ ಏಕಚ್ಚೇ ವದನ್ತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ ಇಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗಸುಭಕಮ್ಮಬಹುಲೋ ರಾಗಚರಿತೋ ಹೋತಿ, ಸಗ್ಗಾ ವಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಛೇದನವಧಬನ್ಧನವೇರಕಮ್ಮಬಹುಲೋ ದೋಸಚರಿತೋ ಹೋತಿ, ನಿರಯನಾಗಯೋನೀಹಿ ವಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಮಜ್ಜಪಾನಬಹುಲೋ ಸುತಪರಿಪುಚ್ಛಾವಿಹೀನೋ ಚ ಮೋಹಚರಿತೋ ಹೋತಿ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಾ ವಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನೋತಿ ಏವಂ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣನಿದಾನಾತಿ ವದನ್ತಿ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಪನ ಧಾತೂನಂ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮೋಹಚರಿತೋ ಹೋತಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಚ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಚ। ಇತರಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ ದೋಸಚರಿತೋ। ಸಬ್ಬಾಸಂ ಸಮತ್ತಾ ಪನ ರಾಗಚರಿತೋತಿ। ದೋಸೇಸು ಚ ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋ ಹೋತಿ। ವಾತಾಧಿಕೋ ಮೋಹಚರಿತೋ। ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ವಾ ಮೋಹಚರಿತೋ। ವಾತಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋತಿ ಏವಂ ಧಾತುದೋಸನಿದಾನಾತಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ ಏಕಚ್ಚೇವಾದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸೋ "ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬೇ ಇಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗಸುಭಕಮ್ಮಬಹುಲಾಪಿ ಸಗ್ಗಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪನ್ನಾಪಿ ಚ ನ ಸಬ್ಬೇ ರಾಗಚರಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಇತರೇ ವಾ ದೋಸಮೋಹಚರಿತಾ। ಏವಂ ಧಾತೂನಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ ಉಸ್ಸದನಿಯಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ದೋಸನಿಯಮೇ ಚ ರಾಗಮೋಹದ್ವಯಮೇವ ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರುದ್ಧಮೇವ। ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಚನ"ನ್ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೪೪] ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ತಂ **ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜೂಸಾಯ** ನಾಮ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಮಹಾಟೀಕಾಯಂ** "ಏಕಚ್ಚೇತಿ **ಉಪತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಂ** ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ತೇನ ಹಿ **ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ** ತಥಾ ವುತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಣ್ಣಿತಂ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೪೪]।

ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗಪಕರಣಂ

ಕೋ ಸೋ **ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೋ** ನಾಮ? ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದೀಪಕೋ ಏಕೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಗನ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಹಿ -

"ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾ ಚ, ವಿಮುತ್ತಿ ಚ ಅನುತ್ತರಾ।
ಅನುಬುದ್ಧಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ, ಗೋತಮೇನ ಯಸಸ್ಸಿನಾ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧] -

ಇಮಂ ಗಾಥಂ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದತ್ಥವಣ್ಣನಾವಸೇನ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಯೋ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದೀಪಿತಾ। ಸೋ ಪನ ಗನ್ಥೋ ಇದಾನಿ **ಚೀನರಟ್ಠೇ**ಯೇವ ದಿಟ್ಠೋ, ಚೀನಭಾಸಾಯ ಚ ಪರಿವತ್ತಿತೋ (೧೦೪೮-ಬು-ವ) **ಸಙ್ಘಪಾಲೇನ** ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುನಾ। ಕೇನ ಪನ ಸೋ ಕುತೋ ಚ ತತ್ಥ ಆನೀತೋತಿ ನ ಪಾಕಟಮೇತಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಸಙ್ಘಪಾಲಸ್ಸ ಆಚರಿಯೋ **ಗುಣಭದ್ರೋ** ನಾಮ ಮಹಾಯಾನಿಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಮಜ್ಝಿಮಇನ್ದಿಯದೇಸಿಕೋ, ಸೋ ಇನ್ದಿಯರಟ್ಠತೋ ಚೀನರಟ್ಠಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಪಠಮಂ ಸೀಹಳದೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ (೯೭೮-ಬು-ವ) ಚೀನರಟ್ಠಂ ಗತೋ। ತದಾ ಸೋ ತೇನ ಆನೀತೋ ಭವೇಯ್ಯ [ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗ]।

ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣನಿದಾನದಸ್ಸನಂ ಧಾತುನಿದಾನದಸ್ಸನಞ್ಚ ಯಥೇವ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಏಕಚ್ಚೇವಾದೋ, ತಥೇವಾಗತಂ। ದೋಸನಿದಾನದಸ್ಸನೇ ಪನ "ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋ, **ಪಿತ್ತಾಧಿಕೋ ದೋಸಚರಿತೋ,** ವಾತಾಧಿಕೋ ಮೋಹಚರಿತೋ। ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ವಾ ಮೋಹಚರಿತೋ, ವಾತಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋ"ತಿ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ದೋಸನಿಯಮೋ ವುತ್ತೋ। ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ದಿಟ್ಠವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗಪೋತ್ಥಕೇ ಪನ "ಪಿತ್ತಾಧಿಕೋ ದೋಸಚರಿತೋ"ತಿ ಪಾಠೋ ಊನೋ ಭವೇಯ್ಯ।

ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಬಹೂನಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ ತತ್ಥ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಕಥಂ?

ಸೀಲನಿದ್ದೇಸೇ (೧, ೮-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಅಞ್ಞೇ ಪನ ಸಿರಟ್ಠೋ ಸೀಲತ್ಥೋ, ಸೀತಲತ್ಥೋ ಸೀಲತ್ಥೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾಪಿ ನಯೇನೇತ್ಥ ಅತ್ಥಂ ವಣ್ಣಯನ್ತೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಅತ್ಥೋಪಿ ತತ್ಥ ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ದಿಸ್ಸತಿ।

ತಥಾ **ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೇ** (೧, ೭೮-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಯೇಸಮ್ಪಿ ಕುಸಲತ್ತಿಕವಿನಿಮುತ್ತಂ ಧುತಙ್ಗಂ, ತೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಧುತಙ್ಗಮೇವ ನತ್ಥಿ, ಅಸನ್ತಂ ಕಸ್ಸ ಧುನನತೋ ಧುತಙ್ಗಂ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಧುತಗುಣೇ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತತೀತಿ ವಚನವಿರೋಧೋಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನ ಗಹೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ **ಪಞ್ಞತ್ತಿಧುತಙ್ಗ**ಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ದಿಸ್ಸತಿ। ಮಹಾಟೀಕಾಯಂ (೧-೧೦೪) ಪನ "ಯೇಸನ್ತಿ **ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿಕೇ** ಸನ್ಧಾಯಾಹ, ತೇ ಹಿ ಧುತಙ್ಗಂ ನಾಮ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ವದನ್ತೀ"ತಿ ವಣ್ಣಿತಂ।

ತಥಾ **ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೇ** (೧, ೧೪೪) "ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ನಾಮ ಸಸಮ್ಭಾರಿಕೋ ಉಪಚಾರೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ನಾಮ ಅಪ್ಪನಾ, ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಏವಮೇಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಏಕೇವಾದೋಪಿ ತತ್ಥ ದಿಸ್ಸತಿ। ಮಹಾಟೀಕಾಯಂ (೧, ೧೭೨) ಪನ "ಏಕೇತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ"ತಿ ವಣ್ಣಿತಂ।

ತಥಾ **ಖನ್ಧನಿದ್ದೇಸೇ** (೨, ೮೦-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಬಲರೂಪಂ ಸಮ್ಭವರೂಪಂ ಜಾತಿರೂಪಂ ರೋಗರೂಪಂ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಮತೇನ ಮಿದ್ಧರೂಪ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ ತೇಸಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಭಾವೋ ಪಕಾಸಿತೋ। ಮಹಾಟೀಕಾಯಂ "ಏಕಚ್ಚಾನನ್ತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀನ"ನ್ತಿ ವಣ್ಣಿತಂ। ತೇಸು ಜಾತಿರೂಪಂ ಮಿದ್ಧರೂಪಞ್ಚ **ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ** ದಸ್ಸಿತಂ। ನ

ಕೇವಲಂ ದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇವ, ಅಥ ಖೋ ಮಿದ್ಧರೂಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೋಪಿ "ಮಿದ್ಧಂ ನಾಮ ತಿವಿಧಂ ಆಹಾರಜಂ ಉತುಜಂ ಚಿತ್ತಜಞ್ಚಾತಿ। ತೇಸು **ಚಿತ್ತಜಮೇವ ನೀವರಣಂ** ಹೋತಿ, ಸೇಸಾ ಪನ ದ್ವೇ ಅರಹತೋಪಿ ಭವೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಾಧಿತೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇನ ಅಸಮಾನತ್ಥಾನಂ ವುತ್ತಭಾವೋ ಚ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸೀಹಿ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಭಾವೋ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುಂ। ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ಪನ ಈದಿಸಾನಿ ಅಸಮಾನವಚನಾನಿ ಬಹೂನಿ ತತ್ಥ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿಯೇವ, ತಾನಿ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಇಧ ದಸ್ಸೇತುಂ।

ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪನಸ್ಸ ಕರಣಪ್ಪಕಾರೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ ಹೋತಿ। ಯಾ ಯಾ ಹಿ ಪಾಳಿ ಅಭಿಧಮ್ಮವಿಭಙ್ಗತೋ ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗತೋ ವಾ ಅಞ್ಞಸುತ್ತನ್ತೇಹಿ ವಾ ಆನೇತ್ವಾ ಸಾಧಕಭಾವೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ದಸ್ಸಿಯತಿ, ತತ್ಥಪಿ ಸಾ ಸಾ ಪಾಳಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ದಿಸ್ಸತೇವ। ತಾಸು ಕಞ್ಚಿಮತ್ತಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಅನುಮಿನನತ್ಥಾಯ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ।

ಯಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೧, ೪೭-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಸೀಲ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿ ದಸ್ಸಿತಾ, ಸಾ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇಪಿ ದಿಸ್ಸತೇವ।

ಯಞ್ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೧, ೧೩೭-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಸಮಾಧಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ…ಪೇ॰… ವಿಚಾರೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯಾ"ತಿ ವಚನಂ **ಪೇಟಕೇ** ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಂ, ತಞ್ಚ ತತ್ಥಪಿ ತಥೇವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ **"ತಿಪೇಟಕೇ** ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। **ತಿಪೇಟಕೇ**ತಿ ನಾಮಞ್ಚ ಪೇಟಕೋಪದೇಸಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಭವೇಯ್ಯ। ತತ್ಥ ಹಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀತಿ ಪಾಠಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ "ಅಲೋಭಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅದೋಸಸ್ಸ। ಅಮೋಹಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿವೇಕೋ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಪಾಠಸ್ಸ ತಿಪೇಟಕೇ ವುತ್ತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಸೋ ಚ ಪಾಠೋ ಪೇಟಕೋಪದೇಸೇ (೨೬೨-ಪಿಟ್ಠೇ) "ತತ್ಥ ಅಲೋಭಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವಿವಿತ್ತೋ ಹೋತಿ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ದಿಸ್ಸತಿ।

ಯಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೧, ೨೫೮-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಭಿಕ್ಖವೇ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿ ಭಾವಿತೋ"ತಿಆದಿಕಾ ಪಾಳಿ ಮಹಾವಗ್ಗಸಂಯುತ್ತಕತೋ ಆನೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತಥೇವ ತತ್ಥಪಿ।

ಯಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೧, ೨೭೨-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಅಸ್ಸಾಸಾದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸತಿಯಾ ಅನುಗಚ್ಛತೋ"ತಿಆದಿ ಪಾಳಿ ಚ (೧, ೨೭೩-ಪಿಟ್ಠೇ) ಕಕಚೂಪಮಪಾಳಿ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗತೋ ಆನೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತಥೇವ ತತ್ಥಪಿ।

ಯಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೨, ೭೯-ಪಿಟ್ಠೇ) "ಕತಮಾ ಚಿನ್ತಾಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿಆದಿಕಾ ಚ ಪಾಳಿ "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಆಯಕೋಸಲ್ಲ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ ಚ ಪಾಳಿ (೨, ೮೧-ಪಿಟ್ಠೇ) "ದುಕ್ಖೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದಿಕಾ ಚ ಪಾಳಿ ಅಭಿಧಮ್ಮವಿಭಙ್ಗತೋ ಆನೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತಥೇವ ತತ್ಥಪಿ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಚ ತತ್ಥ ವುತ್ತಾ ಏಕವಿಧದುವಿಧಾದಿಪಞ್ಞಾಪಭೇದಕಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಕಥಾಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಮಾನಾಯೇವ।

"ಯೇನ ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇನ, ರೂಪಾನಿ ಮನುಪಸ್ಸತಿ।
ಪರಿತ್ತಂ ಸುಖುಮಂ ಏತಂ, ಊಕಾಸಿರಸಮೂಪಮ"ನ್ತಿ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೪೩೬; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೯೬] -

ಅಯಮ್ಪಿ ಗಾಥಾ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇಪಿ ಆಯಸ್ಮತಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಭಾಸಿತಭಾವೇನೇವ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಊಕಾಸಿರಸಮೂಪಮ**ನ್ತಿ ಪದಂ ಪನ **ಊಕಾಸಮೂಪಮ**ನ್ತಿ ತತ್ಥ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಞ್ಚ ಪರಮ್ಪರಲೇಖಕಾನಂ ಪಮಾದಲೇಖಮತ್ತಮೇವ ಸಿಯಾ।

ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವಿಯ ವಚನತ್ಥತೋ ಲಕ್ಖಣತೋ ಅನೂನಾಧಿಕತೋ ಕಮತೋ ಅನ್ತೋಗಧಾನಂ ಪಭೇದತೋ ಉಪಮಾತೋ ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಸೋ ಚ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇನ [ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೩೦] ಸಮಾನೋಯೇವ।

ಯಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೨, ೨೪೨-೨೪೫) ಸಮ್ಮಸನಞಾಣಕಥಾಯಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅತೀತಾದಿಏಕಾದಸವಿಧೇನ ಚ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇನ ಚ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸಮ್ಮಸನನಯೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಥೇವ ತತ್ಥಪಿ। ಚಕ್ಖಾದಿಜರಾಮರಣಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಪನ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮವಿಚಾರಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಸಟ್ಠಿಯಾ ಏವ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇನ ಸಮ್ಮಸನನಯೋ ತತ್ಥ ದಸ್ಸಿತೋ।

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಪನ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿನಿದ್ದೇಸೇ (೨, ೨೩೦-೨೩೨-ಪಿಟ್ಠೇಸು) ವುತ್ತಾ "ಯಮಕಂ ನಾಮರೂಪಞ್ಚ…ಪೇ॰… ಉಭೋ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಗಾಥಾ ಚ, "ನ ಚಕ್ಖುತೋ ಜಾಯರೇ"ತಿಆದಿಕಾ ಛ ಗಾಥಾಯೋ ಚ, "ನ ಸಕೇನ ಬಲೇನ ಜಾಯರೇ"ತಿಆದಿಕಾ ಛ ಗಾಥಾಯೋ ಚ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಞಾಣಕಥಾಯಂ ದಸ್ಸಿತಾ। ತಾಸು ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋಯೇವ ಪಾಠಭೇದೋ ದಿಸ್ಸತಿ।

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೨, ೨೬೧-೨-ಪಿಟ್ಠೇಸು) ಅರೂಪಸತ್ತಕೇಸು ಅರಿಯವಂಸಕಥಾನಯೇನ ವುತ್ತೋ ಕಲಾಪತೋ ಚ ಯಮಕತೋ ಚ ಸಮ್ಮಸನನಯೋ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ ಏತ್ಥೇವ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಞಾಣಕಥಾಯಂ ದಸ್ಸಿತೋ।

ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾಯಂ ಲೋಕವಿದೂತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯಂ ಸತ್ತಲೋಕಸಙ್ಖಾರಲೋಕವಸೇನ **ದ್ವೇಯೇವ ಲೋಕಾ** ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಪನ ಓಕಾಸಲೋಕೋ ಯಥಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ (೧, ೧೯೯-೨೦೦-ಪಿಟ್ಠೇಸು)।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ನಾಮ ಗನ್ಥೋ ಕೇದಿಸೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ಅನುಮಿನಿತುಂ। ಸೋ ಪನ ಯಥಾ ನ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಗನ್ಥೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಮಹಾಯಾನಿಕಾನಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿಯೇವ ಥೇರವಾದಪಿಟಕಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕತಭಾವತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತತ್ಥ ನ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಸೀಹಳದೀಪಿಕಂ ನಾಮಂ ವಾ ಥೇರವಾದೋ ವಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಕತಗನ್ಥೋಪಿ ನ ಹೋತಿ। ಇನ್ದಿಯರಟ್ಠಿಕಂ ಪನ ನಾಮಞ್ಚ ವೋಹಾರೋ ಚ ತತ್ಥ ಬಹೂಸು ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ ಕತಗನ್ಥೋವ ಭವೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಚಸ್ಸ ಪೇಟಕೋಪದೇಸಂ ನಿಸ್ಸಿತಭಾವೋ ಬಹೂಸು ಠಾನೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ, ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಮಿದ್ಧರೂಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ಚ, ಅರಹತೋಪಿ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ಚ ತಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ದಸ್ಸೇಯತಿ, **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಗಣ್ಠಿಪದೇ** ಚ ಪೇಟಕೇತಿ ಪದಸ್ಸ [ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೩೬] ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯಂ "ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕತ್ಥಾಯ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಪೇಟಕಂ **ಮಹಿಸಾಸಕಾನಂ** ಗನ್ಥೋ"ತಿ ವಣ್ಣಿತೋ। ತಸ್ಮಾ ಏಸೋ ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ಮಹಿಸಾಸಕನಿಕಾಯಿಕೇನ ಕತೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮತಿ।

ನಿಸ್ಸಯಟ್ಠಕಥಾವಿಭಾವನಾ

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಪನ ನ ಕೇವಲಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಕತೋ, ಅಥ ಖೋ ವುಚ್ಚಮಾನಪ್ಪಕಾರೇನಾಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಸಮಾಹರಿತ್ವಾ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋಪಿ ಯಾ ಯಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ವಾ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವಾ ಸಂಸಯಿತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವಾ (೧, ೨೬೩), ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಂ, ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನಾತಿ ವಾ (೧, ೭೦), ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾತಿ ವಾ (೧, ೭೨), ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಾನಂ ಮತಾನುಸಾರೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ ವಾ (೧, ೯೯), ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸೂತಿ ವಾ (೧, ೧೧೮), ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತನ್ತಿ ವಾ (೧, ೧೩೪), ದೀಘಭಾಣಕಸಂಯುತ್ತಭಾಣಕಾನಂ ಮತನ್ತಿ ವಾ, ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ ವಾ (೧, ೨೬೭), ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ ವಾ, ಏವಂ ತಾವ ದೀಘಭಾಣಕಾ, ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನಾಹೂತಿ ವಾ (೧, ೨೭೭), ಅಙ್ಗುತ್ತರಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ಕಮೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಪಾಳಿಯಾ ನ ಸಮೇತೀತಿ ವಾ (೧, ೩೦೯), ಏವಂ ತಾವ ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ, ಸಂಯುತ್ತಭಾಣಕಾ ಪನಾತಿ ವಾ (೨, ೬೨), ಸಂಯುತ್ತಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವಾ (೨, ೬೩), ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನಾತಿ ವಾ (೨, ೮೦) ಏವಂ ತಂತಂಅತ್ಥವಣ್ಣನಾವಿನಿಚ್ಛಯಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಮ್ಪಿ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಿಮಜನಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸಂಸಯಂ ವಿನೋದೇನ್ತೋಯೇವ ತೇ ದಸ್ಸೇಸಿ।

ತೇನಿಮಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕರಣಕಾಲೇ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಸನ್ತೀತಿ ಚ, ಪುಬ್ಬೇಯೇವ ತಾ ಆಚರಿಯೇನ ಸೀಹಳತ್ಥೇರಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸುತಾತಿ ಚ, ತಾಹಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಆಚರಿಯೇನ ಲಿಖಿತೋತಿ ಚ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಮಹಾವಂಸೇ -

"ಸಜ್ಝೋ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ತಸ್ಸಾ'ದಾಸಿ ಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ತವಾ"ತಿಆದಿನಾ "ಗಾಥಾದ್ವಯಮೇವ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಅಞ್ಞಂ ಪೋತ್ಥಕಂ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅಭಿತ್ಥುತಿವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಅಭಿತ್ಥುತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪೋರಾಣವಚನದಸ್ಸನಂ

ನ ಕೇವಲಂ ಆಚರಿಯೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋಯೇವ ನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇಸಿ, ಅಥ ಖೋ “ಪೋರಾಣಾ ಪನಾಹೂ”ತಿಆದಿನಾ ಪೋರಾಣಾನಂ ವಚನಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇಸಿಯೇವ। ತದೇತ್ಥ ದ್ವಾವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು ದಿಟ್ಠಂ [ವಿಸುದ್ಧಿ° ೧.೧೫, ೧೩೭, ೧೪೨, ೨೧೭, ೨೫೨, ೩೦೩; ೨.೫೮೧, ೬೭೫-೬೭೬, ೬೮೯, ೭೦೬, ೭೩೬, ೭೪೫, ೭೪೬, ೭೪೯,೭೫೫, ೭೭೮, ೮೩೯]। ಕೇ ಪನೇತೇ ಪೋರಾಣಾ ನಾಮ? ಯಾವ ಚತುತ್ಥಸಙ್ಗೀತಿಕಾಲಾ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ವಾ ತಾದಿಸಾ ವಾ ಮಹಾಥೇರಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ (೨೯೨-೩-ಪಿಟ್ಠೇಸು)।

> “ಓಭಾಸೇ ಚೇವ ಞಾಣೇ ಚ, ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿಕಮ್ಪತಿ...ಪೇ°...
> ಧಮ್ಮುದ್ಧಚ್ಚಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ -

ಏವಮಾಗತಾ ಗಾಥಾಯೋ ಇಧ (೨೭೩-೪-ಪಿಟ್ಠೇಸು) ಪೋರಾಣಾನಂ ವಚನಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಾ। ಯದಿ ಚಿಮಾ ಗಾಥಾಯೋ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ ಯಥಾ ಪರಿವಾರಪಾಳಿಯಂ (೩-ಪಿಟ್ಠೇ) ಆಗತಾ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾದೀಪಿಕಾ ಗಾಥಾಯೋ, ತಾ ಹಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ (೧, ೪೬-ಪಿಟ್ಠೇ) ಪೋರಾಣವಚನಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಾ, ಏವಂ ಸತಿ ತೇಯೇವ ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರಾ ಪೋರಾಣಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗದೇಸಕೇನೇವ ಭಾಸಿತಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ತೇ ವಿಯ ಗರುಕರಣೀಯಾ ಪಚ್ಚಯಿಕಾ ಸದ್ಧಾಯಿತಬ್ಬಕಾ ಮಹಾಥೇರಾ ಪೋರಾಣಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀಆದೀಸು “ಪೋರಾಣಾ ಪನ ಏವಂ ವಣ್ಣಯನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇಸುಪಿ ತಾದಿಸಾವ ಆಚರಿಯಾ ಪೋರಾಣಾತಿ ವುತ್ತಾ।

ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಕರಣಂ

ಆಚರಿಯೋ ಪನ ಇಮಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಪಕರಣಂ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞಾಪಿ ತಿಪಿಟಕಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಕಾಸಿ। ಕಥಂ? ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಂ ನಾಮ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಂ **ಬುದ್ಧಸಿರಿತ್ಥೇರೇನ** ಅಜ್ಝೇಸಿತೋ ಮಹಾವಿಹಾರಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣಭಾಗೇ ಪಧಾನಘರಪರಿವೇಣೇ **ಮಹಾನಿಗಮಸ್ಸಾಮಿನೋ** ಪಾಸಾದೇ ವಸನ್ತೋ ಅಕಾಸಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ **ಸಿರಿಪಾಲೋ**ತಿ ನಾಮನ್ತರಸ್ಸ **ಮಹಾನಾಮ**ರಞ್ಞೋ ವೀಸತಿಮವಸ್ಸೇ (೯೭೩-ಬು-ವ) ಆರದ್ಧಾ ಏಕವೀಸತಿಮವಸ್ಸೇ (೯೭೪-ಬು-ವ) ನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಾ ಅಹೋಸಿ। ತಞ್ಚ ಪನ ಕರೋನ್ತೋ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೇನಾಭತಂ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಸಙ್ಖತಂ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಂ ತಸ್ಸಾ ಸರೀರಂ ಕತ್ವಾ ಮಹಾಪಚ್ಚರೀಕುರುನ್ದೀಸಙ್ಖೇಪಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಯಾವ **ವಸಭರಾಜ**ಕಾಲಾ ಪಾಕಟಾನಂ ಪೋರಾಣ ವಿನಯಧರಮಹಾಥೇರಾನಂ ವಿನಿಚ್ಛಯಭೂತಂ ಥೇರವಾದಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ -

"ಸಂವಣ್ಣನಂ ತಞ್ಚ ಸಮಾರಭನ್ತೋ, ತಸ್ಸಾ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಂ ಸರೀರಂ।
ಕತ್ವಾ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯಂ ತಥೇವ, ಕುರುನ್ದಿನಾಮಾದಿಸು ವಿಸ್ಸುತಾಸು॥

ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೋ, ಯೋ ಯುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೋ।
ತತೋಪಿ ಅನ್ತೋಗಧಥೇರವಾದಂ, ಸಂವಣ್ಣನಂ ಸಮ್ಮ ಸಮಾರಭಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಚ॥

"ಮಹಾಮೇಘವನುಯ್ಯಾನೇ, ಭೂಮಿಭಾಗೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ।
ಮಹಾವಿಹಾರೋ ಯೋ ಸತ್ಥು, ಮಹಾಬೋಧಿವಿಭೂಸಿತೋ॥

ಯಂ ತಸ್ಸ ದಕ್ಖಿಣೇ ಭಾಗೇ, ಪಧಾನಘರಮುತ್ತಮಂ।
ಸುಚಿಚಾರಿತ್ತಸೀಲೇನ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇನ ಸೇವಿತಂ॥

ಉಳಾರಕುಲಸಮ್ಭೂತೋ, ಸಙ್ಘುಪಟ್ಠಾಯಕೋ ಸದಾ।
ಅನಾಕುಲಾಯ ಸದ್ಧಾಯ, ಪಸನ್ನೋ ರತನತ್ತಯೇ॥

ಮಹಾನಿಗಮಸಾಮೀತಿ, ವಿಸ್ಸುತೋ ತತ್ಥ ಕಾರಯಿ।
ಚಾರುಪಾಕಾರಸಞ್ಚಿತಂ, ಯಂ ಪಾಸಾದಂ ಮನೋರಮಂ॥

ಸನ್ದಚ್ಛಾಯತರೂಪೇತಂ, ಸಮ್ಪನ್ನಸಲಿಲಾಸಯಂ।
ವಸತಾ ತತ್ರ ಪಾಸಾದೇ, ಮಹಾನಿಗಮಸಾಮಿನೋ॥

ಸುಚಿಸೀಲಸಮಾಚಾರಂ, ಥೇರಂ **ಬುದ್ಧಸಿರಿವ್ಹಯಂ**।
ಯಾ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಆರದ್ಧಾ, ಇದ್ಧಾ ವಿನಯವಣ್ಣನಾ॥

ಪಾಲಯನ್ತಸ್ಸ ಸಕಲಂ, ಲಙ್ಕಾದೀಪಂ ನಿರಬ್ಬುದಂ।
ರಞ್ಞೋ **ಸಿರಿನಿವಾಸಸ್ಸ** [ಸಿರಿಯಾ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭೂತಸ್ಸ ಸಿರಿಪಾಲನಾಮಕಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ (ವಿಮತಿ, ಅನ್ತಿಮವಿಟ್ಟೇ)],
ಸಿರಿಪಾಲಯಸಸ್ಸಿನೋ॥

ಸಮವೀಸತಿಮೇ ವಸ್ಸೇ, ಜಯಸಂವಚ್ಛರೇ ಅಯಂ।
ಆರದ್ಧಾ **ಏಕವೀಸಮ್ಹಿ,** ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಾ॥

ಉಪದ್ದವಾಕುಲೇ ಲೋಕೇ, ನಿರುಪದ್ದವತೋ ಅಯಂ।
ಏಕಸಂವಚ್ಛರೇನೇವ, ಯಥಾ ನಿಟ್ಠಂ ಉಪಾಗತಾ"ತಿ [ಪರಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ॥

ಅಯಞ್ಚ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾ ಅಧುನಾ ಮುದ್ದಿತಛಟ್ಠಸಙ್ಗೀತಿಪೋತ್ಥಕವಸೇನ ಸಹಸ್ಸತೋ ಉಪರಿ ಅಟ್ಠಪಣ್ಣಾಸಾಧಿಕತಿಸತಮತ್ತಪಿಟ್ಠಪರಿಮಾಣಾ (೧೩೫೮) ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಏಕಸಂವಚ್ಛರೇನ ನಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಚತುವೀಸಾಧಿಕಸತ್ತಸತಮತ್ತಪಿಟ್ಠಪರಿಮಾಣೋ (೭೨೪) ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋಪಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಛಪ್ಪಞ್ಚಮಾಸೇಹಿ ನಿಟ್ಠಾಪಿತೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುಂ। ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಬುದ್ಧಘೋಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಮಹಾವಂಸವಚನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಏಕರತ್ತೇನೇವ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಲಿಖಿತ್ವಾ ನಿಟ್ಠಾಪಿತೋ"ತಿ ಅಭಿತ್ಥುತಿವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತಕ್ಕಾರಕಸ್ಸ ಅಭಿತ್ಥುತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನನು ಚ ಇಮಿಸ್ಸಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಸೇಸನಾಮವಸೇನ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾನಂ ಅತಿದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೫], ಕಥಮಿಮಿಸ್ಸಾ ತಾಹಿ ಪಠಮತರಂ ಕತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ? ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾತಿದೇಸತೋ, ವಿನಯಪಿಟಕಸ್ಸ ಗರುಕಾತಬ್ಬತರಭಾವತೋ, ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀಹಿ ವಿಸೇಸೇನ ಗರುಕತಭಾವತೋ, ಸಙ್ಗೀತಿಕ್ಕಮಾನುರೂಪಭಾವತೋ, ಇಧೇವ ಪರಿಪುಣ್ಣನಿದಾನಕಥಾಪಕಾಸನತೋ, ನಿಗಮನೇ ಚ ಪಠಮಂ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಸುತ್ವಾ ಕರಣಪ್ಪಕಾಸನತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಅಯಮೇವ ಪಠಮಂ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಪನ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯನ್ತಿ ವಾ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸೂತಿ ವಾ ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾಸೂತಿ ವಾ ಏವಂ ಸಾಮಞ್ಞನಾಮವಸೇನೇವ ಅತಿದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾದಿವಿಸೇಸನಾಮವಸೇನ। ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಕತಭಾವೋ ಪಾಕಟೋಯೇವ। ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾನಂ ಇಧಾತಿದೇಸೋ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೫] ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ತತ್ಥಾತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೮] ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾತಿದೇಸೋ ಪನ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮನಸಾ ಸುವವತ್ಥಿತವಸೇನ ವಾ ಸಕ್ಕಾ ಭವಿತುಂ, ಅಪುಬ್ಬಾಚರಿಮಪರಿನಿಟ್ಠಾಪನೇನ ವಾ। ಕಥಂ? ಆಚರಿಯೇನ ಹಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾದಿಂ ಏಕೇಕಮಟ್ಠಕಥಂ ಕರೋನ್ತೇನೇವ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅಞ್ಞಟ್ಠಕಥಾಸು ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ "ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಠಾನೇ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಮನಸಾ ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ತಞ್ಚ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾ ಯಥಾವವತ್ಥಿತಠಾನಪ್ಪತ್ತಕಾಲೇ ತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಕಥೇನ್ತೇನ ತಾ ಕತಾ ವಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾಯ ವಾ ನಿಟ್ಠಾನಾಸನ್ನಪ್ಪತ್ತಕಾಲೇ ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ತಥಾ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಅಪುಬ್ಬಾಚರಿಮಂ ಪರಿನಿಟ್ಠಾಪಿತಾ ಭವೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಏವಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಕಾರಾನಮಞ್ಞತರವಸೇನ ಆಚರಿಯಸ್ಸಾಟ್ಠಕಥಾಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾತಿದೇಸೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಕರಣಂ

ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನಿಂ ನಾಮ ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಂ ಪನ ಆಚರಿಯೋ ಸುಮಙ್ಗಲಪರಿವೇಣವಾಸಿನಾ **ದಾಠಾನಾಗತ್ಥೇರೇನ** ಆಯಾಚಿತೋ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಮೇತಿಸ್ಸಾ ನಿಗಮನೇ -

“ಆಯಾಚಿತೋ ಸುಮಙ್ಗಲ-ಪರಿವೇಣನಿವಾಸಿನಾ ಥಿರಗುಣೇನ।
ದಾಠಾನಾಗ ಸಙ್ಘ, ತ್ಥೇರೇನ ಥೇರವಂಸನ್ವಯೇನ॥

ದೀಘಾಗಮಸ್ಸ ದಸಬಲ-ಗುಣಗಣಪರಿದೀಪನಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಂ।
ಯಂ ಆರಭಿಂ **ಸುಮಙ್ಗಲ-ವಿಲಾಸಿನಿಂ** ನಾಮ ನಾಮೇನ॥

ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ, ಸಾರಮಾದಾಯ ನಿಟ್ಠಿತಾ ಏಸಾ”ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩. ನಿಗಮನಕಥಾ]।

ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿಂ ನಾಮ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಂ ಭದನ್ತ**ಬುದ್ಧಮಿತ್ತತ್ಥೇರೇನ** ಪುಬ್ಬೇ ಮಯೂರದೂತಪಟ್ಟನೇ ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಸನ್ತೇನ ಆಯಾಚಿತೋ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಮೇತಿಸ್ಸಾ ನಿಗಮನೇ -

“ಆಯಾಚಿತೋ ಸುಮತಿನಾ, ಥೇರೇನ ಭದನ್ತ**ಬುದ್ಧಮಿತ್ತೇನ**।
ಪುಬ್ಬೇ **ಮಯೂರದೂತಪ,ಟ್ಟನ**ಮ್ಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಸನ್ತೇನ॥

ಪರವಾದವಿಧಂಸನಸ್ಸ, ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಸೇಟ್ಠಸ್ಸ।
ಯಮಹಂ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನಿ**-ಮಟ್ಠಕಥಂ ಕಾತುಮಾರಭಿಂ॥

ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ, ಸಾರಮಾದಾಯ ನಿಟ್ಠಿತಾ ಏಸಾ”ತಿ [ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩. ನಿಗಮನಕಥಾ]।

ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿಂ ನಾಮ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಂ ಭದನ್ತ**ಜೋತಿಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ಆಯಾಚಿತೋ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಮೇತಿಸ್ಸಾ ನಿಗಮನೇ -

“ಏತಿಸ್ಸಾ ಕರಣತ್ಥಂ, ಥೇರೇನ ಭದನ್ತ**ಜೋತಿಪಾಲೇನ**।
ಸುಚಿಸೀಲೇನ ಸುಭಾಸಿತಸ್ಸ ಪಕಾಸಯನ್ತಞಾಣೇನ॥

ಸಾಸನವಿಭೂತಿಕಾಮೇನ, ಯಾಚಮಾನೇನ ಮಂ ಸುಭಗುಣೇನ।
ಯಂ ಸಮಧಿಗತಂ ಪುಞ್ಞಂ, ತೇನಾಪಿ ಜನೋ ಸುಖೀ ಭವತೂ”ತಿ [ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.ನಿಗಮನಕಥಾ]॥

ಮನೋರಥಪೂರಣಿಂ ನಾಮ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಂ ಭದನ್ತ**ಜೋತಿಪಾಲತ್ಥೇರೇನ** ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯರಟ್ಠೇ **ಕಞ್ಚಿಪುರಾ**ದೀಸು ಚ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಮಹಾವಿಹಾರಮ್ಹಿ ಚ ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿಂ ವಸನ್ತೇನ ಆಯಾಚಿತೋ, ತಥಾ **ಜೀವಕೇನಾ**ಪಿ ಉಪಾಸಕೇನ ಪಿಟಕತ್ತಯಪಾರಗುಭೂತೇನ ವಾತಾಹತೇಪಿ ಅನಿಞ್ಜಮಾನಸಭಾವೇ ದುಮೇ ವಿಯ ಅನಿಞ್ಜಮಾನಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಠಿತೇನ ಸುಮತಿನಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೇನಾಭಿಯಾಚಿತೋ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಮೇತಿಸ್ಸಾ ನಿಗಮನೇ -

“ಆಯಾಚಿತೋ ಸುಮತಿನಾ, ಥೇರೇನ ಭದನ್ತ**ಜೋತಿಪಾಲೇನ**।

ಕಞ್ಚಿಪುರಾದೀಸು ಮಯಾ, ಪುಬ್ಬೇ ಸದ್ಧಿಂ ವಸನ್ತೇನ॥

ವರತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪೇ, ಮಹಾವಿಹಾರಮ್ಹಿ ವಸನಕಾಲೇಪಿ।
ವಾತಾಹತೇ ವಿಯ ದುಮೇ, ಅನಿಜ್ಝಮಾನಮ್ಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೇ॥

ಪಾರಂ ಪಿಟಕತ್ತಯಸಾ,ಗರಸ್ಸ ಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತೇನ ಸುಮತಿನಾ।
ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೇನಾ,ಭಿಯಾಚಿತೋ **ಜೀವಕೇನಾ**ಪಿ॥

ಧಮ್ಮಕಥಾನಯನಿಪುಣೇಹಿ, ಧಮ್ಮಕಥಿಕೇಹಿ ಅಪರಿಮಾಣೇಹಿ।
ಪರಿಕೀಳಿತಸ್ಸ ಪಟಿಪ,ಜ್ಜಿತಸ್ಸ ಸಕಸಮಯಚಿತ್ರಸ್ಸ॥

ಅಟ್ಠಕಥಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರ,ಮಹಾನಿಕಾಯಸ್ಸ ಕಾತುಮಾರದ್ಧೋ।
ಯಮಹಂ ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಿತಿ-ಮಿಚ್ಛನ್ತೋ ಸಾಸನವರಸ್ಸ॥

ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ, ಸಾರಮಾದಾಯ ನಿಟ್ಠಿತಾ ಏಸಾ।
ಚತುನ್ನವುತಿಪರಿಮಾಣಾಯ, ಪಾಳಿಯಾ ಭಾಣವಾರೇಹಿ॥

ಸಬ್ಬಾಗಮಸಂವಣ್ಣನ, ಮನೋರಥೋ ಪೂರಿತೋ ಚ ಮೇ ಯಸ್ಮಾ।
ಏತಾಯ **ಮನೋರಥ ಪೂರಣೀ**ತಿ ನಾಮಂ ತತೋ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ [ಅಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೧೧.ನಿಗಮನಕಥಾ]॥

ಇಮಾ ಚ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಕುರುಮಾನೋ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಮಹಾಮಹಿನ್ದತ್ಥೇರೇನಾಭತಂ ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಸಙ್ಖಾತಂ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಂಯೇವ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಚೇವ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತವಿತ್ಥಾರಕಥಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಸಂಖಿಪನವಸೇನ ಚ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ -

"ಸೀಹಳದೀಪಂ ಪನ ಆಭ,ತಾಥ ವಸಿನಾ ಮಹಾಮಹಿನ್ದೇನ।
ಠಪಿತಾ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ, ದೀಪವಾಸೀನಮತ್ಥಾಯ॥

ಅಪನೇತ್ವಾನ ತತೋಹಂ, ಸೀಹಳಭಾಸಂ ಮನೋರಮಂ ಭಾಸಂ।
ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕಂ, ಆರೋಪೇನ್ತೋ ವಿಗತದೋಸಂ…ಪೇ॰…
ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತ-ಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ॥

ತಥಾ ನಿಗಮನೇಪಿ -

"ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ, ಸಾರಮಾದಾಯ ನಿಟ್ಠಿತಾ ಏಸಾ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ।
"ಮೂಲಟ್ಠಕಥಾಸಾರಂ, ಆದಾಯ ಮಯಾ ಇಮಂ ಕರೋನ್ತೇನಾ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ॥

ಇಮಾಸಂ ಸರೀರಭೂತಪಾಠೇಸು ಚ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಂ ವಿಯ "ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಯಂ, ಕುರುನ್ದಿಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿನಿಚ್ಛಯಸಂವಣ್ಣನಾಭೇದಪ್ಪಕಾಸನಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಸುಪಿ। ತೇನೇತಂ ಞಾಯತಿ "ಸುತ್ತನ್ತಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾತೋ ಅಞ್ಞಾ ಮಹಾಪಚ್ಚರಿಆದಿನಾಮಿಕಾ ಪೋರಾಣಿಕಾ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಚೇವ ಅನ್ಧಕಟ್ಠಕಥಾ ಚ ನತ್ಥೀ"ತಿ।

ಯಾವ ವಸಭರಾಜಕಾಲಾ (೬೦೯-೬೫೩) ಪನ ಪಾಕಟಾನಂ ಸೀಹಳಿಕತ್ಥೇರಾನಂ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚ ವಾದಾ ಚ ವತ್ಥೂನಿ ಚ ಏತಾಸುಪಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿಯೇವಾತಿ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಕರಣಂ

ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಂ ಪನ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಞ್ಚ** ಧಾತುಕಥಾದಿಪಞ್ಚಪಕರಣಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಞ್ಚಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸನಾಮೇನ ಸೋತತ್ಥಕೀಗನ್ಥಕಾರಕೇನ **ಬುದ್ಧಘೋಸಭಿಕ್ಖುನಾ** ಆಯಾಚಿತೋ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ತಾಸು -

"ವಿಸುದ್ಧಾಚಾರಸೀಲೇನ, ನಿಪುಣಾಮಲಬುದ್ಧಿನಾ।

ಭಿಕ್ಖುನಾ **ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ,** ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅಭಿಯಾಚಿತೋ"ತಿ [ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ॥

"**ಬುದ್ಧಘೋಸೋ**ತಿ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯೇನ ಥೇರೇನ ಕತಾ

ಅಯಂ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀ** ನಾಮ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹಟ್ಠಕಥಾ"ತಿ [ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ॥

"ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಂ, ತಸ್ಸಾಹಂ ಯಾಚಿತೋ ಠಿತಗುಣೇನ।

ಯತಿನಾ ಅದನ್ಧಗತಿನಾ, ಸುಬುದ್ಧಿನಾ **ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ**॥

ಯಂ ಆರಭಿಂ ರಚಯಿತುಂ, ಅಟ್ಠಕಥಂ ಸುನಿಪುಣೇಸು ಅತ್ಥೇಸು।

ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನತೋ, **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಂ** ನಾಮಾ"ತಿ [ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ॥

"**ಬುದ್ಧಘೋಸೋ**ತಿ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯೇನ ಥೇರೇನ ಕತಾ

ಅಯಂ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನೀ** ನಾಮ ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾ"ತಿ [ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ॥

ಇಮಾಸು ಪನ ತೀಸು ಪಞ್ಚಪಕರಣಟ್ಠಕಥಾಯ ನಾಮವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥಿ ಆಯಾಚಕೋ ಚ ನ ಪಕಾಸಿತೋ, ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾಯ ಏವ ಸಞ್ಚೋದಿತೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಸಾ ಕತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ತಸ್ಸಾ ನಿಗಮನೇ -

"ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಭೇದಂ, ನಿಸ್ಸಾಯ ನಯೇಹಿ ವಿವಿಧಗಣನೇಹಿ।

ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ ಸತ್ತಮ-ಮಭಿಧಮ್ಮಪ್ಪಕರಣಂ ಸತ್ಥಾ॥

ಸುವಿಹಿತಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೋ, ಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಯಂ ಪಕಾಸೇಸಿ।

ಸದ್ಧಾಯ ಸಮಾರದ್ಧಾ, ಯಾ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಮಯಾ ತಸ್ಸಾತಿ ಚ॥

"ಏತ್ತಾವತಾ

ಸತ್ತಪ್ಪಕರಣಂ ನಾಥೋ, ಅಭಿಧಮ್ಮಮದೇಸಯಿ।

ದೇವಾತಿದೇವೋ ದೇವಾನಂ, ದೇವಲೋಕಮ್ಹಿ ಯಂ ಪುರೇ।

ತಸ್ಸ **ಅಟ್ಠಕಥಾ** ಏಸಾ, **ಸಕಲಸ್ಸಾ**ಪಿ ನಿಟ್ಠಿತಾ"ತಿ [ಪಟ್ಠಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯-೨೪.೧] ಚ॥

"**ಬುದ್ಧಘೋಸೋ**ತಿ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯೇನ ಥೇರೇನ ಕತಾ

ಅಯಂ **ಸಕಲಸ್ಸ**ಪಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾ**"ತಿ [ಪಟ್ಠಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೯-೨೪.೧] ಚ॥

ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ಆಧುನಿಕಾ ಥೇರಾ "ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಯಾಚಿತೋ ಸಙ್ಘಪಾಲಬುದ್ಧಮಿತ್ತಜೋತಿಪಾಲಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರೋ ಥೇರೋ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ನೇಸಂ ವಿಚಾರಣಾ, ಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನೀಸು "ತಾ ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಯಾಚಿತೋ ಅಕಾಸೀ"ತಿ ಗನ್ಥಕಾರೇನ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಞಾಯತಿ "ತಕ್ಕಾರಕೋ ಅಞ್ಞೋ, ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಪನ ತಾಸು ಯಾಚಕಪುಗ್ಗಲೋಯೇವಾ"ತಿ। ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ -

> "ಸೀಲಕಥಾ ಧುತಧಮ್ಮಾ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಚೇವ ಸಬ್ಬಾನಿ...ಪೇ॰...
> ಇತಿ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಯಸ್ಮಾ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ **ಮಯಾ** ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ।
> ವುತ್ತಂ ತಸ್ಮಾ ಭಿಯ್ಯೋ, ನ ತಂ ಇಧ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] -

ಏವಂ ಸೀಲಕಥಾದೀನಂ **ಅತ್ತನಾ ಏವ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಭಾವೋ **ಮಯಾ**ತಿಪದೇನ ಪಕಾಸಿತೋ। ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ ಪನ -

> "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ, ಚರಿಯಾಭಿಞ್ಞಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ।
> ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಪನಿದಂ, ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಂ ಪಕಾಸಿತ"ನ್ತಿ [ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] -

ಏವಂ **ಮಯಾ**ತಿ ಕತ್ತುಪದೇನ ವಿನಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಪಿ ಞಾಯತಿ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಕಾರಕೋ ಅಞ್ಞೋ, ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಕಾರಕೋ ಅಞ್ಞೋ"ತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಅಭಿಯಾಚಕೋ ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಭಿಕ್ಖುನಾತಿ ಚ ಯತಿನಾತಿ ಚ ಇಮೇಹೇವ ಸಾಮಞ್ಞಗುಣಪದೇಹಿ ವುತ್ತೋ ನ ಥೇರೇನಾತಿ ಸಗಾರವಗುಣಪದೇನ, ತಥಾಪಿ ಸೋ "ವಿಸುದ್ಧಾಚಾರಸೀಲೇನ ನಿಪುಣಾಮಲಬುದ್ಧಿನಾ"ತಿ ಚ, "ಅದನ್ಧಗತಿನಾ ಸುಬುದ್ಧಿನಾ"ತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ಅಧಿಕಗುಣಪದೇಹಿ ಥೋಮಿತತ್ತಾ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿಕಾರಕೋ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋಯೇವಾ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುಂ। ಸೋ ಹಿ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಕಾಲತೋಯೇವ ಪಟ್ಠಾಯ ಗನ್ಥಕೋವಿದೋ ಪರಿಯತ್ತಿವಿಸಾರದಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಕಾಲೇ ಊನದಸವಸ್ಸೋ ಭವೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಥೇರೇನಾತಿ ನ ವುತ್ತೋತಿ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುನ್ತಿ।

ತಂ ಪನ ತೇಸಂ ಅತಿವಿಚಾರಣಮತ್ತಮೇವ। ನ ಹಿ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ "ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಊನದಸವಸ್ಸೋ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುಂ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗನಿಗಮನೇಪಿ "ಬುದ್ಧಘೋಸೋತಿ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯೇನ **ಥೇರೇನಾ**"ತಿ ವಚನತೋ, ನ ಚ "ವಿಸುದ್ಧಾಚಾರಸೀಲೇನ, ನಿಪುಣಾಮಲಬುದ್ಧಿನಾ"ತಿ ವಾ, "ಅದನ್ಧಗತಿನಾ ಸುಬುದ್ಧಿನಾ"ತಿ ವಾ ಏತ್ತಕೇಹೇವ ದ್ವೀಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಗುಣಪದೇಹಿ ಥೋಮನೇನ ಸುಥೋಮಿತೋ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು "ನಿಪ್ಪಭೀಕತಖಜ್ಜೋತೋ ಸಮುದೇತಿ ದಿವಾಕರೋ"ತಿ ಥೋಮನಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ನನು ಆಚರಿಯೇನ ಅತ್ತನೋ ಗನ್ಥನಿಗಮನೇಸು -

> "ಪರಮವಿಸುದ್ಧಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವೀರಿಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇನ ಸೀಲಾಚಾರಜ್ಜವಮದ್ದವಾದಿಗುಣಸಮುದಯಸಮುದಿತೇನ ಸಕಸಮಯಸಮಯನ್ತರಗಹನಜ್ಝೋಗಾಹಣಸಮತ್ಥೇನ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಮನ್ನಾಗತೇನ ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿಭೇದೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಪ್ಪಭಾವೇನ ಮಹಾವೇಯ್ಯಾಕರಣೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ -

ಅತ್ತನೋ **ಅನುಚ್ಛವಿಕಾನಿ** ಗುಣಪದಾನಿ ಪಕಾಸಿತಾನಿ, ಸೋಯೇವ ಚ ಪೋರಾಣಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಭಿನವಸಙ್ಗಹಟ್ಠಕಥಾನಂ **ಆದಿಕತ್ತಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ,** ಅಞ್ಞೇ ಪನ ಅಭಿನವಟ್ಠಕಥಾಕಾರಾ ತಸ್ಸೇವ ಅನುವತ್ತಿತ್ವಾ ಅವಸೇಸಮೇಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅಕಂಸು। ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ಯೋ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಸೋ ಯಥಾನುಪ್ಪತ್ತಟ್ಠಾನೇ ತತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ತಥೇವ ವುತ್ತೋ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಭಙ್ಗಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗವಣ್ಣನಾಸು ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾಸು ಚ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟೋ,

ಯೋಪಿ ಚ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಕೋ ಕತಿಪಯಮತ್ತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇನ ವಿಸದಿಸೋ ಸಂವಣ್ಣನಾಭೇದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಸೋಪಿ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಮತಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತೋ, ತಥೇವ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯ ಅತಿದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತಿ [ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಕಥಾ], ತಥೇವ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಾ ಅತಿದೇಸೋ ದಿಸ್ಸತೇವ [ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೧;]। ಯದಿ ಚ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನೀ ಅಞ್ಞೇನ ಕತಾ ಭವೇಯ್ಯ, ಕಥಂ ತಾಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾತಿದೇಸೋ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ। ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಅಭಿಯಾಚಕೋ ಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಆಚರಿಯೇನ ಸಮಾನನಾಮೋ **ಚೂಳಬುದ್ಧಘೋಸೋ**ತಿ ಯಾವಜ್ಜತನಾ ಆಚರಿಯಪರಮ್ಪರಾಯ ಗಹಿತೋ **ಸೋತತ್ಥ**ಕೀಗನ್ಥಕಾರಕೋ ಅಞ್ಞೋಯೇವ, ನ ಆಚರಿಯಮಹಾಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ। ತೇನೇವ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ ''ಭಿಕ್ಖುನಾ''ತಿ ಚ ''ಯತಿನಾ''ತಿ ಚ।

ಯದಿ ಪನ ಏತ್ತಕೇನ ನಿಟ್ಠಂ ನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಏವಮ್ಪಿ ವಿಚಾರೇತಬ್ಬಂ - ಕಿನ್ನು ಖೋ ಸಙ್ಘಪಾಲಾದಯೋ ಥೇರಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದೀನಂ ಕರಣತ್ಥಾಯ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಂ ಆಯಾಚಮಾನಾ ಅತ್ತನಾ ಸಮತ್ಥತರೋತಿ ಸದ್ದಹನ್ತಾ ಆಯಾಚನ್ತಿ ಉದಾಹು ಅಸದ್ದಹನ್ತಾತಿ? ಸದ್ದಹನ್ತಾಯೇವ ಆಯಾಚನ್ತೀತಿ ಪಾಕಟೋಯೇವಾಯಮತ್ಥೋ। ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ ಸಯಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಮತ್ಥತರೋವ ಸಮಾನೋ ಕಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞಂ ಆಯಾಚೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಥಾಮಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಯೋಬ್ಬನಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸುನ್ದರತರಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಂ ಕಾತುಂ ಭಾರಿಯಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ ವುತ್ತವಚನಾನಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾವಚನೇಹಿ ಏಕಾಕಾರಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಯದಿ ಚ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಂ ಅಞ್ಞೋ ಕರೇಯ್ಯ, ಕಥಮಪಿ ತಾಹಿ ವಚನಾಕಾರಸ್ಸ ವಿಸದಿಸತಾ ಭವೇಯ್ಯ ಏವ। ಏತಾಸಂ ನಿಗಮನೇ ಚ ದಸ್ಸಿತೇನ ''ಬುದ್ಧಘೋಸೋತಿ ಗರೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಧೇಯ್ಯೇನ ಥೇರೇನ ಕತಾ''ತಿ ವಚನೇನ ''ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ಕತಾ''ತ್ವೇವ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇನಾತಿ। ಯೇಪಿ ''ಅಞ್ಞೇನ ಕತಾ''ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಪಿ ''ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಥೇರೇನಾ''ತಿ ಏಕಂಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಥಾ ದಸ್ಸೇತುಞ್ಚ ಲೇಸಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧಕವಚನಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯೋಪಿ ಇದಾನಿ ಆಚರಿಯೇಹಿ **ಚೂಳಬುದ್ಧಘೋಸೋ**ತಿ ವೋಹರಿತೇನ **ಬುದ್ಧಘೋಸೇನ** ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುನಾಯಾಚಿತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗವಿನಯಾಗಮಟ್ಠಕಥಾನಂ ಕಾರಕೋ **ಆಚರಿಯಮಹಾಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ**ಯೇವ ಅಕಾಸೀತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ।

ಯಂ ಪನ ಮಹಾವಂಸೇ ''ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಸೀಹಳದೀಪಾಗಮನತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ವಸನಕಾಲೇಯೇವ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಂ ಅಕಾಸೀ''ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ -

೨೨೫. ''ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಯಾಕಾಸಿ, ಕಚ್ಛಂ ಸೋ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿ''ನ್ತಿ -

ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇದಾನಿ ದಿಸ್ಸಮಾನಾಯ ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಾ ನ ಸಮೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇಯೇವ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಪಿ ಸೋ ಚ, ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾ ಚ ಬಹೂಸು ಠಾನೇಸು ಅತಿದಿಸೀಯನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸಾ ಆಚರಿಯೇನ ಸೀಹಳದೀಪಂ ಪತ್ವಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಞ್ಚೇವ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಯೇವ ಕತಭಾವೋ ಅತಿವಿಯ ಪಾಕಟೋತಿ।

ಕಙ್ಖಾವಿತರಣೀಅಟ್ಠಕಥಾಕರಣಂ

ಕಙ್ಖಾವಿತರಣಿಂ ನಾಮ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಟ್ಠಕಥಂ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೋ **ಸೋಣತ್ಥೇರೇನ** ಯಾಚಿತೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗನಿಸ್ಸಿತಂ ಸೀಹಳಪಾತಿಮೋಕ್ಖಟ್ಠಕಥಾನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏಕಮ್ಪಿ ಪದಂ ಪಾಳಿಯಾ ವಾ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಹಿ ವಾ ಅವಿರೋಧೇತ್ವಾ ಅಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ ತಿಸ್ಸಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ -

"ಸೂರತೇನ ನಿವಾತೇನ, ಸುಚಿಸಲ್ಲೇಖವುತ್ತಿನಾ।
ವಿನಯಾಚಾರಯುತ್ತೇನ, **ಸೋಣತ್ಥೇರೇನ** ಯಾಚಿತೋ॥

ತತ್ಥ ಸಞ್ಜಾತಕಙ್ಖಾನಂ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತಸ್ಸ ವಣ್ಣನಂ।
ಕಙ್ಖಾವಿತರಣತ್ಥಾಯ, ಪರಿಪುಣ್ಣವಿನಿಚ್ಛಯಂ॥

ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ವಾಚನಾಮಗ್ಗನಿಸ್ಸಿತಂ।
ವತ್ತಯಿಸ್ಸಾಮಿ ನಾಮೇನ, **ಕಙ್ಖಾವಿತರಣಿಂ** ಸುಭ"ನ್ತಿ [ಕಙ್ಖಾ ಅಟ್ಠ॰ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ॥

"ಆರಭಿಂ ಯಮಹಂ ಸಬ್ಬಂ, ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾನಯಂ।
ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ವಾಚನಾಮಗ್ಗನಿಸ್ಸಿತಂ॥

ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಾ ಅಯಂ ನಿಟ್ಠಂ, ಗತಾ ಆದಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಸಬ್ಬಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸಾರಂ, ಪಾಳಿಯತ್ಥಞ್ಚ ಕೇವಲಂ॥

ನ ಹೇತ್ಥ ತಂ ಪದಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯ ಪಾಳಿಯಾ।
ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಹಿ ವಾ"ತಿ [ಕಙ್ಖಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ॥

ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾಕರಣಂ

ಅಪರಾಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ಅಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಸನ್ತಿ ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾ ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾ ಸುತ್ತನಿಪಾತಟ್ಠಕಥಾ ಚಾತಿ, ಯಾ ತಾಸು ದಿಸ್ಸಮಾನನಿಗಮನವಸೇನ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೇನೇವ ಕತಾತಿ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪನ ವುತ್ತವಚನಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಕಾನಿಚಿ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ನ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಏಕೇ ವದನ್ತಿ "ನೇತಾ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸಾ"ತಿ। ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ "ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಉಪಥಮ್ಭಕತ್ಥೇರೇಹಿ ಪಠಮಂ ಕತಾ, ಪಚ್ಛಾ ಆಚರಿಯೇನ ಓಸಾನಸೋಧನವಸೇನ ಪರಿಯೋಸಾಪಿತಾ ವಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಂ ಆಯಾಚನ್ತೇನ ಚೂಳಬುದ್ಧಘೋಸೇನ ವಾ ಕತಾ ಭವೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ತಂ ತಥಾ ವಾ ಹೋತು ಅಞ್ಞಥಾ ವಾ, ಇದಾನಿ ಏಕನ್ತತೋ ವಿನಿಚ್ಛಿನಿತುಂ ನ ಸುಕರಮೇವ। ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ನಿಗಮನವಚನವಸೇನೇವ ಏತ್ಥ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮ। ತಾಸು ಹಿ **ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಂ ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ** ಆಯಾಚಿತೋ **ಸಿರಿಕೂಟಸ್ಸ** (ಸಿರಿಕುಡ್ಡಸ್ಸ) ರಞ್ಞೋ ಪಾಸಾದೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಪರಮ್ಪರಾಭತಂ ಸೀಹಳಭಾಸಾಯ ಸಣ್ಠಿತಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಂ ಪಾಳಿಭಾಸಾಯ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರಗತಞ್ಚ ವಚನಕ್ಕಮಂ ಸಮಾಸೇತ್ವಾ ಗಾಥಾಸು ಅಸಂವಣ್ಣಿತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಸಂವಣ್ಣೇತ್ವಾ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ –

"ಪರಮ್ಪರಾಭತಾ ತಸ್ಸ, ನಿಪುಣಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।
ಯಾ ತಮ್ಬಪಣ್ಣಿದೀಪಮ್ಹಿ, ದೀಪಭಾಸಾಯ ಸಣ್ಠಿತಾ...ಪೇ॰...

ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೇನಾಹಂ, ಥೇರೇನ ಥಿರಚೇತಸಾ।
ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಕಾಮೇನ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅಭಿಯಾಚಿತೋ...ಪೇ॰...

ತಂ ಭಾಸಂ ಅತಿವಿತ್ಥಾರ, ಗತಞ್ಚ ವಚನಕ್ಕಮಂ।
ಪಹಾಯಾರೋಪಯಿತ್ವಾನ, ತನ್ತಿಭಾಸಂ ಮನೋರಮಂ॥

ಗಾಥಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಂ, ಯಂ ತತ್ಥ ನ ವಿಭಾವಿತಂ।
ಕೇವಲಂ ತಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ, ಸೇಸಂ ತಮೇವ ಅತ್ಥತೋ॥

ಭಾಸನ್ತರೇನ ಭಾಸಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ [ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] –

ನಿಗಮನೇ ಚ ವುತ್ತಂ –

"ವಿಹಾರೇ ಅಧಿರಾಜೇನ, ಕಾರಿತಮ್ಹಿ ಕತಞ್ಞುನಾ।
ಪಾಸಾದೇ **ಸಿರಿಕೂಟಸ್ಸ,** ರಞ್ಞೋ ವಿಹರತಾ ಮಯಾ"ತಿ [ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.ನಿಗಮನಕಥಾ]॥

ಏತ್ಥ ಚ **ಸಿರಿಕೂಟೋ** ನಾಮ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾನಿಗಮನೇ **ಸಿರಿಪಾಲೋ**ತಿ ವುತ್ತೋ **ಮಹಾನಾಮೋ**ಯೇವ ರಾಜಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಮಹೇಸಿಯಾ ಆನಯನಂ ಸಮಾದಾಪನಮಾರಬ್ಭ ತೇನ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನೇ ಧೂಮರಕ್ಖಪಬ್ಬತವಿಹಾರೇ ವಸನ್ತೇನ ಸಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಮಹಾವಂಸೇ –

೩೭-೨**ಲೋ**ಹದ್ವಾರ-ರಲಗ್ಗಾಮ-ಕೋಟಿಪಸ್ಸಾವನವ್ಹಯೇ।
ತಯೋ ವಿಹಾರೇ ಕಾರೇತ್ವಾ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಭಯುತ್ತರೇ॥

೨೧೩ವಿಹಾರಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾನ, ಧೂಮರಕ್ಖಮ್ಹಿ ಪಬ್ಬತೇ।
ಮಹೇಸಿಯಾ’ನಯೇನಾ’ದಾ, ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಥೇರವಾದಿನ”ನ್ತಿ॥

ತಸ್ಸ ಪನ ರಞ್ಞೋ ಕಾಲೇ ಸಾ ನಿಟ್ಠಾಪಿತಾತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ ರಞ್ಞೋ ಏಕವೀಸತಿಮವಸ್ಸೇ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಂ ನಿಟ್ಠಾಪೇಸಿ। ಸೋ ಚ ರಾಜಾ ದ್ವಾವೀಸತಿಮವಸ್ಸೇ ದಿವಙ್ಗತೋ। ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಸಾಧಿಕಏಕವಸ್ಸೇನ “ಚತಸ್ಸೋ ಚ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ಚ ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಅಯಞ್ಚ ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಕಥಾ”ತಿ ಸಬ್ಬಾ ಏತಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿಟ್ಠಾಪೇತುನ್ತಿ।

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಟ್ಠಕಥಾಕರಣಂ

ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಂ ನಾಮ ಖುದ್ದಕಪಾಠಸ್ಸ ಚೇವ ಸುತ್ತನಿಪಾತಸ್ಸ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಂ ಕೇನಚಿಪಿ ಅನಾಯಾಚಿತೋ ಅತ್ತನೋ ಇಚ್ಛಾವಸೇನೇವ ಅಕಾಸಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯ ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ –

"ಉತ್ತಮಂ ವನ್ದನೇಯ್ಯಾನಂ, ವನ್ದಿತ್ವಾ ರತನತ್ತಯಂ।
ಖುದ್ದಕಾನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ॥

ಖುದ್ದಕಾನಂ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ, ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅತಿದುಕ್ಕರಾ।
ವಣ್ಣನಾ ಮಾದಿಸೇನೇಸಾ, ಅಬೋಧನ್ತೇನ ಸಾಸನಂ॥

ಅಜ್ಜಾಪಿ ತು ಅಬ್ಭೋಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಪುಬ್ಬಾಚರಿಯನಿಚ್ಛಯೋ।
ತಥೇವ ಚ ಠಿತಂ ಯಸ್ಮಾ, ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ॥

ತಸ್ಮಾಹಂ ಕಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ, ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಂ ಇಮಂ।
ಸಾಸನಞ್ಚೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಪೋರಾಣಞ್ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ॥

ಸದ್ಧಮ್ಮಬಹುಮಾನೇನ, ನಾತ್ತುಕ್ಕಂಸನಕಮ್ಯತಾ।
ನಾಞ್ಞೇಸಂ ವಮ್ಭನತ್ಥಾಯ, ತಂ ಸುಣಾಥ ಸಮಾಹಿತಾ"ತಿ॥

ಬಹೂ ಪನ ವಿಚಕ್ಖಣಾ ಇಮಾ ಆರಮ್ಭಗಾಥಾಯೋ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ "ನೇತಂ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ ವಚನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ನೇಸಂ ವಿಚಿನನಾಕಾರೋ, ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಹಿ ಯಂ ಕಞ್ಚಿ ಗನ್ಥಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಅಞ್ಞೇನ ಆಯಾಚಿತೋವ ಕರೋತಿ, ಇಧ ಪನ ಕೋಚಿಪಿ ಆಯಾಚಕೋ ನತ್ಥಿ। ಪುನಪಿ ಆಚರಿಯೋ "ಪೋರಾಣಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಂ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚ "ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾವ ಕರೋತಿ, ಇಧ ಪನ ತಾದಿಸೀಪಿ ಪಟಿಞ್ಞಾ ನತ್ಥಿ। ಪುನಪಿ ಆಚರಿಯೋ ಅತಿಗಮ್ಭೀರತ್ಥಾನಂ ಚತುನ್ನಞ್ಚಾಗಮಾನಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇಪಿ ದುಕ್ಕರಭಾವಂ ನ ಕಥೇತಿ, ಇಧ ಪನ "ಸಾಸನಂ ಅಬೋಧನ್ತೇನ ಮಾದಿಸೇನಾ"ತಿ ಅತ್ತನಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಅಬುದ್ಧಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ "ಅತಿದುಕ್ಕರಾ"ತಿ ಚ ಕಥೇತಿ। ತಸ್ಮಾ "ನೇತಂ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ವಿಯ ವಚನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಂ ಯುತ್ತಂ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ಆಚರಿಯೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗನ್ಥನಿಗಮನೇಸು "ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿಪ್ಪಭೇದೇ ಸಾಟ್ಠಕಥೇ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಪ್ಪಭಾವೇನಾ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವಂ ಪಕಾಸೇಸಿ, ಸೋ "ಸಾಸನಂ ಅಬೋಧನ್ತೇನ ಮಾದಿಸೇನ ಅತಿದುಕ್ಕರಾ"ತಿ ಈದಿಸಂ ವಚನಂ ನ ಕಥೇಯ್ಯಯೇವಾತಿ।

ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಕರಣಂ

ಜಾತಕಟ್ಠಕಥಾಪಿ ಚ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರೇನೇವ ಕತಾತಿ ವದನ್ತಿ, ಕಾರಣಂ ಪನೇತ್ಥ ನ ದಿಸ್ಸತಿ। ಸಾ ಪನ **ಅತ್ಥದಸ್ಸಿತ್ಥೇರೇನ ಚ ಬುದ್ಧಮಿತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಚ ಮಹಿಸಾಸಕನಿಕಾಯಿಕೇನ ಚ ಬುದ್ಧದೇವತ್ಥೇರೇನಾ**ತಿ ತೀಹಿ ಥೇರೇಹಿ ಅಭಿಯಾಚಿತೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕತಾ। ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ನಾಮವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥಿ। ವುತ್ತಂ ಹಿಮಿಸ್ಸಾ ಆರಮ್ಭೇ -

"ಬುದ್ಧವಂಸಸ್ಸ ಏತಸ್ಸ, ಇಚ್ಛನ್ತೇನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಂ।
ಯಾಚಿತೋ ಅಭಿಗನ್ತ್ವಾನ, ಥೇರೇನ **ಅತ್ಥದಸ್ಸಿನಾ**॥

ಅಸಂಸಟ್ಠವಿಹಾರೇನ, ಸದಾ ಸುದ್ಧವಿಹಾರಿನಾ।
ತಥೇವ **ಬುದ್ಧಮಿತ್ತೇನ,** ಸನ್ತಚಿತ್ತೇನ ವಿಞ್ಞುನಾ॥

ಮಹಿಸಾಸಕವಂಸಮ್ಹಿ, ಸಮ್ಭೂತೇನ ನಯಞ್ಞುನಾ।
ಬುದ್ಧದೇವೇನ ಚ ತಥಾ, ಭಿಕ್ಖುನಾ ಸುದ್ಧಬುದ್ಧಿನಾ॥

ಮಹಾಪುರಿಸಚರಿಯಾನಂ, ಆನುಭಾವಂ ಅಚಿನ್ತಿಯಂ।
ತಸ್ಸ ವಿಜ್ಜೋತಯನ್ತಸ್ಸ, ಜಾತಕಸ್ಸತ್ಥವಣ್ಣನಂ॥

ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ವಾಚನಾಮಗ್ಗನಿಸ್ಸಿತಂ।
ಭಾಸಿಸ್ಸಂ ಭಾಸತೋ ತಂ ಮೇ, ಸಾಧು ಗಣ್ಹನ್ತು ಸಾಧವೋ"ತಿ॥

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಗನ್ಥಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾಹಿ ಸಬ್ಬಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಸಹ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕರಣಪ್ಪಕಾರೋ ವಿತ್ಥಾರೇನ ವಿಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ।

ಸಕಲಲೋಕಪತ್ಥಾರಕಾರಣಂ

ಕಿಸ್ಸೇಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಸಕಲಲೋಕೇ ಪತ್ಥಟೋತಿ? ಪರಿಸುದ್ಧಪಿಟಕಪಾಳಿನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ, ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಭಾವತೋ, ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾನಂ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನಭಾವತೋ, ಪರಸಮಯವಿವಜ್ಜನತೋ, ಸಕಸಮಯವಿಸುದ್ಧಿತೋ, ಸೀಲಧುತಙ್ಗಸಮಥಅಭಿಞ್ಞಾಪಞ್ಞಾಪಭೇದಾದೀನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣವಿಭಾಗತೋ, ಯಾವ ಅರಹತ್ತಾ ಪಟಿಪತ್ತಿನಯಪರಿದೀಪನತೋ, ಉತ್ತಾನಾನಾಕುಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಸಙ್ಖತಭಾವತೋ, ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ಥಭಾವತೋ, ಪಸಾದನೀಯಾನಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಾಪಾದನಸಮತ್ಥಾನಂ ವತ್ಥೂನಞ್ಚ ದೀಪನತೋತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಅನೇಕಸತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಏಸ ಸಕಲಲೋಕೇ ಪತ್ಥಟೋ ಜಾತೋ।

ಅಯಞ್ಹಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಸಙ್ಗೀತಿತ್ತಯಾರೂಳ್ಹಪರಿಸುದ್ಧಪಾಳಿಪಿಟಕಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೋ, ನ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾದೀನಂ ಸತ್ತರಸನ್ನಂ ನಿಕಾಯಾನಂ ಪಿಟಕಂ, ನಪಿ ಮಹಾಯಾನಿಕಾನಂ ಪಿಟಕಂ। ಸಪರಿವಾರಂ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಞ್ಚ ಏತ್ಥ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಆಚರಿಯೇನ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು ಗನ್ಥಾರಮ್ಭೇ -

"ಸೀಲಕಥಾ ಧುತಧಮ್ಮಾ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಚೇವ ಸಬ್ಬಾನಿ।
ಚರಿಯಾವಿಧಾನಸಹಿತೋ, ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿವಿತ್ಥಾರೋ॥

ಸಬ್ಬಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ, ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಕಲನನಿಚ್ಛಯೋ ಚೇವ।
ಖನ್ಧಧಾತಾಯತನಿ,ನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅರಿಯಾನಿ ಚೇವ ಚತ್ತಾರಿ॥

ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರ,ದೇಸನಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧನಿಪುಣನಯಾ।
ಅವಿಮುತ್ತತನ್ತಿಮಗ್ಗಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾ ಚೇವ॥

ಇತಿ ಪನ ಸಬ್ಬಂ ಯಸ್ಮಾ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ಮಯಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ।
ವುತ್ತಂ ತಸ್ಮಾ ಭಿಯ್ಯೋ, ನ ತಂ ಇಧ ವಿಚಾರಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ॥

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಚತುನ್ನಂ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾನಂ ಅವಯವಭಾವೇನ ಕತೋ, ತಸ್ಮಾ ತಾ ವಿಯ ಪೋರಾಣಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾನಂ ಭಾಸಾಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ಚೇವ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತಮತ್ಥಾನಂ ಸಂಖಿಪನವಸೇನ ಚ ಪರಸಮಯವಿವಜ್ಜನವಸೇನ ಚ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಪರಿಸುದ್ಧವಿನಿಚ್ಛಯಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಕಸಮಯಸ್ಸ ದೀಪನವಸೇನ ಚ ಕತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಆಚರಿಯೇನ -

"ಅಪನೇತ್ವಾನ ತತೋಹಂ, ಸೀಹಳಭಾಸಂ ಮನೋರಮಂ ಭಾಸಂ।
ತನ್ತಿನಯಾನುಚ್ಛವಿಕಂ, ಆರೋಪೇನ್ತೋ ವಿಗತದೋಸಂ॥

ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮೇನ್ತೋ, ಥೇರಾನಂ ಥೇರವಂಸಪದೀಪಾನಂ।
ಸುನಿಪುಣವಿನಿಚ್ಛಯಾನಂ, ಮಹಾವಿಹಾರೇ ನಿವಾಸೀನಂ।
ಹಿತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಾಗತ-ಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥಂ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ॥

"ಮಜ್ಝೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ಏಸ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಆಗಮಾನಞ್ಹಿ।

ಠತ್ವಾ ಪಕಾಸಯಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ಯಥಾಭಾಸಿತಮತ್ಥಂ॥

ಇಚ್ಚೇವ ಕತೋ ತಸ್ಮಾ, ತಮ್ಪಿ ಗಹೇತ್ವಾನ ಸದ್ಧಿಮೇತಾಯ।
ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿಜಾನಥ, ದೀಘಾಗಮನಿಸ್ಸಿತಂ ಅತ್ಥ’’ನ್ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ] ಚ॥

‘‘ಸಾ ಹಿ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯ, ಸಾರಮಾದಾಯ ನಿಟ್ಠಿತಾ ಏಸಾ।
ಏಕಾಸೀತಿಪಮಾಣಾಯ, ಪಾಳಿಯಾ ಭಾಣವಾರೇಹಿ॥

ಏಕೂನಸಟ್ಠಿಮತ್ತೋ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋಪಿ ಭಾಣವಾರೇಹಿ।
ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನತ್ಥಾಯ, ಆಗಮಾನಂ ಕತೋ ಯಸ್ಮಾ॥

ತಸ್ಮಾ ತೇನ ಸಹಾಯಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾ ಭಾಣವಾರಗಣನಾಯ।
ಸುಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಚತ್ತಾಲೀಸಂ ಸತಂ ಹೋತೀ’’ತಿ [ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.ನಿಗಮನಕಥಾ] ಚ॥

ಯದಿ ಚಾಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಆಚರಿಯೇನ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಯೋ ವಿಯ ಅಕತ್ವಾ ಪೋರಾಣಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಚ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವೇನೇವ ಕತೋ ಅಸ್ಸ, ನಾಯಂ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾನಂ ಅವಯವೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಅಸ್ಸ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ‘‘ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಯೋ ಮಹಾಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರಭೂತಾ, ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಪನ ನ ತಸ್ಸಾ ಸಾರಭೂತೋ, ಕೇವಲಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಮತಿಯಾವ ಕತೋ’’ತಿ ಏವಮೇವ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಅಸ್ಸ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಥಾ ಅಕತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಕತೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ತಾಸಂ ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾನಂ ಕರಣಾಕಾರೇನೇವ ಕತೋತಿ ಚ, ತತೋಯೇವ ಮಹಾಟ್ಠಕಥಾಯ ಸಾರಭೂತೋತಿ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏಕಚ್ಚೇ ಪನ ವಿಚಕ್ಖಣಾ ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಗನ್ಥೇಸು ಉತ್ತರಪಕ್ಖಸಾಸನಿಕಾನಂ ಅಸ್ಸಘೋಸನಾಗಜ್ಜುನವಸುಬನ್ಧುಆದೀನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವಿಯ ಪೋರಾಣಗನ್ಥೇ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇನೇವ ತಕ್ಕೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಂ ಧಮ್ಮಕಥಾವಿಸೇಸಂ ಅದಿಸ್ವಾ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ ಏವಂ ವದನ್ತಿ ‘‘ಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಅಞ್ಞಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಪ್ಪಭಾವೇನೇವ ಅಭಿನವಗನ್ಥುಪ್ಪಾದನಂ ನ ಪಸ್ಸಾಮಾ’’ತಿ। ತಂ ತೇಸಂ ಗರಹಾವಚನಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಥೇರವಾದೀನಂ **ಪಸಂಸಾವಚನಮೇವ** ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ಥೇರವಾದಿನೋ ಹಿ ಏವಂ ಜಾನನ್ತಿ ‘‘ಬುದ್ಧೇನೇವ ಭಗವತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸೇತಬ್ಬೋ ಚೇವ ಧಮ್ಮೋ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ ಚ ವಿನಯೋ ಅನವಸೇಸೇನ ದೇಸಿತೋ ಚೇವ ಪಞ್ಞತ್ತೋ ಚ, ಸೋಯೇವ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಚೇವ ಗಹಟ್ಠೇಹಿ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬೋ, ನ ತತೋ ಅಞ್ಞೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ತಕ್ಕೇತ್ವಾ ಗವೇಸೇತಬ್ಬೋ। ಯದಿ ಪನ ಅಞ್ಞೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೋ ಕೇನಚಿ ತಕ್ಕೇತ್ವಾ ಕಥಿತೋ ಅಸ್ಸ, ತಂ ತಸ್ಸೇವ ತಕ್ಕಿನೋ ಸಾಸನಂ ಹೋತಿ ನ ಸತ್ಥು ಸಾಸನಂ। ಯಂ ಯಂ ಪನ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅತ್ಥತೋ ಅಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪೋರಾಣಕೇಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಛಳಭಿಞ್ಞಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಜಾನನ್ತೇಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ ಸಂವಣ್ಣಿತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ನ ಅತ್ತನೋಮತಿವಸೇನಾ’’ತಿ। ಆಚರಿಯಬುದ್ಧಘೋಸೋ ಚ ತೇಸಂ ಥೇರವಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರೋ, ಸೋಪಿ ತಥೇವ ಜಾನಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಆಚರಿಯೇನ –

‘‘ಬುದ್ಧೇನ ಧಮ್ಮೋ ವಿನಯೋ ಚ ವುತ್ತೋ,
ಯೋ ತಸ್ಸ ಪುತ್ತೇಹಿ ತಥೇವ ಞಾತೋ।
ಸೋ ಯೇಹಿ ತೇಸಂ ಮತಿಮಚ್ಚಜನ್ತಾ,
ಯಸ್ಮಾ ಪುರೇ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಅಕಂಸು॥

तस्मा हि यं अट्ठकथासु वुत्तं,
तं वज्जयित्वान पमादलेखं।
सब्बम्पि सिक्खासु सगारवानं,
यस्मा पमाणं इध पण्डितानं॥

ततो च भासन्तरमेव हित्वा,
वित्थारमग्गञ्च समासयित्वा...पे॰...
यस्मा अयं हेस्सति वण्णनापि,
सक्कच्च तस्मा अनुसिक्खितब्बा"ति [पारा॰ अट्ठ॰ १.गन्थारम्भकथा]॥

तेनेव आचरियो भगवतो धम्मविनयं वा पोराणट्ठकथं वा अनिस्साय अत्तनो ञाणेन तक्केत्वा वा अत्तना परिचितलोकियगन्थेहि गहेत्वा वा न कञ्चि गन्थं अकासि। यदि पन तादिसं करेय्य, तं थेरवादिनो **महापदेससुत्ते** [दी॰ नि॰ २.१८७; अ॰ नि॰ ४.१८०] वुत्तनयेन "अद्धा इदं न चेव तस्स भगवतो वचनं, बुद्धघोसस्स च थेरस्स दुग्गहित"न्ति छड्डेय्युंयेव। यतो च खो अयं विसुद्धिमग्गो पोराणट्ठकथानं भासापरिवत्तनादिवसेनेव आचरियेन कतो, ततोयेव थेरवादिनो तं **महापदेससुत्ते** वुत्तनयेन "अद्धा इदं तस्स भगवतो वचनं, आचरियबुद्धघोसस्स च थेरस्स सुग्गहित"न्ति सम्पटिच्छन्ति। तेनापायं सकललोके पत्थटो होति।

सीलधुतङ्गादीनं विभागो च पटिपत्तिनयपरिदीपनञ्च पाकटमेव। तथायं विसुद्धिमग्गो सुविञ्ञेय्यपदवाक्येहि चेव अनाकुलपदवाक्येहि च तन्तिनयानुरूपाय पाळिगतिया सुट्ठु सज्जितो, ततोयेव चस्स अत्थोपि सुविञ्ञेय्यो होति। तस्मा तं ओलोकेन्ता विञ्ञुनो विसुद्धञ्ञासया खणे खणे अत्थपटिसंवेदिनो चेव धम्मपटिसंवेदिनो च हुत्वा अनप्पकं पीतिसोमनस्सं पटिसंवेदेन्ति।

अनेकानि चेत्थ पसादावहानि **महातिस्सत्थेर**वत्थुआदीनि [विसुद्धि॰ १.१५] सीहळवत्थूनि च **धम्मसेनापतिसारिपुत्तत्थेर**वत्थुआदीनि [विसुद्धि॰ १.१९] जम्बुदीपवत्थूनि च दीपितानि। तानि पस्सित्वा अनुस्सरन्तानं सप्पुरिसानं बलवपसादो च उप्पज्जति, "कदा नु खो मयम्पि ईदिसा भविस्सामा"ति दिट्ठानुगतिं आपज्जितुकामता च उप्पज्जति।

एवं परिसुद्धपिटकपाळिनिस्सयतादीहि अनेकसतेहि गुणेहि अयं विसुद्धिमग्गो सकललोके पत्थटो जातोति वेदितब्बो। यथा चायं विसुद्धिमग्गो, एवं अञ्ञापि आचरियेन कता तिपिटकसङ्गहट्ठकथायो पोराणट्ठकथानं भासापरिवत्तनभावादीहि गुणेहि सकललोके पत्थटायेव होन्ति।

एत्तावता च पन किमत्थं कतोतिआदीनम्पि पञ्हानमत्थो वित्थारेन विभावितोव होतीति।

तत्थेतं वुच्चति -

१. सम्भावनीयस्स सुधीवरान-
मादत्तधीरिट्ठपदस्स यस्स।

ಪಞ್ಞಾದಿಜಾತಾ ಲಲಿತಾ ಗುಣಾಭಾ,
ಭಾತೇವ ಲೋಕಮ್ಹಿ ಸತಂ ಮುದಾಯ॥

೨. ಸ **ಬುದ್ಧಘೋಸಾ**ವ್ಹಥಿರಗ್ಗಧೀಮಾ,
ವಿದೂನ'ಮಚ್ಚನ್ತಸಮಾದರಾ'ದಾ।
ಸಭಾವಜಂ ಬ್ಯತ್ತಿಸಸತ್ತಿಲದ್ಧಂ,
ಸಿರಿಂ ದಧಾತೇವ ಸುಬುದ್ಧಘೋಸೋ॥

೩. "ಸಮ್ಬುದ್ಧಸೇಟ್ಠೇ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಮಿಂ,
ಸಂವಚ್ಛರಾನಂ ದಸಮೇ ಸತಮ್ಹಿ।
ಜಾತೋ"ತಿ ಞಾತೋ ವಿಬುಧೇಹಿ ಬುದ್ಧ-
ಘೋಸಬ್ಭುರೋ ಪತ್ತಸಮತ್ತಮಾನೀ॥

೪. ವಿಞ್ಞೂ ವಿದೂ'ಮಸ್ಸ ಪುಮಗ್ಗಜಾತೇ,
ಸಞ್ಞಾತತಂ ದಕ್ಖಿಣದೇಸಭಾಗೇ।
ರಮ್ಮೇ'**ನ್ದಿಯಸ್ಮಿಂ** ಸುಜನಾಕರಸ್ಮಿಂ,
ತತ್ತತ್ಥಮೇಸೀನ'ಮಯಂ ಪತೀತಿ॥

೫. **ಮೋರಣ್ಡಗಾಮಮ್ಹಿ** ಸ ತತ್ಥ ಜಾತೋ,
ಪುಞ್ಞಾನಿತೋ ವಿಪ್ಪಕುಲಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾ।
ಸೂರಸ್ಸ ಲೋಕತ್ಥಸಮಾವಹತ್ಥಂ,
ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾಯಾ'ದ್ಯರುಣೋವ ರಂಸಿ॥

೬. ಸಂವದ್ಧಬುದ್ಧೀ ಸ ಪವುದ್ಧಿಪತ್ತೋ,
ಆರಾಧಯಂ ಞಾತಿಗಣಂ ಸದೇವ।
ವೇದೇಸು ವಿಜ್ಜಾಸು ತದಙ್ಗಸಿಪ್ಪ-
ಗನ್ಥೇಸ್ವನಾಯಾಸಪವೀಣತಾ'ಗಾ॥

೭. ಸುದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೀನ ವಿವೇಚನೇನ,
ಸಾರಾನು'ಸಾರೋತಿ ವಿವಿಚ್ಚಮಾನೋ।
ವೇದೇಸ್ವ'ಸಾರತ್ತ'ಮಬುಜ್ಝಿ ಯಸ್ಮಾ,
ತುಟ್ಠಿಂ ಸ ನಾಪಜ್ಜಿ ಸುತೇನ ಸೇನ॥

೮. ಅನ್ವೇಸತೋ ತಸ್ಸ ಪಸತ್ಥಸಾರಂ,
ಸದ್ಧಮ್ಮಸಾರೋ ಸವನೇನ ಲದ್ಧೋ।
ನಿನ್ನೋವ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸ ಸಾಸನಮ್ಹಿ,
ಉಸ್ಸಾಹಜಾತೋ'ಪಗಮಾಯ ತತ್ಥ॥

೯. ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಸೀ ಸ ವಿರೋಚಿ ತತ್ಥ,
ಸಂಲದ್ಧಪಬ್ಬಜ್ಜುಪಸಮ್ಪದೋವ।
ಥೇರೇ'ಪಸಙ್ಕಮ್ಮ **ವಿಸುದ್ಧಥೇರ-**
ವಾದೀನಿಕಾಯಮ್ಹಿ ಪತೀತಪಞ್ಞೇ॥

೧೦. ತದಾ ಹಿ'ಸುಂ **ದಕ್ಖಿಣಇನ್ದಿಯಮ್ಹಿ,**
ನಿವಾಸಿನೋ ಥೇರಿಯವಂಸಜಾತಾ।
ತದಞ್ಞವಾದೀ ಚ ಮುನೀ ಮುನಿನ್ದ-
ಮತಂ ಯಥಾಲದ್ಧಿ ಪಕಾಸಯನ್ತಾ॥

೧೧. ಸದ್ಧಮ್ಮಸಾರಾಧಿಗಮಾಯ ಭಿಯ್ಯೋ,
ಪಾಳಿಂ ಸಮುಗ್ಗಣ್ಹಿ ಜಿನೇರಿತಂ, ಸಾ।
ಜಿವ್ಹಗ್ಗಲೀಲಾ ಮನಸಾ'ಸಿತಾ'ಸ್ಸ,
ಲಕ್ಖೀವ ಪುಞ್ಞೇ ನಿವಸಂ ಬಭಾಸ॥

೧೨. ಏವಂ ತಮುಗ್ಗಣ್ಹ'ಮಬೋಧಿ ಸಮ್ಮಾ,
"ಏಕಾಯನೋಯಂ ಸುವಿಸುದ್ಧಿಯಾತಿ।
ಮಗ್ಗೋ ವಿವಟ್ಟಾಧಿಗಮಾಯ" ತತ್ಥೋ-
ಯ್ಯೋಗಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿ ಪರಂ ಪರತ್ತೇ॥

೧೩. ಸಭಾವಪಞ್ಞಾ ಮಹತೀ ಚ ಸತ್ಥ-
ನ್ತರೋಪಲದ್ಧಾ ವಿಪುಲಾವ ವಿಜ್ಜಾ।
ತೇನಸ್ಸ ಬುದ್ಧೋತ್ತಿಸಮುದ್ದತಿಣ್ಣೇ,
ಅಕಿಞ್ಚಸಾಧಿತ್ತಪಭಾವ'ಮಞ್ಞಾ॥

೧೪. ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಕಿತ್ತೀವ ಸುಕಿತ್ತಿಘೋಸೋ,
ವತ್ತಿಸ್ಸತೇ'ಚ್ಚಸ್ಸ ಗರೂ ವಿಯತ್ತಾ।
ಅತ್ಥಾನ್ವಿತಂ ನಾಮಮಕಂಸು **ಬುದ್ಧ-**
ಘೋಸೋತಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧಮತಞ್ಞತಸ್ಸ॥

೧೫. **ಮಯೂರದೂತಪ್ಪಯಪಟ್ಟನಸ್ಮಿಂ,**
ನಿವಸ್ಸ **ಕಞ್ಚೀಪ್ಪಪುರಾದಿಕೇ** ಚ।
ಸ **ಅನ್ಧಕಾಖ್ಯಾತಸದೇಸಿಯಟ್ಠ-**
ಕಥಂ ಸಮುಗ್ಗಣ್ಹಿ ಸಮಾಹಿತತ್ತೋ॥

೧೬. ತಾವತ್ತಕೇನಸ್ಸ ಸುಮೇಧಸಸ್ಸಾ-
ಸನ್ತುಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ತತುತ್ತರಿಮ್ಪಿ।
ಸಮ್ಬುದ್ಧವಾಣೀಸು ಸಮತ್ತಮತ್ಥಂ,

ಅಞ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾ ಮಹತೀ ಅಜಾಯಿ॥

೧೭. **ಮಹಾಮಹಿನ್ದಾ**ದಿವಸೀವರೇಭಿ,
ಸಮಾಭತಾ **ಯಾಟ್ಠಕಥಾ** ಸಸಾರಾ।
ಸಥೇರವಾದಾ ಸುವಿನಿಚ್ಛಯಾ ಚ,
ತದಾ ವಿಭಾತಾ ವತ **ಲಙ್ಕಯಾ**’ಸುಂ॥

೧೮. ಪವತ್ತಿಮೇತಂ ವಿದಿಯ’ಸ್ಸ ಮೇತ-
ದಹೋಸಿ “ಯಂ ನೂನ’ಭಿರಾಮಲಙ್ಕಂ।
ಅಲಙ್ಕರೋನ್ತಿಂ ರತನಾಕರಂವ,
ಉಪೇಚ್ಚ ಸಿಕ್ಖೇ’ಟ್ಠಕಥಾ ಮಹನ್ತೀ॥

೧೯. ತಾ ಭಾಸಯಾ ಸೀಹಳಿಕಾಯ ರಚ್ಛಾ,
ತನ್ತಿಂ ಸಮಾರೋಪ್ಯ ನವಂ ಕರೇಯ್ಯಂ।
ಏವಞ್ಹಿ ದೇಸನ್ತರಿಯಾನ ಬುದ್ಧ-
ಮಾನೀನಮತ್ಥಂ ಖಲು ಸಾಧಯೇ”ತಿ॥

೨೦. ಪುರೇ ಚ ಲಙ್ಕಾಗತಸಾಸನಂ ಯಂ,
ಸುನಿಮ್ಮಲಿನ್ದೂವ ಹಿಮಾದಿಮುತ್ತೋ।
ಪಭಾಸಿ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ತದಾಞ್ಞವಾದ-
ಮನಾಕುಲಂ ತಾ’ಕುಲತಂ ಜಗಾಮ॥

೨೧. ಜಿನಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಗತೇ ಹಿ ವಸ್ಸ-
ಸತನ್ತರೇ ಸಾಸನಿಕಾ ಸಮಗ್ಗಾ।
ಸಮಾನವಾದಾ ಜಿನಸಾಸನಮ್ಹಿ,
ನ ಕೋಚಿ ಭೇದೋಪಿ ತದಾ ಅಹೋಸಿ॥

೨೨. ಪಚ್ಛಾ ಚ ಸದ್ಧಮ್ಮದುಮಾಹತೇಭ್ಯ-
ಧಮ್ಮೇಹಿ ವಾತೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಾಪೇ।
ಜಾತೇಹಿ ಸಂವಿಗ್ಗಮನಾ ಸಮಾಯ,
ಥೇರೇ’ಸ’ಮುಯ್ಯೋಗಮಕಂಸು ದಳ್ಹಂ॥

೨೩. **ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ** ಕಚ್ಚ ಸುಪೇಸಲೇಹಿ,
ನಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾಪಿ ಥಿರೇಹಿ ದಳ್ಹಂ।
ಛಿನ್ನಾಪಿ ರುಕ್ಖಾ’ಸ್ಸು ಪುನೋರುಹಾವಾ-
ಕಾಸುಂವ ಧಮ್ಮಂ ವಿನಯಾ’ಞ್ಞಥಾ ತೇ॥

೨೪. ನಾನಾಗಣಾ ತೇ ಚ ಅನೇಕವಾದಾ,

ಸಂಸಗ್ಗಕಾರಾ ಜಿನಸಾಸನೇ'ಸುಂ।
ವಾದೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಜಿನೇರಿತೇಭ್ಯ-
ಸುದ್ಧಾಯಮಾನಾ ವಿನಯಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ॥

೧೫. ವಾದಾ ಚ ವಾದೀ ಪಿಟಕಾನಿ ತೇಸಂ,
ಲಙ್ಕಂ ಮಲಙ್ಕಂವ ಕರಂ'ಪಯಾತಾ।
ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸುಂ ಪ್ಯ**ಭಯಾದಿವಾಸೀ,**
ನಾಞ್ಞೇ **ಮಹಾಖ್ಯಾತವಿಹಾರವಾಸೀ**॥

೧೬. ಯಥಾ ಚ ಬುದ್ಧಾಭಿಹಿತಾವ ಪಾಳಿ,
ತದತ್ಥಸಾರಾ ಚ ವಸೀಭಿ ಞಾತಾ।
ನ "ತೇಧ ವೋಕ್ಕಮ್ಮ ವಿಸುದ್ಧಥೇರ-
ವಾದೀ ವಿವಾದೀ"ತಿ ಪವತ್ತಿ ಕಾಚಿ॥

೧೭. ಜೀವಂವ ರಕ್ಖಿಂಸು ಸಥೇರವಾದಂ,
ತಸ್ಮಿಂ ತದತ್ಥಞ್ಚ ಸನಿಣ್ಣಯಂ ತೇ।
ತಸ್ಮಾ ನ ಸಕ್ಕಾವ ತದಞ್ಞವಾದಿ-
ವಾದೇಭಿ ಹನ್ತುಂ ಚು'ಪಗನ್ತುಮದ್ಧಾ॥

೧೮. ತಂವಾದಸಂಭೇದಭಯಞ್ಚ ಮಞ್ಞಯಾ,
"ದುದ್ಧಾರವೇಲಾಪಿ ಭಯೇಹಿ ತನ್ತಿನಂ।
ಸಮ್ಮೋಹತಾದೀಹಿ ಭವೇ"ತಿ **ಪೋತ್ಥಕಂ,**
ಆರೋಪ್ಯ ಸಮ್ಮಾ **ಪರಿಪಾಲಯಿಂಸು** ತೇ॥

೧೯. ತದಾ ಹಿ ತೇಸಂ ಪಟಿಬಾಹನೇ ರಣ-
ವಿದಂವ ಸಿಕ್ಖಂ ಜಿನಸಾಸನದ್ಧರೋ।
ಸ **ಬುದ್ಧಘೋಸೋ** ಮುನಿ ಬುದ್ಧಿಪಾಟವೋ,
ಗತೋ'ಸಿ **ದೀಪಂ** ವರತ**ಮ್ಬಪಣ್ಣಿಕಂ**॥

೨೦. ಲಙ್ಕಂ ಉಪೇಚ್ಚ ಸ ಮಹಾಟ್ಠಕಥಾಣ್ಣವಸ್ಸ,
ಪಾರಂ ಪರಂ ವಿತರಣೇ ಥಿರನಿಣ್ಣಯೋವ।
ಸಂಸುದ್ಧವಂಸಜನಿವಾಸಮಹಾವಿಹಾರ-
ಮಾಗಾ'ಮ್ಬರಂವ ಉದಯಿನ್ದು'ಪಸೋಭಯನ್ತೋ॥

೨೧. ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ದಕ್ಖಿಣದಿಸಾಯ ವಸೀ ಸ ತತ್ಥ,
ಸೋಭಂ **ಪಧಾನಘರ**ಸಞ್ಞಿತಪಾರಿವೇಣಂ।
ಪಾಸಾದ'ಮುತ್ತಮ'ಮಕಾ ಸುಜನೇಭಿ ಸೇಬ್ಯಂ,
ಸನ್ತೋ **ಮಹಾನಿಗಮಸಾಮಿ** ಸುಚಿಣ್ಣಧಮ್ಮೋ॥

೩೧. ಸಮ್ಮಾ ಚ ಯೋಗಮಕರೀ ಬುಧಬುದ್ಧಮಿತ್ತ-
ಥೇರಾದಿ'ಮನ್ತ'ಮುಪಯಾತ'ಮನೂನತನ್ತೇ।
ಸಂಸೇವಿತೋ ವಿವಿಧಞಾಯಪಬುದ್ಧಿಯಾ ಸೋ,
ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಸ್ವ'ನೂನಂ॥

೩೩. ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ'ಸ ಸಮಯೇ ಸಮಯನ್ತರೇ ಚ,
ಪಞ್ಞಾಯ ದಿಸ್ವ ವಿವಟಂವ ನಿಹೀತಮತ್ಥಂ।
ಥೇರಾ ಸಮಗ್ಗಜಿನಮಗ್ಗಮತಾ'ಮತಾಸೀ,
ಮಞ್ಞಿಂಸು ನಗ್ಘರತನಂವ ಸುದುಲ್ಲಭನ್ತಿ॥

೩೪. ವಿಞ್ಞಾಯ ಧಮ್ಮವಿನಯತ್ಥಯಥಿಚ್ಛದಾನೇ,
ಚಿನ್ತಾಮಣೀತಿ ಸುನಿರೂಪಿತಬುದ್ಧಿರೂಪಂ।
ಯಸ್ಸೇ'ತ್ಥ ನಿಚ್ಛಿತಮನೋ ಕವಿಸಙ್ಘಪಾಲ-
ತ್ಥೇರುತ್ತಮೋ ಜನಹಿತಾಯ ನಿಯೋಜಯೀ ತಂ॥

೩೫. "ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸನ್ತಿ ವಿವಿಧಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಗನ್ಥಾ,
ಕೇಸಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ತು ನ ಬುದ್ಧಮತಾನುಸಾರಂ।
ಸಂಸುದ್ಧಥೇರಸಮಯೇಹಿ ಚ ತೇ ವಿರುದ್ಧಾ,
ತಸ್ಮಾ ಕರೋತು ವಿಮಲಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಗನ್ಥಂ"॥

೩೬. ಮೇತ್ತಾದಯಮ್ಬುದವನಂ ಜನಭೂಮಿಯಂ'ಸ,
ಸಂವಸ್ಸತೇ ಚ'ರಿಯಮಗ್ಗಗಮಗ್ಗ'ಮಗ್ಗಂ।
ಸಂಸೋಧನತ್ಥ'ಮಿತಿ "ಪತ್ಥಿತಥೇರಆಸಂ,
ಪೂರೇಸ್ಸ'ಮೇತ"ಮಿತಿ ಕಾಸಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ॥

೩೭. ವೀರಾನುಕಮ್ಪಸತಿಯೋಜಿತಬುದ್ಧಿಮಾ ಸಂ,
ಓಗ್ಗಯ್ಹ, ಗಯ್ಹ ಚ' ಖಿಲಟ್ಠಕಥಾ ಸತನ್ತೀ।
ಸಾರಂ ಸಖೇದ'ಮನಪೇಕ್ಖಿಯ ಸಾಧುಕಂ ಸ,
ಯಂ'ಕಾಸಿ, ಕಂ ನು'ಧ ನ ರೋಚಯತೇ ಬುಧಂ ಸೋ॥

೩೮. ವುತ್ತೇ'ತ್ಥ ಭಾವಪರಮಾವ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ,
ವತ್ಥೂ ಚ ಪೀತಿಸುಖವೇದನಿಯಾ'ನಿತಾವ।
ಪುಪ್ಫೋವ ಸಬ್ಬಪಟಿಪತ್ತಿನಯೇಹಿ ಚೇಸೋ,
ಪುಪ್ಫಾಭಿಫುಲ್ಲಪವನಂವ ವಿರಾಜತೇ'ಯಂ॥

೩೯. ಯಂ ಪಸ್ಸಿಯಾನ ಪರಿಕಪ್ಪಿಯ ರತ್ನಸಾರ-
ಗಬ್ಭಂ ವಿಸುದ್ಧಿ'ಮಭಿಯಾತು'ಮಪೇಕ್ಖಮಾನಾ।
ತಂ ಸಾರ'ಮಾದಿಯಿತು'ಮಾಸು ಪಯುತ್ತಯುತ್ತಾ,

ದಿಸ್ವಾ ಹಿ ನಗ್ಘರತನಂ ನನು ವಜ್ಜಯೇ ನ॥

೪೦. ಕನ್ತಾ ಪದಾವಲಿ'ಹ ತನ್ತಿನಯಾನುಸಾರಾ,
ಸಾರಾತಿಸಾರನಯಪನ್ತಿ ಪಸಿದ್ಧಸಿದ್ಧಾ।
ಅತ್ಥಾ ಚ ಸನ್ತಿನುಗಮಾಯ ತುಲಾಯಮಾನೋ-
ಯ್ಯೋಗೇನ ಮೇತ್ಥ ಹಿ ವಿನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಕಾ'ಞ್ಞಾ॥

೪೧. ಆಭಾತಿ ಸತ್ಥು ಚತುರಾಗಮಮಜ್ಝಗೋ'ಯಂ-
ಅತ್ಥೇ ಪಕಾಸಯಿಹ ಭಾಣುವ ನೇಕದಬ್ಬೇ।
ಮೇಧಾವಿಪೀತಿಜನನಂ'ಸ ವಿಧಾನ'ಮೇತಂ-
ತೀತಞ್ಞಿ ಯಾವ ಕವಿಗೋಚರ'ಮಸ್ಸ ಞಾಣಂ॥

೪೨. ದಿಟ್ಠಾವ ತಿಕ್ಖಮತಿ'ಮಸ್ಸ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗ**-
ಸಮ್ಪಾದನೇನ ಸಮುಪಾತ್ತಸುಧೀಪದೇಭಿ।
ತೇನಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನತ್ಥವಿಭಾವನಾಯ,
ಪಬ್ಯತ್ತಸತ್ತಿ ವಿದಿತಾ ವಿದಿತಾಗಮೇಹಿ॥

೪೩. ಖ್ಯಾತಂ ಕವೀಭಿ'ಧಿಗತಂ ಯಸ'ಮಾವಹೇನ,
ಥೇರಸ್ಸ ಸುದ್ಧಮತಿ**ಬುದ್ಧಸಿರೀ**ವ್ಹಯಸ್ಸ।
ಲೋಕತ್ಥ'ಮಾವಿಕತಪತ್ಥನ'ಮಾದಿಯಾನ,
ಸಾಮಞ್ಞ ನಿನ್ನಹದಯೇನ ಜನಾನ'ಮತ್ಥೇ॥

೪೪. ಸಮ್ಬುದ್ಧಭಾವವಿದಿತೇನಿ'ಮಿನಾ **ಸಮನ್ತ**-
ಪಾಸಾದಿಕಾವ್ಹವಿನಯಟ್ಠಕಥಾ ಪಣೀತಾ।
ಸೂರೋ'ದಿತೇ ವಿಯ ತಯಾ ವಿನಯತ್ಥಮೂಳ್ಹಾ-
ಮೂಳ್ಹೀ ಭವನ್ತಿ ಜಿನನೀತಿಪಥಾ'ಧಿಗನ್ತ್ವಾ॥

೪೫. **ಲಙ್ಕಾ** ಅಲಙ್ಕತಿಕತಾವ **ಮಹಾಮಹಿನ್ದ**-
ತ್ಥೇರೇನ ಯಾ ಚ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾ**'ಭತಾ, ತಂ।
ಕನ್ತಾಯ ಸೀಹಳಗಿರಾಯ ಗಿರಾಯಮಾನಾ,
ಅಚ್ಚನ್ತಕನ್ತಬಹುಲಾ ಮುನಯೋ ಪುರಾ'ಸುಂ॥

೪೬. ಅಞ್ಞಾ ಚ **ಪಚ್ಚರಿ-ಕುರುನ್ದಿ**ಸಮಞ್ಞಿತಾದೀ,
ದೀಪಂ ಪದೀಪಕರಣೀ ವಿನಯಮ್ಹಿ ಯಾ'ಸುಂ।
ಸಙ್ಗಯ್ಹ ತಾಸ'ಮಖಿಲತ್ಥನಯೇ ಚ ಥೇರ-
ವಾದೇ ಚ ಮುತ್ತರತನಾನಿವ ಮೇಕಸುತ್ತೇ॥

೪೭. ತಾಹೇವ ಸೀಹಳನಿರುತ್ತಿಯುತಞ್ಞ ತನ್ತಿಂ,

ಆರೋಪಿಯಾನ ರುಚಿರಂ ಅಥ ವಿತ್ಥತಞ್ಚ।
ಮಗ್ಗಂ ಸಮಾಸನವಸೇನ ಯಥಾ ಸಮತ್ತ-
ಲೋಕೇನ ಯಾ ಗರುಕತಾ ಕತಮಾನನಾ'ಕಾ॥

೪೮. ಸುದ್ಧನ್ವಯಾಗಥವಿರಾ ಚ **ವಿಸುದ್ಧಥೇರ**-
ವಾದೀ ವಿಸುದ್ಧವಿನಯಾಗಮಪುಜ್ಜಧಮ್ಮಾ।
ಸುದ್ಧಂ ಕರಿಂಸು ನ ಯಥೇ'ನ್ತಿ ತದಞ್ಞವಾದಾ,
ಇಚ್ಚಾದಿ'ಮಾವಿಕರಿಯಾ'ಸಿ **ನಿದಾನ**ಮೇತ್ಥ॥

೪೯. **ಯಸ್ಮಿಂ** ಮನುಞ್ಞಪದಪನ್ತಿ ಸುಭಾ ಸುಬೋಧಾ,
ಅತ್ಥಾ ಚ ಪೀತಿಸಮ'ವಿಮ್ಹಯತಾದಿಭಾವೀ।
ಚಿತ್ರಾ ವಿಚಿತ್ರಮತಿಜಾ ಕವಿಚಿತ್ತಹಂಸಾ,
ತಸ್ಮಾ ರಸಾಯತಿ ತದತ್ಥನುಸಾರಿನಂ **ಯಂ**॥

೫೦. ಅಚ್ಚನ್ತಸಾಗರನಿಭಾ ವಿವಿಧಾ ನಯತ್ಥಾ,
ಸನ್ತೇ'ತ್ಥ ಯಾ'ಸು ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾ ಪುರಾಣಾ।
ತಾಸಂ ಯಥಾಭಿಮತಪನ್ತಿ ಸುತನ್ತಿಕತ್ತಂ,
ಕಿಞ್ಚಿ'ಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಬಲವೀರ'ಪಟಿಚ್ಚ ಕಾತುಂ॥

೫೧. ಉಯ್ಯೋಗ'ಮಸ್ಸ ಕರುಣಾಪಹಿತಂ ಪಟಿಚ್ಚ,
ಪಞ್ಞಾಸಹಾಯಸಹಿತಂ ಬಲವಞ್ಚ ದಳ್ಹಂ।
ಲದ್ಧಾವ ಯಾ ನಿಖಿಲಲೋಕಮನುಞ್ಞಭೂತಾ,
ಮೇಧಾವಿನಂ'ನುಸಭಗಾವ ವಿರಾಜತೇ ಸಾ॥

೫೨. ವಿಞ್ಞೂಭಿ ಯಾ "ವಿನಯಸಾಗರಪಾರತಿಣ್ಣೇ",
ಸಮ್ಭಾವಿತಾ "ಸುತರಣಾಯತಿ ಸೀಘವಾಹಾ"।
ಇಚ್ಚಾಭಿಮಾನಿತಗುಣಾ'ಜ್ಜ ರರಾಜ ಯಾವ,
ಕಿಂ ಯಂ ಥಿರಂ ಲಹು ವಿನಸ್ಸತಿ ದುಪ್ಪಸಯ್ಹಂ॥

೫೩. "ಯಾ ಬ್ಯಾಪಿನೀ'ಖಿಲನಯಸ್ಸ ಸುಬೋಧಿನೀ ಚ,
ಸೋತೂಭಿ ಸೇವಿತಸದಾತನಧಮ್ಮರಙ್ಗಂ।
ಕತ್ವಾನ ಲೋಕಪಹಿತೇ ಸಗುಣೇ ದಧನ್ತೀ,
ಠಾತೂ"ತಿ ನಟ್ಠ'ಮುಪಗಾ'ಟ್ಠಕಥಾ ಪುರಾಣಾ॥

೫೪. ಜನಾಭಿಸತ್ತಾಯ ದಯಾಯ ಚೋದಿತೋ,
ವಿಥೇಜ್ಜ ಖೇದಂ ವಿನಯಮ್ಹಿ ಸಾಧುನಂ।
ಅಥಾಗಮಾನ'ಟ್ಠಕಥಾವಿಧಾನನೇ,
ಧುರಂ ದಧಾತುಂ'ಭಿಮುಖಾ'ಸಿ ಸೋ ಸುಧೀ॥

೫೫. ಪದ್ಮಂವ ಫುಲ್ಲಾಭಿನತಂ ಸುಭಾಣುಭಂ,
ಲದ್ಧಾನ ಫುಲ್ಲಂ'ತಿಸಯಾ'ಸಿ ಚೇತನಾ।
ದಾಠಾದಿನಾಗೇನ ಥಿರಗ್ಗಧೀಮತಾ,
ಯಾ ಪತ್ಥಿತಾ'ರಬ್ಭ ತದತ್ಥಸಿಜ್ಝನೇ॥

೫೬. ದೀಘಾಗಮತ್ಥೇಸು ಸಬುದ್ಧಿವಿಕ್ಕಮ-
ಮಾಗಮ್ಮ ಸಾರಾಧಿಗಮಾ **ಸುಮಙ್ಗಲ**-
ನಾಮಾನುಗನ್ತಾವ **ವಿಲಾಸಿನೀ**ತಿ ಯಾ,
ಸಂವಣ್ಣನಾ ಲೋಕಹಿತಾಯ ಸಮ್ಭವೀ॥

೫೭. ಗಮ್ಭೀರಮೇಧಾವಿಸಯಾಗಮಮ್ಹಿಪಿ,
ಆರಬ್ಭ ಬುದ್ಧಿಂ'ಸ ಸುನಿಮ್ಮಲೀಕತಾ।
ವಿಞ್ಞಾತಬುದ್ಧಾಭಿಮತಾ ಬಹೂ ಜನಾ,
ಅಞ್ಞತ್ಥಸಾಧಾ ಮಹತಞ್ಚಿ ಬುದ್ಧಿಯೋ॥

೫೮. ಸಾ'ನೀತವಿದ್ವಾಕ್ಖಿಮನಾ ಮನಾಯಿತಾ,
ಕನ್ತಾಗಮೇ ಧಮ್ಮಸಭಾಯತೇ ಸದಾ।
ತೇನೇವ ಮಞ್ಞೇ'ಹ ತಿರೋಕತಾ ತಯಾ,
ಕಿಂ ಸೀಘಗ'ಞ್ಞತ್ರ ಪಥಞ್ಞಗಾಮಿಕಾ॥

೫೯. ಪತ್ವಾ ಮಹನ್ತಾ'ಮ್ಬರ'ಮಮ್ಬುದೋ ಯಥಾ,
ಲೋಕತ್ಥಸಾಧೀಪಿ ಮಹಾಸಯಂ ಮತಿ।
ತಸ್ಮಾ'ಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಾ'ಟ್ಠಕಥಾಪರಮ್ಪರಾ,
ಬುದ್ಧಿಪ್ಪದಾನಾಯ' ಹುವುಂ ನವಾ ನವಾ॥

೬೦. **ಬುದ್ಧಾದಿಮಿತ್ತಂ** ಥಿರಸೇಟ್ಠ'ಮುದ್ದಿಸಂ,
ಸಂವಣ್ಣನಾ ಚಾಸಿ **ಪಪಞ್ಚಸೂದನೀ**।
"ಸಬ್ಬತ್ಥಸಾರೇ ಜಿನಮಜ್ಝಿಮಾಗಮೇ,
ಲದ್ಧಾನ ಪೀತಿಂ ಸುಜನಾ ಸಮೇನ್ತು"ತಿ॥

೬೧. ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ "**ಸಾರತ್ಥಪಕಾಸಿನೀ**"ತಿ ಯಾ,
ಸಾ **ಜೋತಿಪಾಲಸ್ಸ** ಯಥಾಭಿಲಾಸಿತಂ।
ಲೋಕಂ ಯಥಾನಾಮಿಕಸಾರದೀಪನಾ,
ಭಾತಾ'ಸಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಪನ್ಥದಾ॥

೬೨. ಸಮ್ಪೂರಿ ಕಾತುಂ'ಸ ಮನೋರಥೋ ಯಯಾ,
ಅಙ್ಗುತ್ತರನ್ತಾಗಮಮತ್ಥವಣ್ಣನಾ।
ತನ್ನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ಸುಜನಞ್ಚ **ಜೀವಕಂ,**

ಸೋ **ಜೋತಿಪಾಲ**ಞ್ಚ ಪಸತ್ಥಧೀತಿಮಂ॥

೧೩. ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಯಂ’ಕಾಸಿ ಪವೀಣತಂ ಕರಂ,
ಬುದ್ಧಾದಿಸಂಸೇಬ್ಯಸುಮಗ್ಗದಸ್ಸನೇ।
ಸದ್ಧಮ್ಮಪುಪ್ಫಾನ’ ವನಾಯಿತಾ’ಸಿ ಸಾ,
ವಿದ್ವಾಲಿಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸದಾವಗಾಹಣಾ॥

೧೪. ಯೇನ’ತ್ತಲದ್ಧಿಂ ಪಜಹನ್ತು ಸಾಧವೋ,
ದುಬ್ಬೋಧಧಮ್ಮೇ ಚ ಸಭಾವದೀಪನೇ।
ಬುಜ್ಝನ್ತು, ಇಚ್ಚಾಸಿ’ಭಿಧಮ್ಮಸಾಗರೋ,
ತತ್ಥಾ’ವತಾರಂ ಸುಕರೇನ ಸಾಧಿನೀ॥

೧೫. ಮೇಧಾವಿಲಾಸಾ’ಸ್ಸ’ಹುವು’ಟ್ಠಸಾಲಿನೀ,
ಕನ್ತಾ ಚ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನೀ**ತಿ ಯಾ।
ತಾ **ಬುದ್ಧಘೋಸೋ**ತಿ ಸತುಲ್ಯನಾಮಿಕ-
ಮಾಗಮ್ಮ ಜಾತಾ ಸುಜನತ್ಥಸಾಧಿನೀ॥

೧೬. ಅಞ್ಞಾ ಚ **ಪಞ್ಚಟ್ಠಕಥಾ**’ಭಿಧಮ್ಮಜೇ,
ಭಾವೇ ನಿಧಾಯೇ’ತ್ಥ ಯಥಾ’ಸ್ಸು ಸುತ್ತರಾ।
ಗಮ್ಭೀರಮತ್ಥೇಸು ಪವಿದ್ಧಬುದ್ಧಿತಂ,
ಸಮ್ಪಾದನೀ ಸತ್ಥು’ತುಲತ್ತದೀಪನೀ॥

೧೭. **ಸೋಣಾವ್ಹಥೇರ**ಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚ ಯಾಚನಂ,
ತಾ ಯಾಯ ಕಙ್ಖಾ ವಿತರನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖವೋ।
ಯಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮ್ಹಿ, ತದನ್ವಯಾವ್ಹಯಂ,
ಸಂವಣ್ಣನಂ’ಕಾಸಿ ಸ ಧೀಮತಂ ವರೋ॥

೧೮. ಸಮತ್ತಲೋಕಟ್ಠವಿಭಾವಿರಞ್ಜನಾ,
ಕತೇ’ಮಿನಾ **ಧಮ್ಮಪದ**ಸ್ಸ ವಣ್ಣನಾ।
ಥಿರಂ ಸಮುದ್ದಿಸ್ಸ **ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪಂ,**
ಸತಂ ಮನಂ ಪೀತಿಪಫುಲ್ಲಿತಂ ಯಯಾ॥

೧೯. ಅಞ್ಞಾ’ಸ್ಸ ಯಾ ಸುತ್ತನಿಪಾತ-ಖುದ್ದಕ-
ಪಾಠತ್ಥದಾತಾ **ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾ**।
ಸಂವಣ್ಣನಾ **ಜಾತಕ**ತನ್ತಿ ಮಣ್ಡನಾ,
ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಪ್ಪದೀಪಿನೀ॥

೨೦. ನಿಸ್ಸೇಸಲೋಕಮ್ಹಿ ಪಚಾರಣಿಚ್ಛಾ,

ಲಙ್ಕಾಗತಾನ'ಟ್ಠಕಥಾನ'ಮದ್ಧಾ।
ಯಾ ಥೇರವಾದೀನ'ಮಪೂರಿ ಬುದ್ಧ-
ಘೋಸಗ್ಗಥೇರಸ್ಸ ಪಭಾವಲದ್ಧಾ॥

೭೧. ಭದ್ದಂ'ಸ ನಾಮಞ್ಚ, ಗುಣಾ ಮನುಞ್ಞಾ,
ಸಮಗ್ಗಗಾಮೀ'ನುಕರೋನ್ತಿ ತೇಸಂ।
ಸಸಙ್ಕಸೂರಾ ಹಿ ಸದಾತನಾ ಯೇ,
ಲೋಕಂ ಪಮೋದಞ್ಚ ಕರಂ ಚರನ್ತಿ॥

೭೨. **ಸುಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ** ವಿಭಾವಿಸತ್ತಿ-
ಪಬ್ಯತ್ತಿ'ಮಾರಬ್ಭ ಧಿರಾಸಭಸ್ಸ।
ಸಮಗ್ಗಲೋಕೋ ಹಿ ಸುಥೇರವಾದೇ,
ಮಾನಂ ಪವಡ್ಢೇಸಿ ಅನಞ್ಞಜಾತಂ॥

೭೩. **ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನಾಮಂ ಭುವನಮ್ಹಿ ಯಾವ,
ಸುಬುದ್ಧಘೋಸಸ್ಸ ಸಿಯಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ।
ಲದ್ಧಾ ಹಿ ಸಾಧೂಭಿ ಮಹೋಪಕಾರಾ,
ಮಹಗ್ಘವಿತ್ತಾನಿವ ತಂಸಕಾಸಾ॥

೭೪. ಖೀಯೇಥ ವಣ್ಣೋ ನ ಸಮುದ್ಧಟೋಪಿ,
ನನ್ವ'ಸ್ಸ ನೇಕಾ ಹಿ ಗುಣಾ ಅನನ್ತಾ।
ಕೋ ನು'ದ್ಧರೇಯ್ಯಾ' ಖಿಲಸಾಗರೋದೇ,
ತಥಾಪಿ ಮಞ್ಞನ್ತು ಸುಧೀ ಸದಾ ತೇತಿ॥

ಛಟ್ಠಸಙ್ಗೀತಿಭಾರನಿತ್ಥಾರಕಸಙ್ಘಸಮಿತಿಯಾ ಪಕಾಸಿತಾಯಂ

ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗನಿದಾನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।